

GENERATION WHAT?

Závěrečná zpráva z výsledků ankety a reprezentativního šetření

Říjen 2016

Zpracoval: Ing. Jan Červenka

Telefon: 210 310 586

Email: jan.cervenka@soc.cas.cz

Obsah

1.....	Úvod	3
2.....	Demokracie a společenská participace	4
3.....	Důvěra v instituce a postoje k politice a médiím	33
4.....	Evropa	44
5.....	Technologie	53
6.....	Vztahy	58
7.....	Práce	65
8.....	Tolerance	69

1.Úvod

Zpráva zpracovává výsledky z reprezentativního výzkumu „Generation What?“ a z ankety „Generation What?“. Reprezentativní výzkum, jehož cílovou skupinou byla populace obyvatel ČR ve věku od 18 do 34 let, provedla agentura Median, sběr dat proběhl v červenci a srpnu 2016 metodou on-line CAWI na základě standardizovaného dotazníku, dotazováno bylo 811 respondentů vybraných kvótní metodou podle věku (věkové kategorie 18-19, 20-24, 25-29, 30-34), pohlaví, vzdělání, kraje a velikosti místa bydliště.

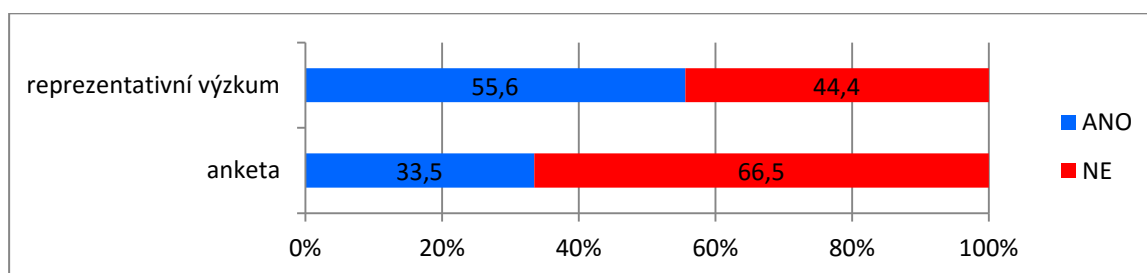
Data získaná prostřednictvím ankety, jež probíhala v období od 10. dubna do konce července 2016 a do níž se zapojilo 44 648 účastníků, byla kvótně převážena podle věku, pohlaví, vzdělání a socioekonomického statusu stanoveného na základě údajů z Výběrového šetření pracovních sil.

2. Demokracie a společenská participace

Součástí výzkumu a ankety v rámci projektu „Generation What?“ zaměřeného na generaci mladých lidí ve věkovém rozmezí od 18 do 34 let byly některé otázky, jež se volně dotýkají problematiky demokracie a účasti na veřejném životě. V našich podmínkách je toto téma v souvislosti s danou věkovou kohortou o to zajímavější, že jde fakticky o generaci, která vyrůstala a dospívala již v době po změně režimu a společenského systému v roce 1989. Z kontinuálních výzkumů, ale i z reálných dlouhodobých zkušeností s volebním chováním víme, že mladší lidé z této věkové kategorie se **v průměru méně zajímají o politiku a méně často chodí volit než lidé starší**. V některých případech, jako např. u otázky zjišťující spokojenost se současnou politickou situací v České republice, u nich zaznamenáváme v průměru častější příznivé postoje ve vztahu k fungování politického systému, snížené podíly kritického hodnocení a obvykle vyšší podíly nerozhodných odpovědí „nevím“, i když zaznamenané rozdíly nebývají dramaticky velké. Tato tendence přitom není typickou jen pro současnou generaci 18 až 34 let. Před 10 či 15 lety byla situace obdobná, takže zřejmě zde nejde o specifickou záležitost týkající se výlučně této současné generace mladých, ale **jde o obecnější trend spojený s životním cyklem a dozráváním, který v čase vykazuje jistou stabilitu** a jakousi mezigenerační kontinuitu. Ostatně statisticky významné rozdíly z hlediska věku vykazující a potvrzující tuto tendenci lze vypozorovat i uvnitř samotné kohorty dnešních mladých od 18 do 34 let.

Samotný výzkum či anketa „Generation What?“ se ovšem politické sféry a veřejného života spjatého s politikou dotkly jen letmo. Nebyly v nich zjišťovány bezprostřední postoje cílové skupiny např. k fungování demokracie a politických stran, hodnocení současné politické situace nebo vývoje v posledním období a ani politické preference. Důvěra k politice a jejím institucím, která s tím úzce souvisí a již se bude věnovat 2. kapitola této zprávy, nebyla zkoumána jako důvěra k jednotlivým ústavním orgánům, ale šlo o celkové obecné postoje vyjádřené na velmi jednoduché dvoubodové škále, která pro respondenty nevytváří příliš komfortní prostor pro plastické a odstínově vyladěné vyjádření svých názorů. Přesto položené otázky i v tomto směru přinášejí některé poměrně zajímavé výsledky, na něž se zaměříme v následujícím textu.

Graf 1: Mohl bys být šťastný bez volebního práva? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

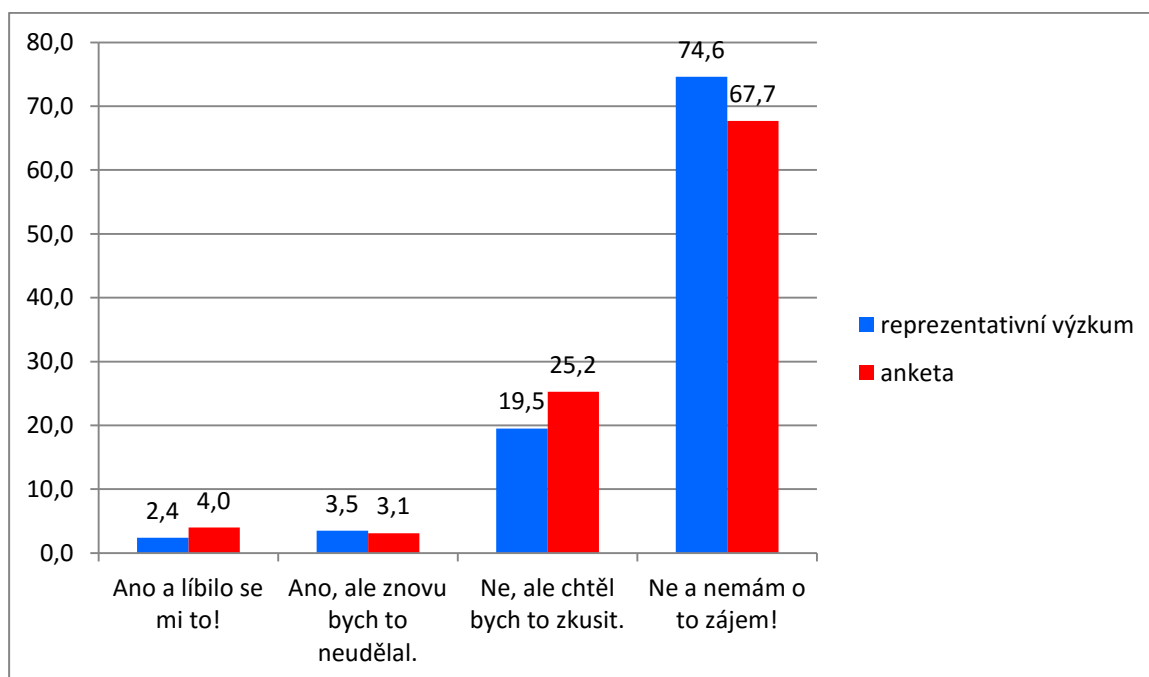
Graf 1 zachycuje rozložení odpovědí na otázku, zda by respondent mohl být šťastný bez volebního práva. V reprezentativním výzkumu nadpoloviční většina dotázaných uvedla odpověď „ano“ a pouze

o málo více než dvě pětiny odpověděli, že ne. Už na první pohled je zřejmé, že tento výsledek se zcela diametrálně liší od výsledků ankety, ačkoli soubor jejích účastníků byl následně kvótně převážen tak, aby v základních demografických parametrech odpovídal celé populaci v daném věkovém rozmezí. I tak mezi účastníky ankety výraznou, prakticky dvoutřetinovou většinu tvořili ti, kdo by podle vlastního vyjádření nemohli být šťastni, pokud by neměli volební právo (v nepřeváženém souboru byl poměr „ne“ a „ano“ ještě výrazněji vychýlený ve prospěch varianty „ne“, a to 70,7 % k 29,3 %). To odpovídá předpokladu, že ankety, jejíž respondenti se vybírali sami, a to mezi internetovým publikem, jež na projekt „Generation What?“ narazilo při sledování spotů či pořadů ČT a ČRO, na webu ČT či ČRO nebo na něj bylo třeba upozorněno svými přáteli na sociálních sítích, přičemž jen někteří z těch, **kdo dotazník ankety alespoň otevřeli, jej následně i celý vyplnili, se reálně zúčastnili v průměru lidé angažovanější, veřejně aktivnější a v porovnání s celou populací v daném věku v mnoha ohledech v průměru odlišní, jak si ještě ukážeme dále, i když u některých otázek se od celku lišili jen málo nebo i vůbec.**

Vzhledem k poměrně malému rozsahu souboru reprezentativního výzkumu většina zaznamenaných rozdílů z hlediska sociodemografických třídících znaků, jež se pohybovaly v řádu několika procent, nedosahovala úrovně, při níž by je bylo možné považovat za statisticky průkazné, i když se lze domnívat, že reálně existují. Jako statisticky významný se ukázal rozdíl mezi těmi, kdo mají maturitu, a těmi, kdo ji nemají. Zatímco v první skupině odpověď „ano“ uvedla jen lehce nadpoloviční většina (52 %), ve druhé to byly více než tři pětiny (62 %). Rozdíl z hlediska pohlaví mezi muži („ano“ 52 %) a ženami („ano“ 59 %) byl na hraně statistické významnosti.

Mnohem významnější a zajímavější rozdíly se ovšem objevovaly v souvislosti s některými dalšími postojovými otázkami. Odpověď „ano“ se podstatně častěji objevovala u těch dotázaných, kteří vůbec nemají důvěru v politiku (63 %), a s narůstající důvěrou v ní rychle klesla pod 50 %. Podobný, jen ještě výraznější vztah dané otázky najdeme v případě **důvěry v právní systém, kde ti, kdo mu vůbec nedůvěřují, v 69 % uvádějí, že by mohli být šťastni bez volebního práva, zatímco u těch, kteří k němu mají naprostou důvěru, je to jen 25 %**. Analogickou, i když mírnější korelaci postoj k vlastnímu volebnímu právu vykazuje i s důvěrou v Evropu, humanitární organizace nebo odbory. Kromě toho bez volebního práva by podle vlastních slov mohli být šťastní častěji lidé, kteří by mohli být šťastní i bez práce, bez možnosti žít v České republice, bez novin, bez knih, bez internetu, bez televize, bez přátel, ale třeba taky bez hudby, bez sportu, bez antikoncepce, bez sexu, bez auta nebo bez alkoholu a bez nezdravého jídla. Celkem logicky bez volebního práva by se častěji spíše obešli ti, kdo nikdy nebyli v žádné politické organizaci a ani by o to neměli zájem, zatímco opačná situace se vyskytla mezi dotázanými, kteří sice také nebyli nikdy v žádné politické organizaci, ale chtěli by to zkusit. O něco častěji by prý mohli být šťastni i bez volebního práva ti dotázaní, kteří si myslí, že jim česká společnost nedává šanci ukázat, co v nich je, což uvedlo 59 % z nich, zatímco ve skupině těch, kdo uvedli, že jim česká společnost takovou šanci dává, to bylo 49 %

Graf 2: Byl jsi někdy v nějaké politické organizaci? (%)

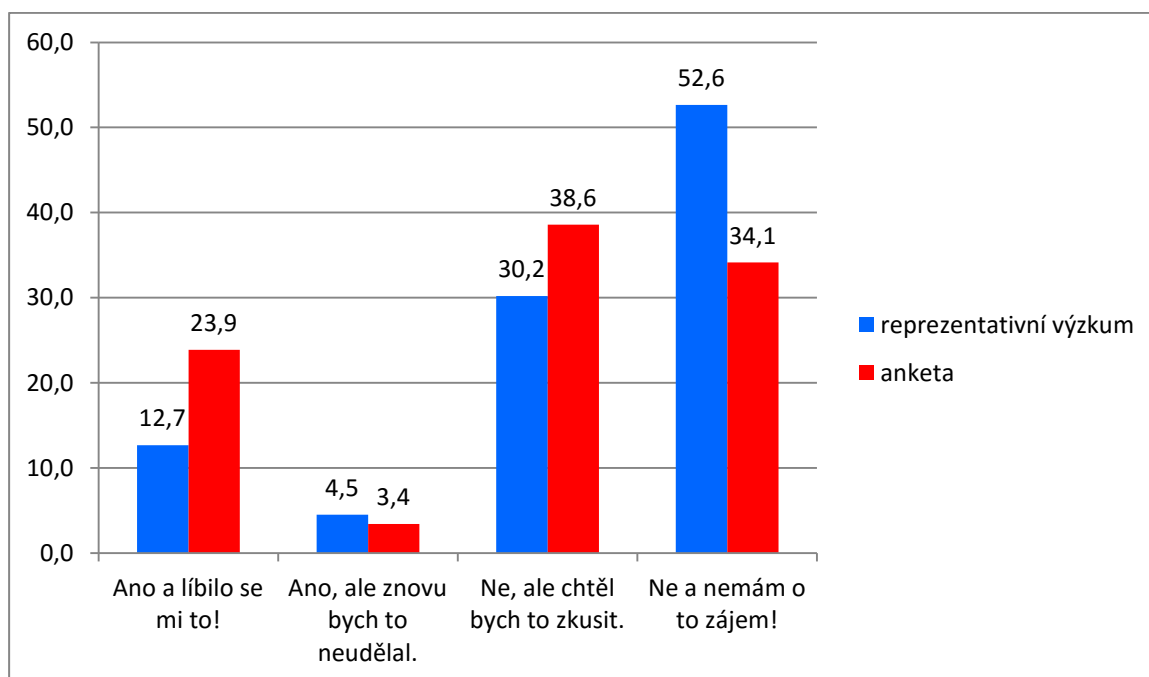
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Výsledky v grafu 2 zachycují úroveň participace v politických organizacích. Je zřejmé, že jen velmi malá část zřetelně pod úrovní jedné desetiny mladých lidí ve věku od 18 do 34 let byla či je zapojená v některé politické organizaci. V tomto ohledu se od reprezentativního výzkumu významně neliší ani výsledky získané v rámci převáženého souboru účastníků ankety „Generation What?“. Určitý rozdíl ovšem existuje v podílech těch, kdo o zapojení do nějaké politické organizace nemají vůbec zájem, a těch, kdo by to naopak rádi zkusili. Zatímco v reprezentativním výzkumu podíl těch, kteří o takovou participaci nemají vůbec zájem, dosahuje tří čtvrtin, mezi účastníky ankety to jsou zhruba dvě třetiny. Zájemců o zapojení se do některé politické organizace je podle reprezentativního šetření asi pětina v rámci celého souboru, mezi účastníky ankety po převážení to byla čtvrtina, tedy o něco málo více, což koresponduje s již uvedeným předpokladem, že do ankety se oproti průměru ve větší míře zapojovali veřejně aktivnější a angažovanější lidé.

Podrobnější analýza ukázala poněkud vyšší úroveň politické participace či zájmu o ni mezi muži oproti ženám, když u mužů nezájem vyjádřilo 68 % dotázaných a u žen to bylo 81 %. Relativně častěji zájem o zapojení se do některé politické organizace vyjadřují ti, kdo ještě studují (27 %). Nikoli překvapivě je participace v politických organizacích a zájem o ni pozitivně propojen s jinými možnostmi participace či zájmem o ni, což víceméně navzájem platí o všech zkoumaných položkách, tedy neziskových nebo humanitárních organizacích, organizacích spojených se sportem, zájmových organizacích spojených s uměním, mimoškolních a mimopracovních projektech či místních nebo komunitních sdruženích.

Graf 3: Byl jsi někdy v nějaké neziskové nebo humanitární organizaci? (%)

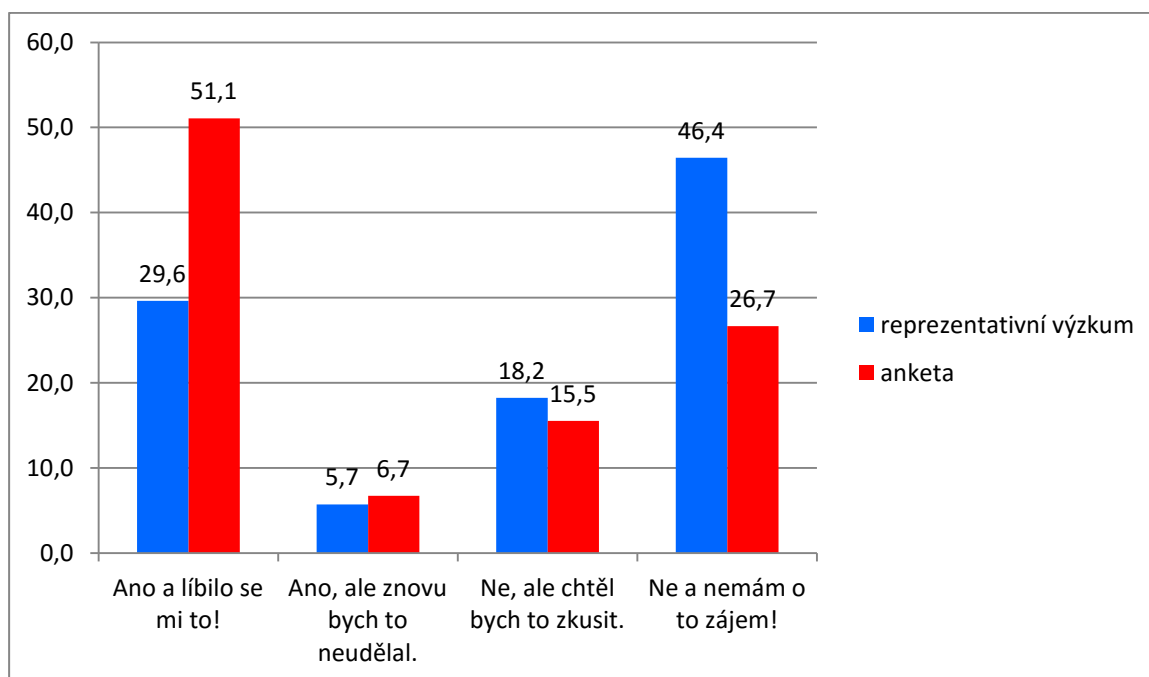
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Zřetelně vyšší úroveň faktického zapojení a vyšší zájem o případnou účast v porovnání s politickými organizacemi vykazují neziskové a humanitární organizace, jak ukazuje graf 3. **Úplný nezájem v tomto ohledu vyjadřuje už jen mírně nadpoloviční většina dotázaných reprezentativního výzkumu**, zatímco více než desetina deklaruje pozitivní zkušenost a tři lidé z deseti uvádějí svůj zájem. Zde se také mnohem výrazněji rozcházejí výsledky reprezentativního šetření s výsledky ankety, ve které neúčast s nezájmem v rámci převáženého souboru uvedla už jen třetina účastníků, zatímco téměř čtvrtina deklarovala pozitivní zkušenost se zapojením v některé neziskové nebo humanitární organizaci a další téměř dvě pětiny uvedly, že by to chtěly zkusit.

Jestliže u politických organizací byla úroveň participace č zájmu o ni vyšší u mužů oproti ženám, u neziskových a humanitárních organizací je to přesně naopak. **Zde nezájem uvádí 60 % mužů, ale jen 45 % žen.** Ve faktické účasti se obě pohlaví navzájem liší jen nevýznamně (alespoň při dané velikosti souboru), avšak zájem zkusit to deklarují ženy v 36 % případů, zatímco u mužů to je jen 25 %. Z hlediska věku se nižší deklarovaný nezájem (43 %) objevil ve skupině 20 až 24 let, zatímco od 25 let výše to bylo 57 %. Podle současného zaměstnání vyšší nezájem o zapojení do neziskových nebo humanitárních organizací vyjadřují ti, kdo pracují v zaměstnaneckém poměru (59 %).

Graf 4: Byl jsi někdy v nějaké zájmové organizaci spojené se sportem? (%)

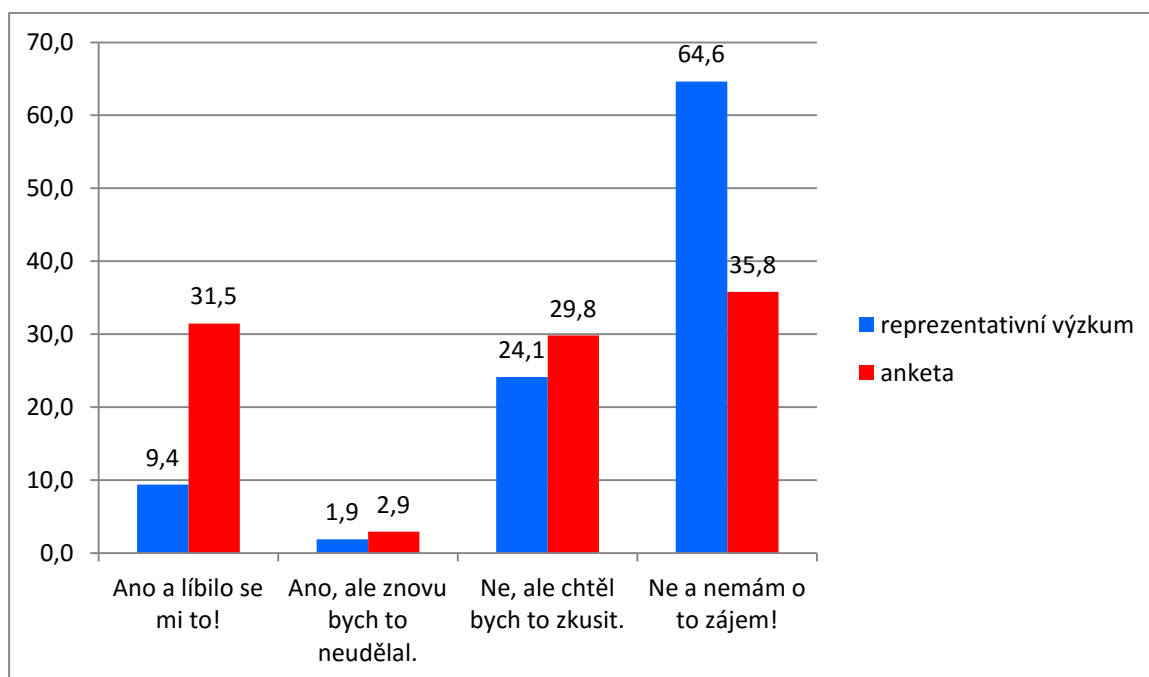
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Ještě podstatně vyšší úroveň participace než v předchozím případě se ukazuje u organizací spojených se sportem, jak je patrné z grafu 4. Zhruba tři z deseti dotázaných reprezentativního výzkumu uvádějí pozitivní zkušenost s participací v organizaci spojené se sportem a zájem o vyzkoušení deklaruje další necelá pětina, zatímco nezájem vyjadřuje méně než polovina respondentů a jen asi 6 % uvedlo zkušenost s tím, že by to již neudělalo. Také zde byla mezi účastníky ankety oproti reprezentativnímu šetření výrazně vyšší deklarovaná pozitivní zkušenost při výrazně nižším uvedeném nezájmu.

Faktické zapojení v organizaci spojené se sportem je zřetelně vyšší u mužů než u žen, když mezi muži, bez ohledu na hodnocení, zapojení do takové organizace uvedly více než dvě pětiny, zatímco mezi ženami to byla jen asi čtvrtina. Naopak nezájem v tomto směru deklarují jen dvě pětiny mužů, ale mírně nadpoloviční většina žen. O něco vyšší participace spojená s pozitivní zkušeností se objevuje u dotázaných s maturitním vzděláním (33 %) oproti těm, kdo maturitu nedělali (23 %). Podle věku je deklarovaný nezájem poněkud nižší u mladších dotázaných do 24 let, kde lehce převyšuje úroveň jedné třetiny, zatímco u starších dotázaných od 25 let do 34 let lehce převyšuje jednu polovinu. Vyšší míru zapojení spojenou s pozitivní zkušeností (39 %) vyjadřují studenti.

Graf 5: Byl jsi někdy v nějaké zájmové organizaci spojené s uměním? (%)

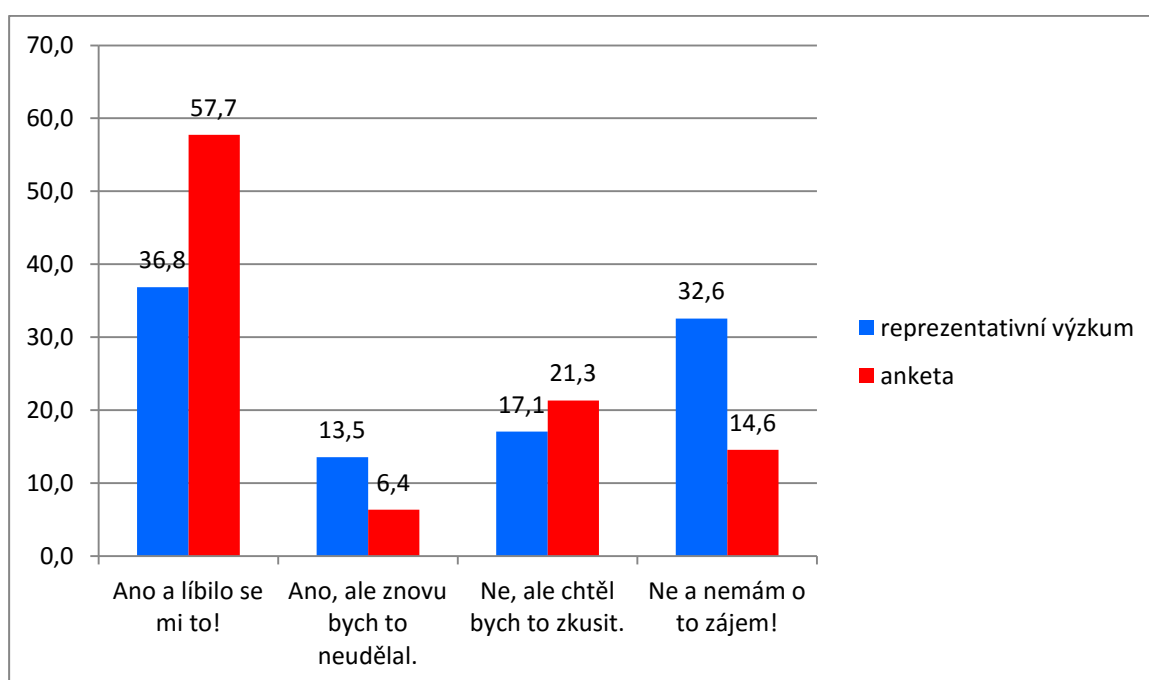
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Na úrovni jedné desetiny převážně spojené s pozitivní zkušeností se pohybuje participace v zájmových organizacích spojených s uměním, jak ukazuje graf 5. Další čtvrtina respondentů reprezentativního výzkumu pak uvedla, že by to chtěla zkusit, necelé dvě třetiny daly najevo svůj nezájem v tomto směru. Opět výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu velmi výrazně liší, a to jak v míře faktického zapojení, které v kombinaci s pozitivní zkušeností deklaruje téměř třetina z nich v rámci kvótně převáženého souboru, tak deklarovaného zájmu si to někdy zkusit, jež uvedli tři účastníci ankety z deseti, což na druhé straně se projevuje výrazně nižším, prakticky jen o málo více než třetinovým podílem těch, kteří o zapojení do zájmových organizací spojených s uměním nemají zájem.

Z hlediska pohlaví, ani z hlediska vzdělání se zde statisticky významné rozdíly neobjevují. Podle věku se participace s jeho růstem poněkud snižuje a naopak roste deklarovaný nezájem. Vyšší úroveň zapojení v zájmových organizacích spojených s uměním se vyskytuje u studentů, naopak nezájem častěji deklarují mladí lidé, kteří pracují jako zaměstnanci.

Graf 6: Byl jsi někdy zapojený v nějakém mimoškolním nebo mimopracovním projektu? (%)

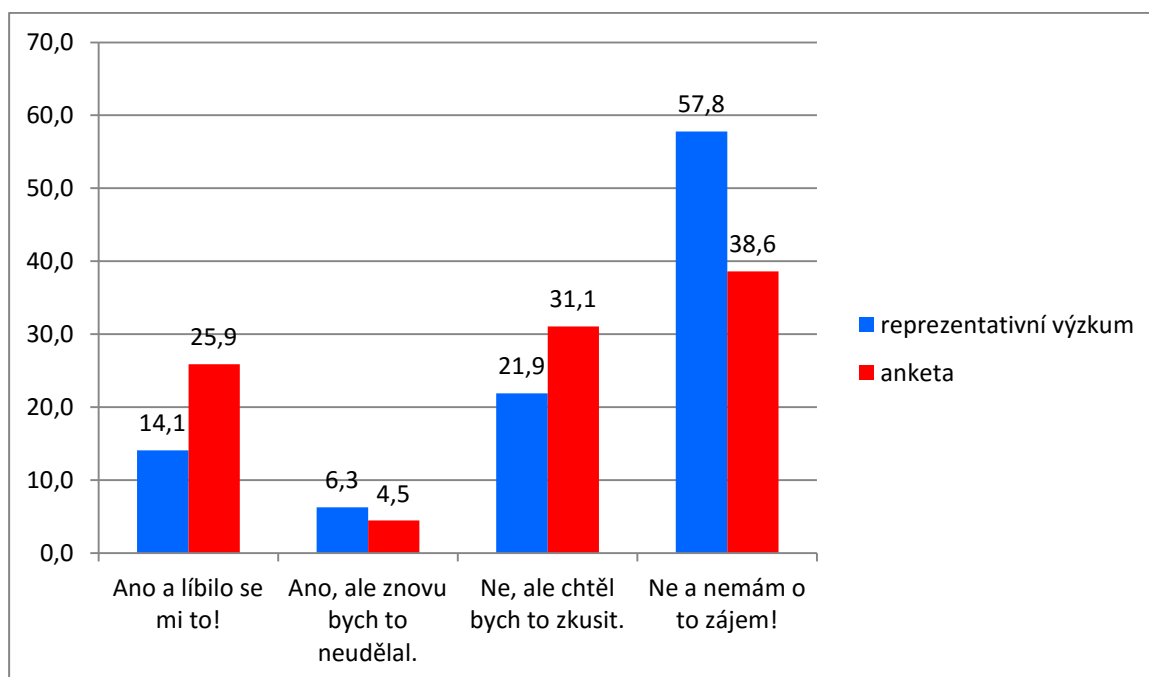
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak vyplývá z údajů v grafu 6, **zhruba polovina** mladých lidí ve věku od 18 do 34 let je nebo někdy byla zapojena do nějakého mimoškolního či mimopracovního projektu, **přičemž více než třetina z jejich celkového počtu to spojuje s pozitivní zkušeností a o málo více než desetina by to podle vlastního vyjádření už znovu neudělala**. Necelá pětina dotázaných v reprezentativním výzkumu uvedla, že se žádného mimoškolního nebo mimopracovního projektu nikdy neúčastnila, ale že by to chtěla zkusit, zbývající téměř třetinu pak tvoří lidé, kteří se do takových projektů nikdy nezapojili a ani o to nestojí. Také zde se výsledky ankety od výsledků reprezentativního výzkumu naprosto liší, když v kvótně převáženém souboru jejich účastníků zapojení v mimoškolních či mimopracovních projektech uvedla téměř třípětinová většina z nich, podíl těch, kdo to zkusili a už by to znovu neudělali, byl oproti reprezentativnímu výzkumu zhruba poloviční a další více než pětina by to chtěla zkusit a jen asi jeden ze sedmi účastníků ankety uvedl, že to nikdy nezkusil a že o to ani nemá zájem.

Podrobnější analýza ukazuje, že úroveň zapojení do mimoškolních nebo mimopracovních projektů je z hlediska pohlaví vyrovnaná a že vyšší míru participace při nižším nezájmu vykazují lidé s vyšším vzděláním, mladší do 24 let a studenti.

Graf 7: Byl jsi někdy zapojený v nějakém místním nebo komunitním sdružení? (%)

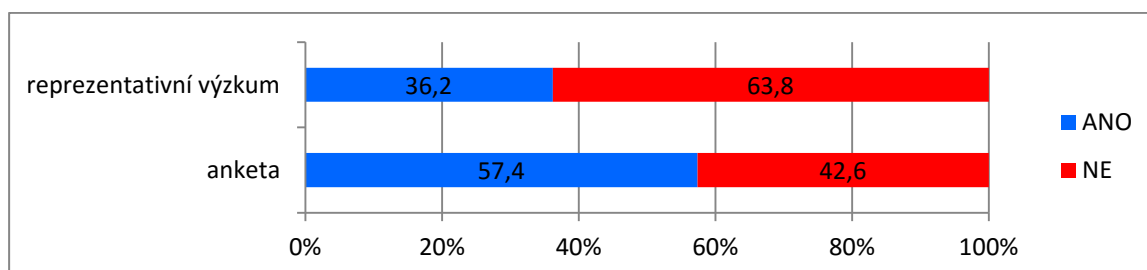
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Na rozdíl od předchozího případu úroveň participace v místních nebo komunitních sdruženích je spíše nižší, jak ukazují výsledky zachycené v grafu 7. **Zhruba jen pětina dotázaných v reprezentativním výzkumu uvedla, že se někdy do takových sdružení zapojila**, přičemž mezi nimi více než dvoutřetinová většina a v rámci celého souboru asi sedmina to hodnotila pozitivně, zatímco zbytek čítající asi 6 % z celého souboru by to už neudělal. O málo více než pětina dotázaných reprezentativního šetření pak uvedla, že by to chtěla zkusit, zbývající téměř třipětinová většina o to naopak nemá zájem. Znovu i zde účastníci ankety vykazují podstatně vyšší úroveň zapojení než celá populace ve věku od 18 do 34 let. Konkrétně v rámci převáženého souboru faktické zapojení s pozitivní zkušeností uvedla zhruba čtvrtina účastníků ankety, další téměř třetina by si to chtěla zkusit a jen necelé dvě pětiny uvedly, že to nikdy nezkusily a že o to ani nemají zájem.

Také zde se neobjevil významný rozdíl v úrovni zapojení či zájmu o něj mezi pohlavími. Poněkud vyšší je úroveň participace v místních a komunitních sdruženích mezi lidmi s vyšším vzděláním. **Faktická participace pak vykazuje pokles s růstem velikosti sídelní jednotky, v níž dotázaný žije.**

Graf 8: Dává ti česká společnost šanci ukázat, co v tobě doopravdy je? (%)

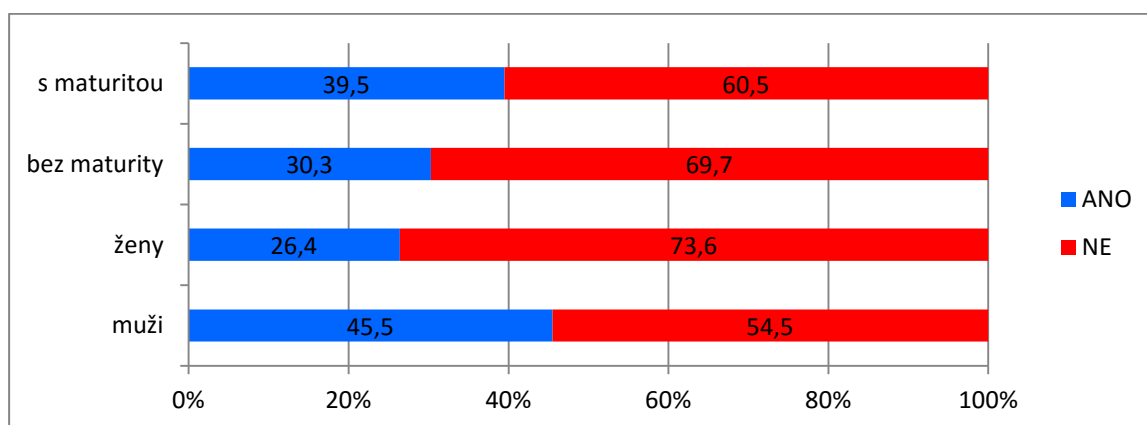

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Do okruhu otázek volně souvisejících s problematikou demokracie a společenské participace patří i obecnější postojové otázky týkající se vlastních šancí v české společnosti, vztahu k České republice, k účasti na její případné obraně či hodnocení situace v současnosti a očekávání směrem do budoucna. Jak ukazují údaje zachycené v grafu 8, **podle výsledků reprezentativního šetření si jen o málo více než třetina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let myslí, že česká společnost jim dává šanci ukázat, co v nich je**, téměř dvě třetiny soudí, že tomu tak není. Opět porovnání s anketou zde ukazuje diametrálně odlišný výsledek daný nereprezentativností souboru jejích účastníků, ve kterém se velmi silně projevil efekt samovýběru výrazně nadhodnocujícího veřejně aktivnější a angažovanější část populace z řad internetového publika, která přišla do kontaktu s anketou a dobrovolně ji vyplnila, což následně neodstranilo ani kvótní převážení souboru tak, aby v základních znacích, jako pohlaví, věk, vzdělání a sociální status odpovídal celé populaci.

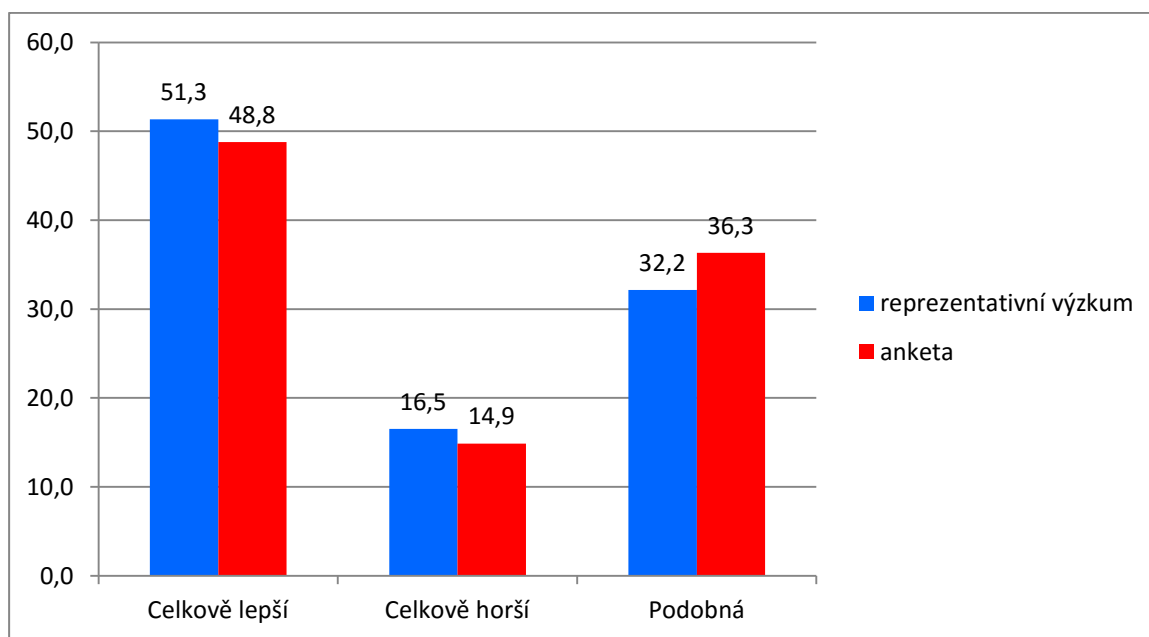
Graf 9: Dává ti česká společnost šanci ukázat, co v tobě doopravdy je? (%)

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“.

Podrobnější analýza přitom ukazuje, že své možnosti v české společnosti ukázat, co v nich je, **lépe hodnotí muži než ženy** a lidé s vyšším vzděláním než ti s nižším vzděláním (viz graf 9). Z hlediska věku se v tomto případě významné rozdíly neprojevily.

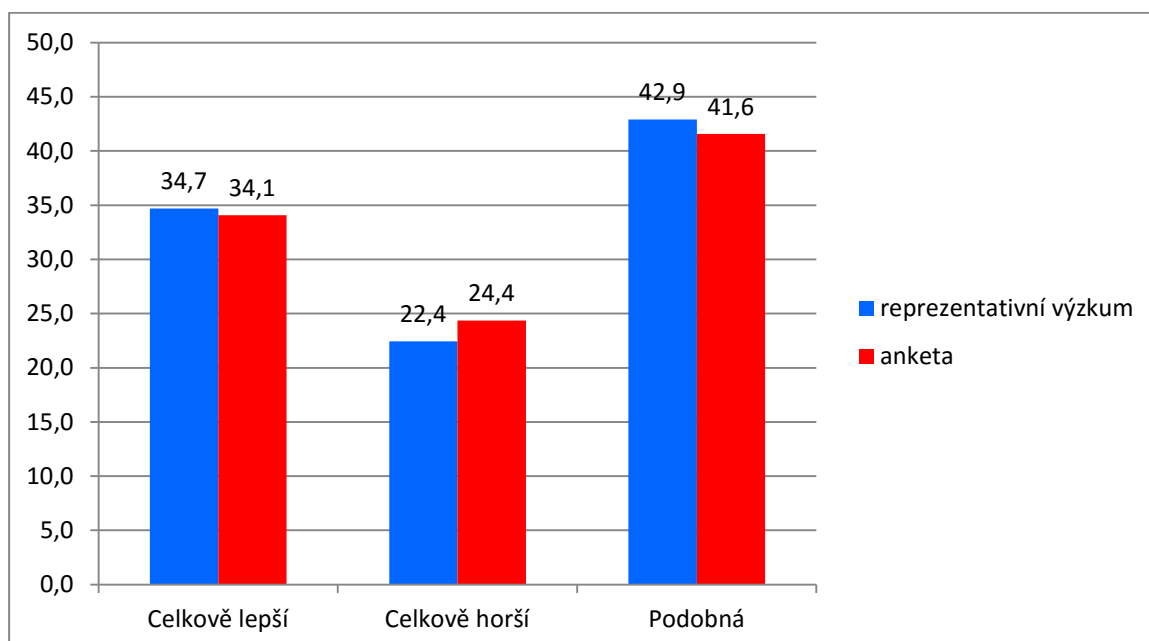
Graf 10: Jaká bude podle tebe tvá budoucnost v porovnání s životy tvých rodičů? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 11: Jaká bude podle tebe budoucnost tvých dětí v porovnání s tvým životem? (%)

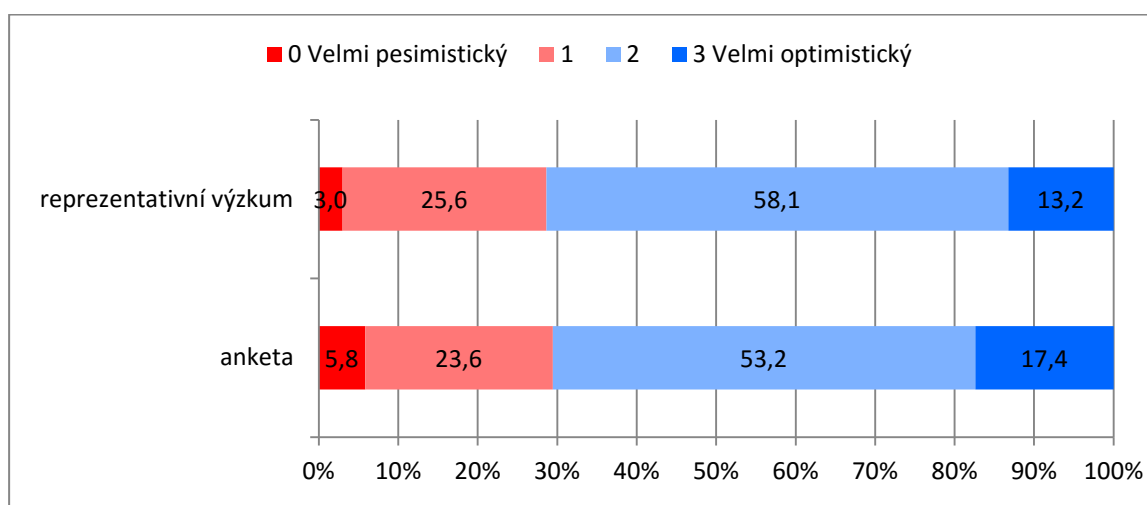

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V náhledu na vlastní budoucnost v porovnání se životem svých rodičů (viz graf 10) jsou mladí lidé ve věku od 18 do 34 let poměrně optimističtí, **když asi polovina z nich si myslí, že tato budoucnost bude celkově lepší, další přibližně třetina soudí, že bude podobná, a jen asi jeden ze šesti dotázaných si myslí, že bude horší**. Na budoucnost svých vlastních dětí v porovnání se svým životem ovšem dnešní mladá generace pohlíží už poněkud méně optimisticky, když zhruba třetina uvedla, že tato budoucnost bude lepší, další více než dvě pětiny ji označily za podobnou a zbývající necelá čtvrtina se o ní vyjádřila, že bude horší. Zajímavé přitom je, že v tomto ohledu se výsledky reprezentativního výzkumu a proběhnuvší ankety prakticky významně neliší. Zároveň se zde ve větším měřítku neobjevují ani významné sociodemografické rozdíly. Pouze mezi těmi, kdo dosud studují, se objevil relativně snížený podíl těch, kdo si myslí, že jejich vlastní budoucnost bude horší než život jejich rodičů (9 %), a naopak zvýšený byl tentýž podíl u těch, kdo pracují v zaměstnaneckém poměru (21 %). U budoucnosti vlastních dětí v porovnání se svým životem pak lidé bez maturitního vzdělání méně často než lidé, kteří maturitu absolvovali, uváděli, že tato budoucnost bude podobná (33 % proti 49 % mezi maturanty), což se na druhé straně promítlo do zvýšení podílů, že bude celkově lepší (40 % proti 31 %), ale i že bude celkově horší (27 % proti 20 %). Odpovědi na obě otázky jsou přitom navzájem poměrně silně provázané.¹

Graf 12: Když přemýšlíš nad svou budoucností, jsi velmi pesimistický nebo velmi optimistický? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

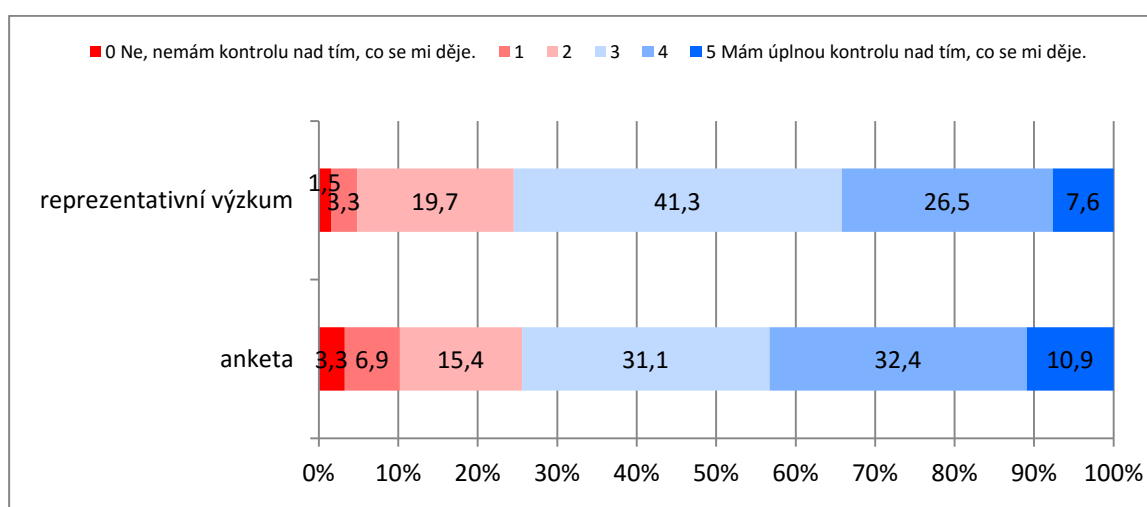
Převážně optimisticky vyznívá i hodnocení vlastní budoucnosti na čtyřbodové škále s krajními polohami „velmi pesimistický“ a „velmi optimistický“, jak ukazuje graf 12. Podíl optimistů v celé populaci, jak vyplynulo z výsledků reprezentativního šetření, se pohybuje lehce nad hranicí 70 %, přičemž více než desetina dotázaných zvolila krajní variantu „velmi optimistický“ a necelé tři pětiny se zařadily do sousední, umírněnější optimistické kategorie. Naopak jen 3 % lidí ve věkové kohortě 18

¹ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi oběma otázkami po ordinalizaci škály (tj. po vřazení varianty „podobné“ do středu mezi „celkově lepší“ a „celkově horší“) dosahuje hodnoty 0,421.

až 34 let se o vlastní budoucnosti vyjadřují velmi pesimisticky a asi čtvrtina je spíše pesimistická. Výsledky ankety v této otázce pak nabízejí dosti podobný obrázek, i když mezi jejími účastníky byla nepatrně vyšší tendence volit krajní varianty odpovědí.

Podrobnější analýza ukázala, že **optimismus v pohledu na vlastní budoucnost vyjadřovaný v dané otázce roste s dosaženým vzděláním**. Odpovědi na danou otázku rovněž zřetelně korelují s odpověďmi na oba předchozí dotazy, jež se týkaly porovnání vlastní budoucnosti s životem svých rodičů a budoucnosti vlastních dětí v porovnání se svým životem, i když v obou případech byla korelace zhruba o polovinu slabší,² než tomu bylo u vzájemného vztahu obou zmiňovaných dotazů.

Graf 13: Máš obecně vzato pocit, že jsi pánem svého osudu, že máš nad svým životem kontrolu? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

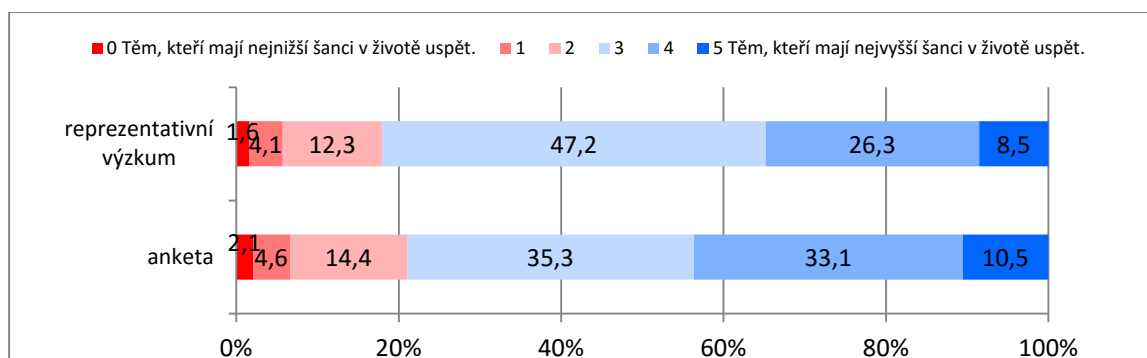
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Z údajů v grafu 13 vyplývá, že většina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let se spíše přiklání k tomu, že má kontrolu nad svým vlastním životem a že je pánem svého osudu. Na šestibodové škále se do její poloviny bližší poloze úplné kontroly zařadily asi tři čtvrtiny respondentů, i když krajní variantu zvolila méně než desetina dotázaných. V opačné části škály se navíc většina představující asi pětinu všech dotázaných koncentrovala v nejmírnější variantě odpovědi, takže do dvou krajních poloh reprezentujících absenci kontroly nad vlastním životem se zařadil je jeden dotázaný z dvaceti. Odpovědi účastníků ankety pak celkově vynívají podobně, i když jsou zřetelně méně zkoncentrovány ve dvou kategoriích okolo středu škály.

Poněkud silněji kontrolu nad svým životem pociťují muži oproti ženám a lidé s vyšším vzděláním oproti těm, kdo mají vzdělání nižší. Pocit kontroly nad vlastním životem rovněž zřetelně posiluje s narůstajícím optimismem v pohledu na budoucnost.

² Spearmanův koeficient pořadové korelace se zde v obou případech pohyboval nad úrovní 0,2.

Graf 14: V porovnání se svými vrstevníky se řadí spíš k těm, kteří mají nejnižší nebo nejvyšší šanci v životě uspět? (%)

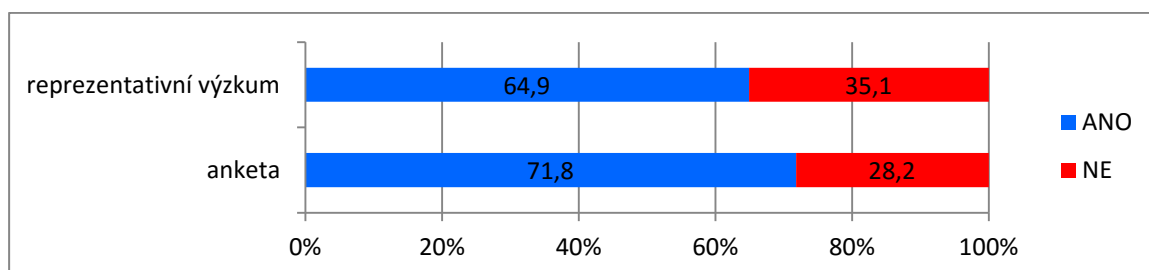
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V obdobně optimistickém a sebevědomém duchu vyznívají i odpovědi na otázku, zda se respondenti v porovnání se svými vrstevníky řadí k těm s nejvyššími, či naopak s nejnižšími šancemi uspět ve svém vlastním životě, jak dokládá graf 14. Podíl těch, kdo se na šestibodové škále zařadili do té její poloviny, která představuje vyšší šance na úspěch v životě, převýšil hladinu čtyř pětin, i když většina se koncentrovala ve variantě nejbliže středu, kam se situovala téměř polovina všech dotázaných. Z těch, kdo své šance na úspěch v životě v porovnání se svými vrstevníky hodnotí skepticky, se pak většina rovněž rozhodla pro variantu ležící nejbliže středu, zatímco zejména krajní varianta se vyskytovala jen sporadicky. Ani zde se výsledky ankety od výsledků reprezentativního šetření dramaticky neodchylují, i když rozložení odpovědí v části škály zastupující vyšší šance na úspěch v životě je mnohem méně soustředěné do kategorie v blízkosti středu škály, kam se zařadila jen o málo více než třetina účastníků ankety v kvótně převáženém souboru.

Podrobnější analýza ukázala, že sebevědomí a optimismus v tomto ohledu mírně stoupají s klesajícím věkem a rostoucím vzděláním. Poněkud výše svoje šance vidí studenti v porovnání s těmi, kteří svá studia již zakončili. Své šance rovněž lépe hodnotí ti, kdo se dívají s větším optimismem na vlastní budoucnost a kdo sami sebe pokládají za pány vlastního osudu.

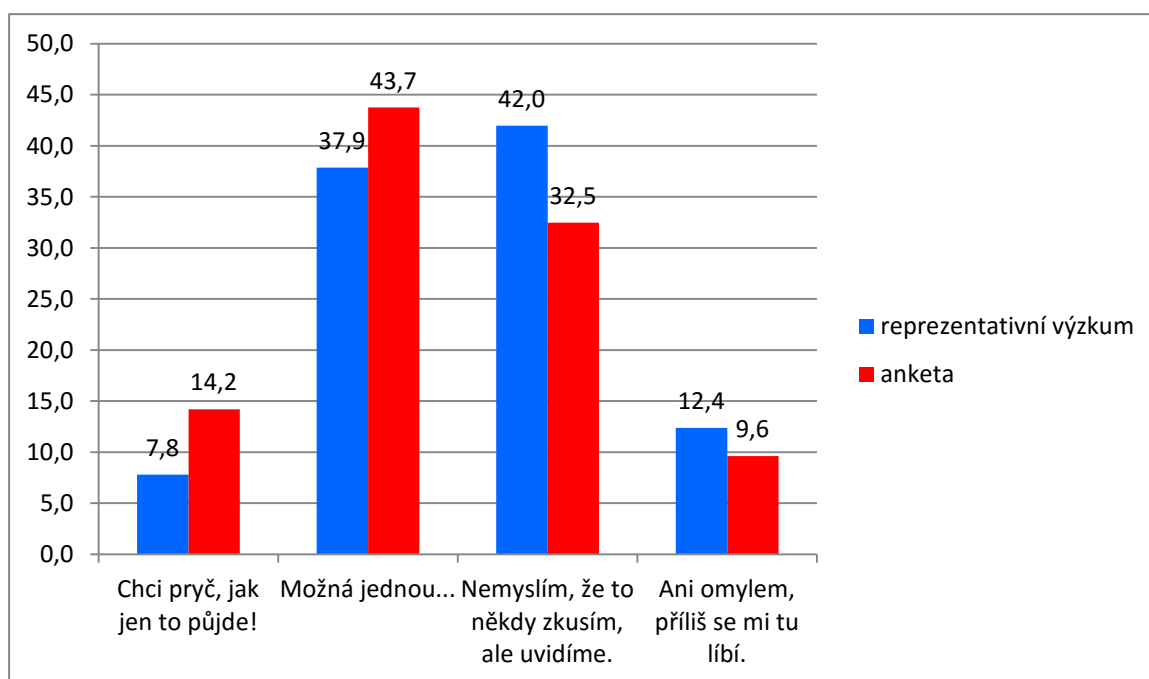
Graf 15: Mohl bys být šťastný bez možnosti žít v České republice? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 16: Žít v zahraničí, co na to říkáš? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

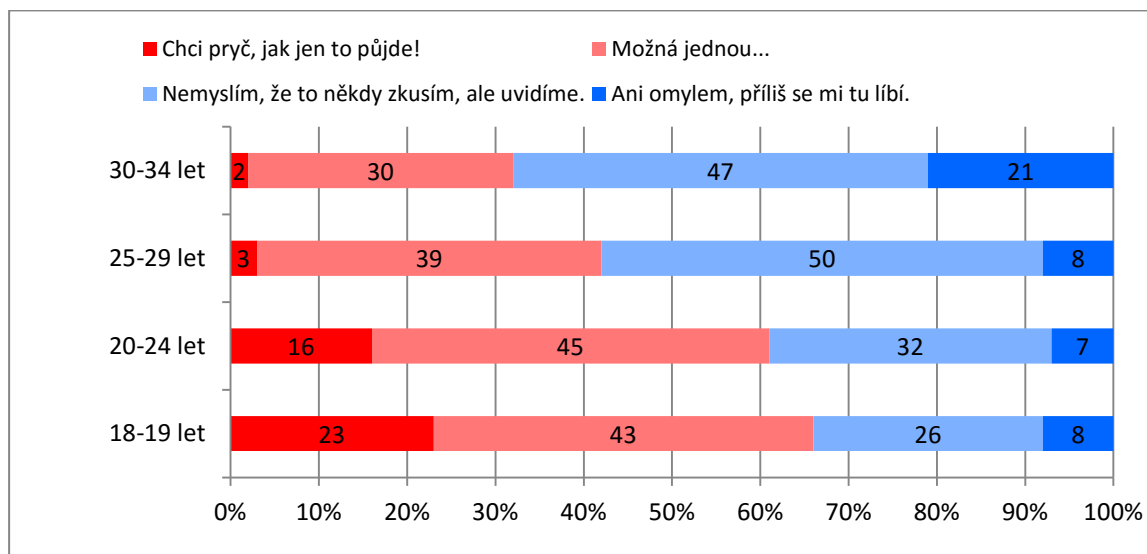
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 15, téměř dvoutřetinová většina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let by si pro sebe uměla představit šťastný život i bez možnosti žít v České republice. **Podle údajů v grafu 16 pak téměř dvě pětiny připouštějí, že by možná jednou mohli žít za hranicemi, a další necelá desetina dokonce uvedla, že chce pryč, jak jen to půjde.** Naopak o něco více než desetina dotázaných možnost života za hranicemi zcela odmítla a zbývající více než dvě pětiny ji sice striktně nevyloučily, ale nepokládají ji za pravděpodobnou. Porovnáme-li data z reprezentativního šetření s výsledky ankety, v obou případech můžeme vidět, že účastníci ankety vykazovali vyšší sklon k možnosti života za hranicemi, přičemž podstatně vyšší byl mezi nimi i podíl těch, kdo by se chtěli vystěhovat, jakmile by se jim k tomu naskytla příležitost.

Obě uvedené otázky a odpovědi na ně jsou navzájem poměrně silně provázané. Mezi těmi, kdo by podle vlastního vyjádření mohli být šťastni i bez možnosti žít v České republice, jen jeden dotázaný z pětadvaceti (4 %) vyloučil možnost života jinde, protože se mu zde příliš líbí, zatímco u těch, kdo by bez možnosti žít v České republice údajně nemohli být šťastni, to byla více než čtvrtina (28 %). Naopak možnost vystěhování připouští téměř polovina (46 %) těch, kdo by podle vlastního vyjádření mohli být šťastni i bez možnosti žít v České republice, a další desetina z nich se chce vystěhovat, jak to jen půjde, zatímco ve skupině s opačným postojem možnost vystěhování připouští pouze necelá čtvrtina (23 %) a to, že by chtěli pryč, jak jen to půjde, uváděli jen sporadictí jedinci (3 %) v rámci této skupiny.

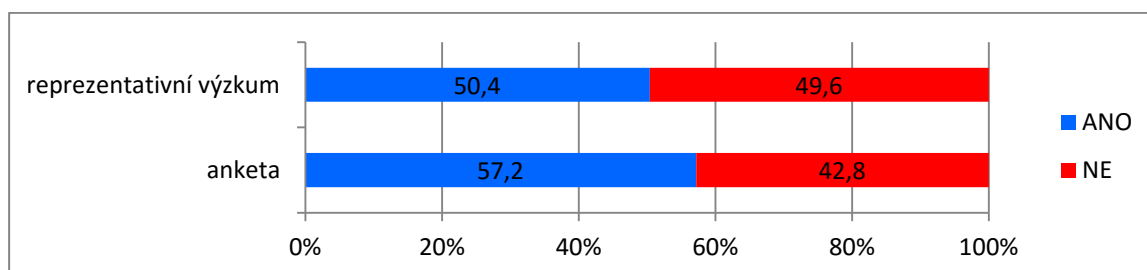
Citová vázanost na život v České republice a sklon k případnému vystěhování se do zahraničí přitom z hlediska pohlaví, ani vzdělání nevykazují žádné statisticky významné difference. Jinak je tomu v případě věku. **Zejména lidé po třicítce ve větší míře odmítají, že by mohli být šťastni i bez možnosti žít v České republice.** Samotný sklon k možnosti vystěhování se za hranice výrazně klesá s rostoucím věkem, jak ukazuje graf 17. S tím pak úzce souvisí i relativně vyšší sklon k případnému odchodu do zahraničí u studentů. **Poněkud vyšší sklon k vystěhování včetně zvýšených podílů odpovědí „chci pryč, jak jen to půjde“ přitom vykazují ti, kdo se sebevědomě vyjadřují o svých šancích na úspěch v životě a optimisticky hodnotí vlastní budoucnost.**

Graf 17: Žít v zahraničí, co na to říkáš? – třídění podle věku (%)

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“.

Graf 18: Kdyby vypukla válka, byl bys ochotný bojovat za svoji zemi? (%)

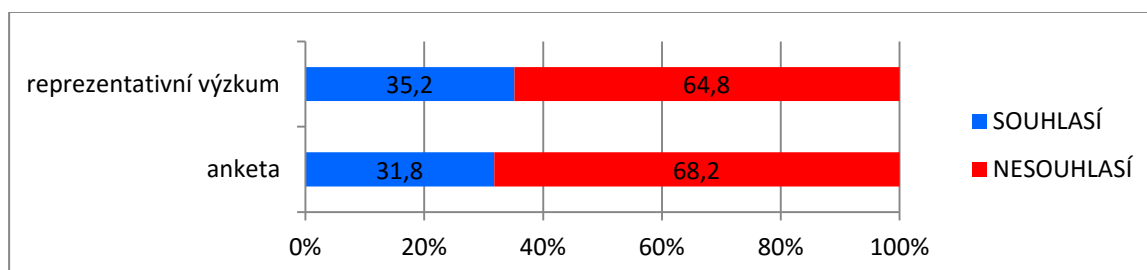
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Pokud jde o ochotu bojovat za svoji zemi v případě vypuknutí války (viz graf 18), **polovina mladých lidí z věkové skupiny od 18 do 34 let deklaruje, že by byla ochotna ve válce za svou zemi bojovat**, druhá polovina to naopak odmítla. V porovnání s reprezentativním výzkumem se odpovědi účastníků ankety v tomto ohledu o něco častěji přiklánějí k pozitivní odezvě.

Vcelku logicky se ochota bojovat za svoji zemi v případě války více objevuje u mužů (59 %) než u žen (41 %). Jiné sociodemograficky podmíněné rozdíly, jež by dosahovaly úrovně statistické významnosti, zjištěny nebyly a postoj k dané otázce nevykazuje významné difference ani ve vztahu s otázkou na možnost žít v jiné zemi. Pouze u otázky, zda by respondent mohl být šťastný bez možnosti žít v České republice, je vidět nevýrazná korelace na hraně statistické významnosti. To je ovšem zřejmě pouze důsledek relativně malého rozsahu souboru, protože v mnohem robustnějším, byť z hlediska reprezentativnosti problematickém souboru účastníků ankety obě uvedené otázky, tedy sklon k možnému vystěhování se do zahraničí a citová vázanost na život v České republice, s ochotou bojovat za svou zemi v případě války jednoznačně významně korelují, i když ta korelace je relativně slabá, s korelačním koeficientem okolo hodnoty 0,1.

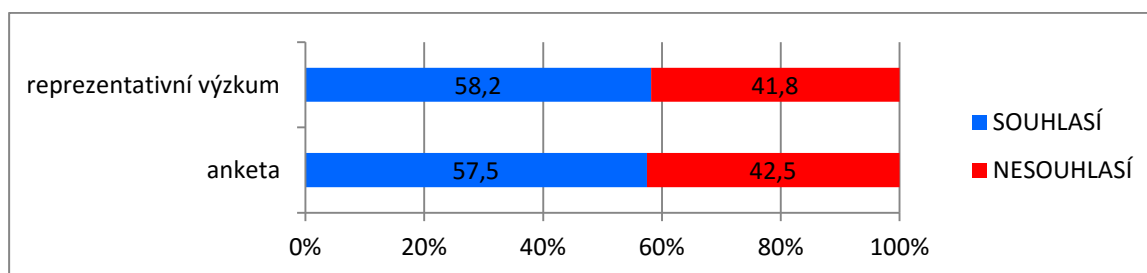
Graf 19: Měla by se znovu zavést povinná vojenská služba, a to jak pro muže, tak pro ženy. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 20: Měla by se zavést povinná vojenská služba, ale s alternativou civilní služby. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

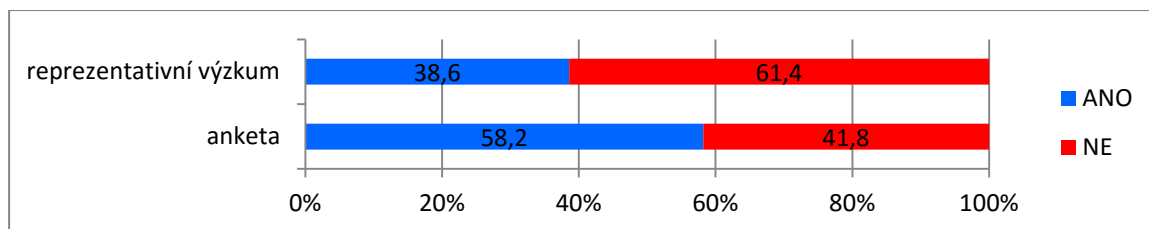
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S ochotou jít bojovat za svou zemi v případě války úzce souvisí i problematika branné povinnosti a základní vojenské služby, na níž se ve výzkumu „Generation What?“ zaměřily dvě otázky sledující souhlas či nesouhlas s předloženým výrokiem. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 19, o málo více než třetina dotázaných ve věku od 18 do 34 let souhlasí s výrokiem o zavedení povinné vojenské služby, která by platila pro muže i ženy. S druhým výrokiem, který předložil možnost zavedení povinné vojenské služby s alternativou v podobě civilní služby, což je situace, která zde reálně existovala do konce roku 2004, pak souhlas vyjádřily téměř tři pětiny respondentů, z nichž ale kromě těch, kdo již překročili třicítku, nikdo základní vojenskou službu absolvovat nemusel. Výsledky ankety se od reprezentativního šetření v obou případech lišily jen minimálně, byť v případě prvního z výroků, kde účastníci ankety v poněkud vyšší míře odmítli povinnou vojenskou službu pro muže i ženy, rozdíl lehce překročil hranici statistické chyby.

Zajímavé je, že postoje k prvnímu výroku se liší jen málo z hlediska pohlaví, byť muži svůj souhlas vyjadřovali o něco častěji než ženy.³ **U vzdělání se vyšší podíl souhlasu objevil mezi těmi, kdo nemají maturitu (43 % proti 31 % mezi maturanty).** Největší rozdíl se však objevil z hlediska ochoty jít bojovat za svou zemi v případě války. Lidé ochotní tak učinit s výrokiem souhlasili v 49 % případů, u respondentů s opačným postojem to bylo jen 22 %. V případě druhého výroku, který se týkal povinné vojenské služby s alternativou v podobě civilní služby, **byl souhlas naopak častější mezi ženami (64 %) než mezi muži (52%),** jinak sociodemograficky se postoje k němu významně nediferencovaly. Opět se ovšem objevil výrazně vyšší podíl souhlasu u dotázaných, vyjadřujících ochotu jít bojovat za svou zemi v případě války (68 % proti 49 % mezi neochotnými jít bojovat), a zároveň s výrokiem vesměs souhlasili i ti, kdo vyjádřili souhlas i s povinnou vojenskou službou pro muže i ženy (89 %).

³ Malý, i když vzhledem k robustnosti souboru jednoznačně významný rozdíl stejného druhu se objevil i mezi účastnicemi ankety.

Graf 21: Kdyby se v následujících dnech či měsících rozhořely studentské protesty proti lidem, kteří jsou nyní u moci, byl bys ochoten se aktivně zúčastnit? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

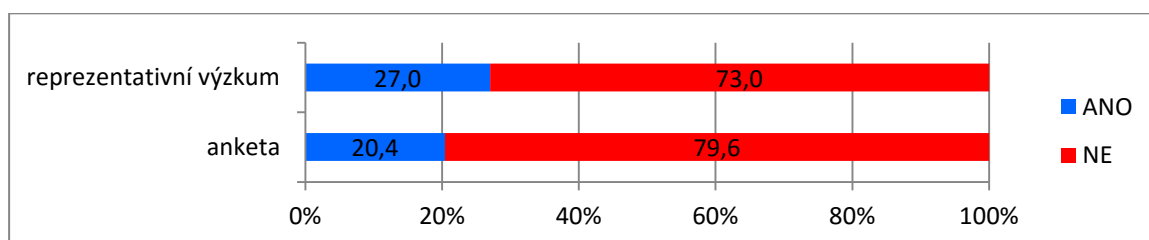
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V grafu 21 jsou zachyceny odpovědi na otázku týkající se případné podpory eventuálních studentských protestů proti lidem, kteří jsou nyní u moci. Ochotu podpořit takové protesty vyjádřily necelé dvě pětiny respondentů reprezentujících populaci ve věku od 18 do 34 let, třipětinová většina by podle vlastního vyjádření nebyla ochotna se takových protestů aktivně zúčastnit. Zde se opět výsledky reprezentativního šetření velmi radikálně rozcházejí s výsledky ankety, jejíž účastníci naopak většinově vyjádřili ochotu zapojit se aktivně do případných protestů proti lidem, kteří jsou nyní u moci.

Podrobnější analýza ukázala vyšší ochotu zúčastnit se případných studentských protestů proti lidem, kteří jsou nyní u moci, mezi dotázanými bez maturitního vzdělání (47 % proti 34 % u maturantů).

Z hlediska věku ochota s jeho růstem výrazně klesá, když u lidí ve věku 18 až 19 let činí téměř dvě třetiny (65 %), u lidí mezi 20 a 29 lety se pohybuje okolo dvou pětín a od 30 let výše je už jen zhruba čtvrtinová (27 %). Ochota podpořit protesty sílí také s klesající důvěrou v politiku nebo v právní systém. Ochotnějšími podpořit aktivní účastí případné studentské protesty se také jeví být samotní studenti, mezi kterými odpověď „ano“ uvedla prakticky polovina (49 %). O něco militantněji se v tomto směru vyjadřují rovněž dotázaní, kteří jsou podle svých slov ochotni jít bojovat za svou zemi v případě války a kteří souhlasí s povinnou vojenskou službou pro obě pohlaví. **Vyšší sklon k podpoře protestů vykazují rovněž lidé, kteří by se nejraději vystěhovali za hranice (58 %).**

Graf 22: V dnešní společnosti je příliš mnoho svobody. (%)

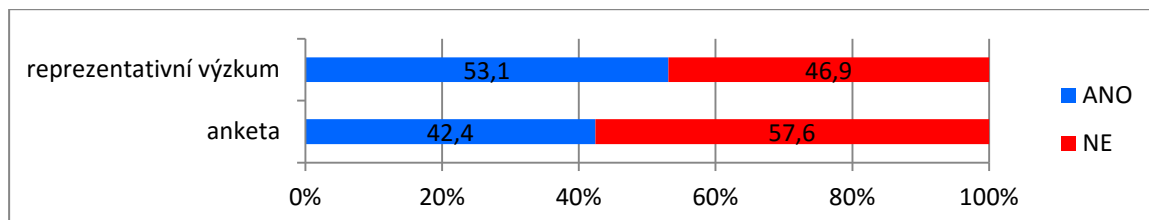

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Tvrzení, že v dnešní společnosti je příliš mnoho svobody, téměř tříčtvrtinová většina mladých ve věku od 18 do 34 let odmítá (viz graf 22). Mezi účastníky ankety pak byl tento postoj ještě častější a dosahoval i v kvótně převáženém souboru úrovně čtyř pětin. Významné sociodemografické rozdíly u této otázky se přitom prakticky nevyskytly.

Graf 23: V dnešní společnosti je příliš mnoho individualismu. (%)

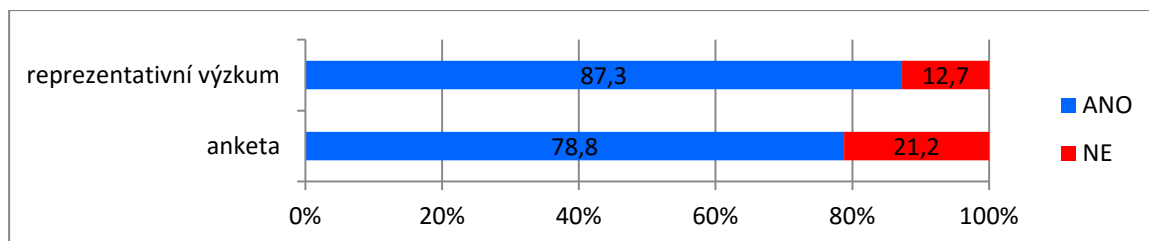
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

U tvrzení, že v dnešní **společnosti je příliš mnoho individualismu, naopak mírně převažuje souhlas nad nesouhlasem** (viz graf 23). Zde se opět anketa zřetelně odchýlila od toho, jak dopadlo reprezentativní šetření, když naopak téměř třípětinová většina účastníků ankety uvedené tvrzení odmítla.

Ani v tomto případě nebyly v rámci reprezentativního souboru dotázaných zaznamenány žádné významné sociodemografické rozdíly. Avšak třídění s předchozí otázkou ukázalo, že lidé souhlasící s tvrzením, že v naší společnosti je příliš mnoho svobody, častěji vyjadřovali i souhlas s tvrzením, že ve společnosti je příliš mnoho individualismu.

Graf 24: V dnešní společnosti je příliš mnoho daní. (%)

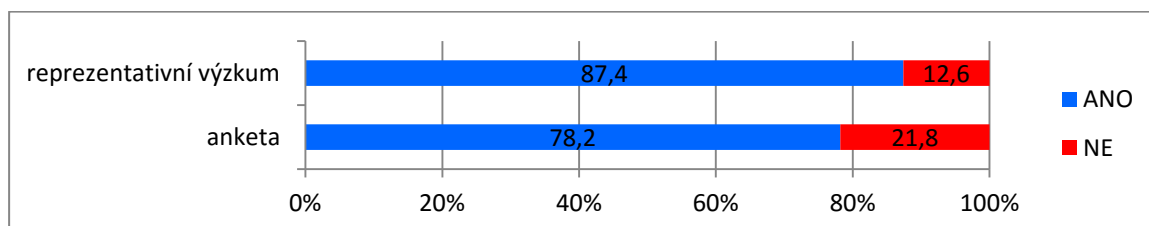

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazuje graf 24, naprostá většina mladých ve věku od 18 do 34 let se domnívá, že v dnešní společnosti je příliš mnoho daní. Pouze o málo víc než desetina respondentů z této věkové skupiny s takovým výrokem nesouhlasí. Rovněž mezi účastníky ankety dané tvrzení vyvolává výrazně většinový souhlas, i když na poněkud nižší úrovni s více než pětinou nesouhlasících. Z podrobnější analýzy přitom vyplynulo, že souhlas v daném případě ve zvýšené míře vyjadřují zaměstnanci, nesouhlas naopak studenti.

Graf 25: V dnešní společnosti je příliš mnoho nespravedlnosti. (%)

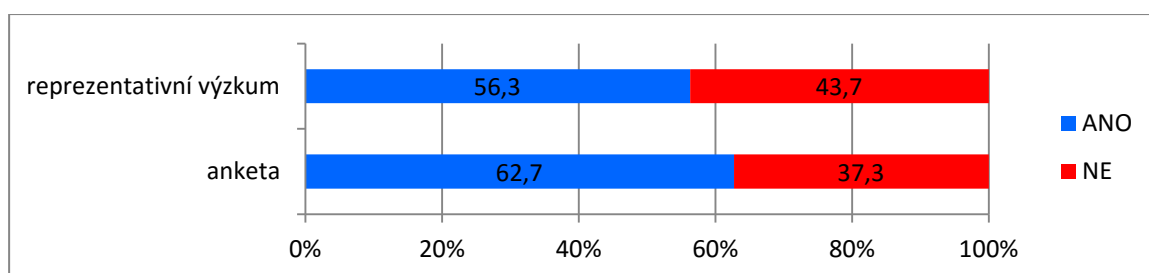

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Prakticky totožně jako v případě předchozího výroku o daních dotázaní reprezentativního výzkumu i účastníci ankety reagovali také na tvrzení, **že v dnešní společnosti je příliš mnoho nespravedlnosti** (viz graf 25). Navzdory podobnosti celkového výsledku však trochu jinou podobu získalo sociodemografické rozložení. Souhlas byl zřetelně častější u žen (93 %) než u mužů (82 %), u dotázaných bez maturity (93 %) než s maturitou (84 %) a u těch, kdo již dostudovali (90 %), v porovnání se studenty (82 %). I tak je ovšem tvrzení o nespravedlnosti s tvrzením o přílišném zdanění zřetelně propojeno, když s výrokem o nespravedlnosti výrazně častěji souhlasili ti, kdo zároveň souhlasí s tvrzením, že v dnešní společnosti je příliš mnoho daní.

Graf 26: V dnešní společnosti je příliš mnoho státních zaměstnanců. (%)

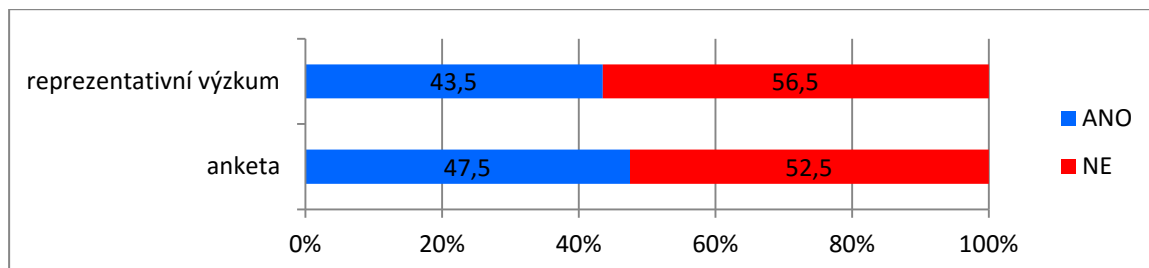

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak je vidět v grafu 26, mezi lidmi ve věku od 18 do 34 let zřetelně nadpoloviční většinou převažuje souhlas s tvrzením, že v dnešní době je příliš mnoho státních zaměstnanců. V anketě pak byla obdobná většina více než třipětinová. Souhlas s tvrzením se objevoval častěji u mužů (61 %) než u žen (51 %) a byl silně provázán hlavně s již uvedeným výrokem na adresu přílišných daní.

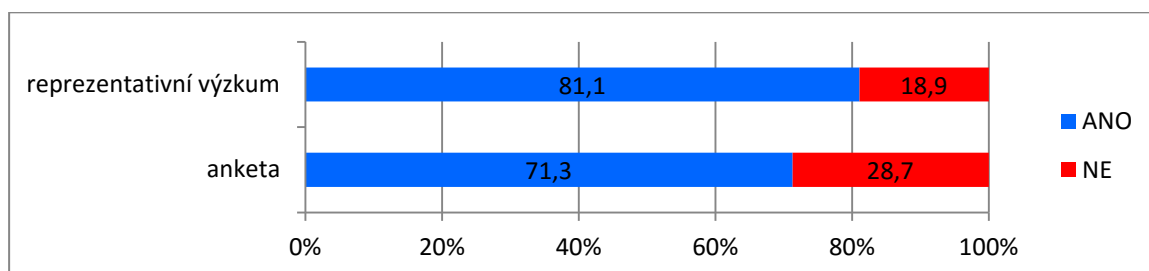
Graf 27: V dnešní společnosti je příliš mnoho bohatých lidí. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 28: V dnešní společnosti je příliš mnoho chudých lidí. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

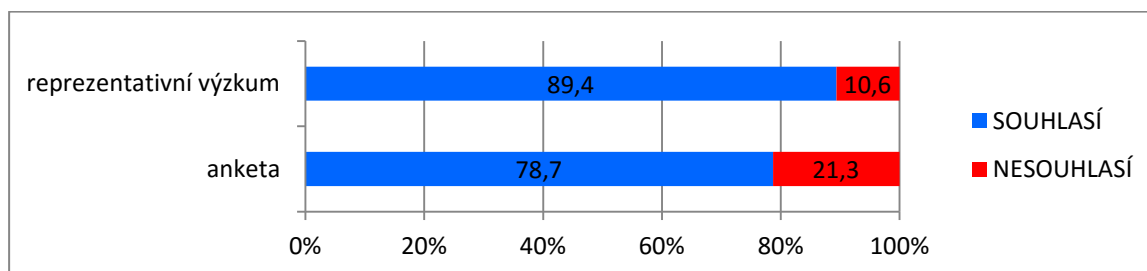
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Údaje v grafech 27 a 28 zachycují postoje mladých lidí ve věku od 18 do 34 let k výrokům, že v dnešní společnosti je příliš mnoho bohatých nebo chudých lidí. Že je ve společnosti příliš mnoho bohatých, s tím souhlasí jen o málo více než dvoupětinová menšina, v případě chudých pak souhlas s výrokem vyjádřily zhruba čtyři pětiny mladých lidí z cílové skupiny. Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu liší jen málo v případě výroku týkajícího se bohatých lidí, byť čtyřbodový rozdíl v podobě vyššího podílu souhlasu již představuje odchylku lehce za hranici statistické významnosti. U druhého výroku týkajícího se chudých lidí pak podíl souhlasu byl naopak nižší, a to poměrně významně o zhruba 10 procentních bodů.

U výroku týkajícího se bohatých lidí se sociodemografické rozdíly ve významné podobě neobjevily. Postoje k tomuto výroku se ovšem ukazují být pozitivně propojené s výroky o přílišném individualismu, přílišných daních a přílišné nespravedlnosti dnešní společnosti.

S výrokem o příliš vysokém počtu chudých v dnešní společnosti pak souhlas častěji vyjadřovaly ženy (89 %) než muži (73 %), lidé bez maturity (90 %) oproti maturantům (74 %) a dotázaní, kteří dnešní společnost pokládají za zasaženou přílišnou nespravedlností, příliš mnoha daněmi a také v menší míře přílišným individualismem. Zároveň jako silně propojené se ukázaly být i postoje k oběma výročkám týkajícím se množství chudých a bohatých v dnešní společnosti. Lidé souhlasící s prvním výrokem mnohem častěji souhlasí i s druhým tvrzením.

Graf 29: V České republice rostou rozdíly mezi chudými a bohatými. (%)

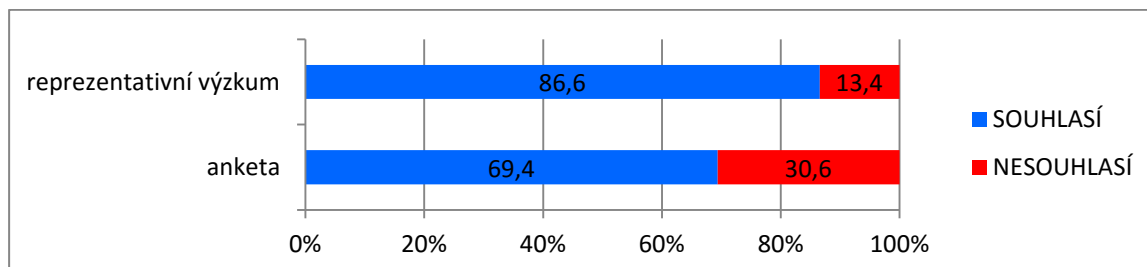
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S tím pak souvisí i postoje k výroku, že v České republice rostou rozdíly mezi chudými a bohatými. V reprezentativním šetření, jak ukazuje graf 29, se s tímto výrokem ztotožnilo prakticky devět z deseti mladých lidí ve věku od 18 do 34 let. V anketě byl souhlas v tomto ohledu nižší, ale i zde s bezmála čtyřpětinovou většinou dominoval.

Souhlas s tímto výrokem se opět, jako v případě otázky na přílišné množství chudých, objevoval více mezi ženami, dotázanými bez maturitního vzdělání a rovněž mezi těmi, kdo již ukončili svá studia, a naopak nižší podíl byl zaznamenán u mužů, lidí s maturitou a studentů. Především však s tímto výrokem častěji nepřekvapivě souhlasili ti, kdo si myslí, že v dnešní společnosti je příliš mnoho bohatých a příliš mnoho chudých lidí.

Graf 30: V České republice je příliš mnoho flákačů. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

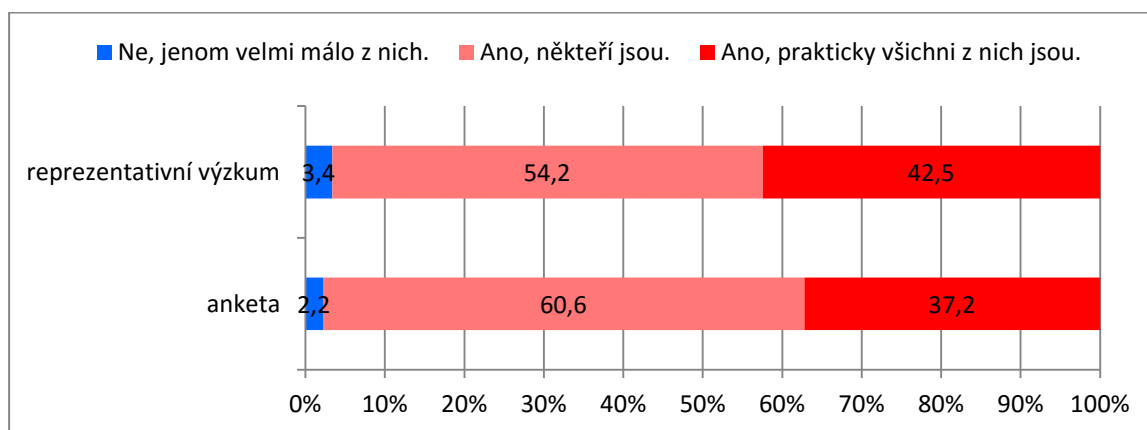
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Zároveň s tím ovšem bezmála 9 z 10 mladých lidí souhlasí i s tvrzením, že v České republice je příliš mnoho flákačů (viz graf 30). Mezi účastníky ankety byl sice podíl souhlasu výrazně nižší, ale taky jednoznačně převažoval s více než dvoutřetinovou většinou.

Sociodemografické rozdíly u postojů k tomuto výroku v rámci reprezentativního šetření vesměs nedosahovaly úrovně, aby je bylo možné brát jako statisticky průkazné, respektive signifikantní. Zvýšený souhlas s daným výrokiem se ovšem objevil mezi dotázanými, podle nichž je v dnešní společnosti příliš mnoho chudých nebo příliš mnoho bohatých.

Z výsledků šetření rovněž vyplynulo, že ve vztahu k politice a fungování společnosti mladí lidé vyjadřují převážně kritické postoje, které se vzájemně mohou jevit jako nekonzistentní či navzájem rozporné. Týká se to např. otázky, kdo nebo co hraje v dnešní společnosti klíčovou roli při rozhodování. Na jedné straně velká většina pokládá politiky za zkorumpované a odmítá tezi, že vlastně politikové už dnes nemají fakticky žádnou moc, na druhé straně však prakticky stejně velká část populace ve věku od 18 do 34 let souhlasí s tím, že světu vládnou banky a peníze, jak ukazují grafy 31 až 33.

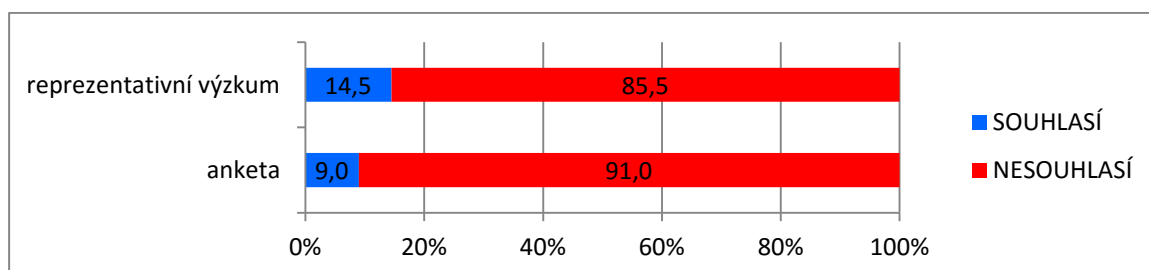
Graf 31: Politici jsou zkorumpovaní. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

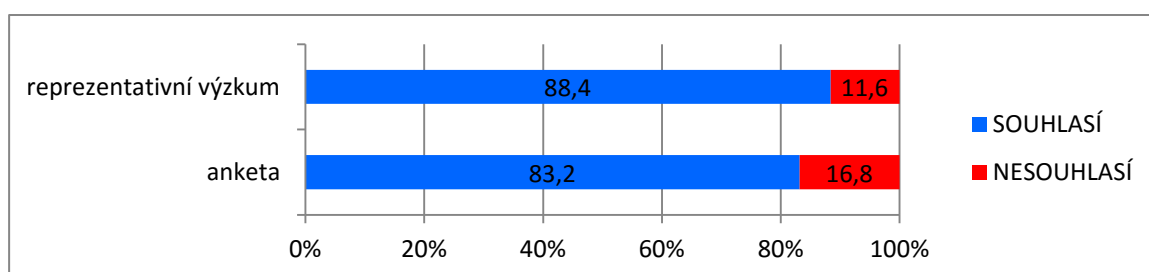
Graf 32: Politici už nemají žádnou moc. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 33: Banky a peníze vládnu světu. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 31, jen nepatrná část mladých ve věku od 18 do 34 let u nás si myslí, že jen velmi malá část politiků je zkorumpovaná. Nadpoloviční většina si myslí, že někteří jsou zkorumpovaní, a více než dvě pětiny si to myslí prakticky o všech. U této otázky se přitom výsledek ankety od výsledků reprezentativního výzkumu odlišil pouze tím, že podíl těch, kdo za zkorumpované pokládá některé politiky, činí zhruba tři pětiny, prakticky o všech to uvedla více než třetina.

Názor, že politici nejsou zkorumpovaní nebo jen málo z nich, se častěji objevoval u studentů, mužů a dotázaných ve věku do 24 let.

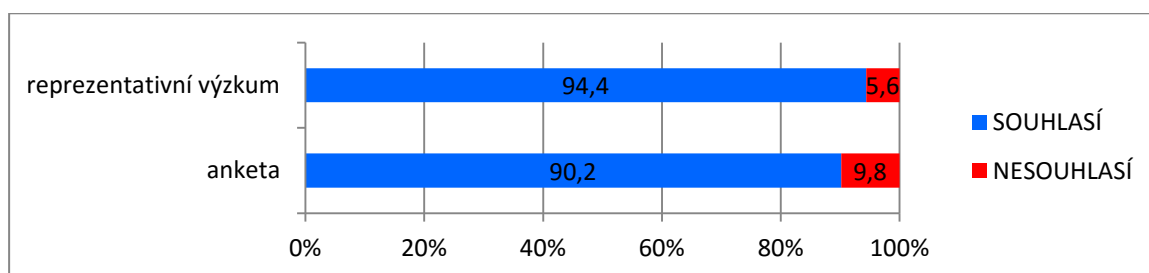
Tezi, že politici už nemají žádnou moc (viz graf 32), odmítla více než čtyřpětinová většina respondentů reprezentativního výzkumu, zatímco souhlas s tím vyjádřil jen každý sedmý dotázaný. V anketě to dopadlo ještě výrazněji ve prospěch nesouhlasu s daným výrokem, i když rozdíl proti reprezentativnímu výzkumu zde nebyl příliš velký.

Souhlas s výrokem, že politici už nemají žádnou moc, se častěji objevoval mezi lidmi bez maturitního vzdělání, jiné sociodemografické difference, jež by vykazovaly statistickou významnost, nebyly zaznamenány.

Výrok, že banky a peníze vládnu světu (viz graf 33), souhlasně přijímá téměř devět z deseti mladých lidí ve věku od 18 do 34 let. I zde se účastníci ankety svými odpověďmi mírně odchýlili od výsledků reprezentativního šetření, ale i v případě tohoto výroku souhlas překračoval výrazně hranici čtyř pětin.

Podrobnější analýza přitom neodhalila žádné významné sociodemografické rozdíly, ale ukázala, že častěji souhlas vyjadřují ti, kdo si myslí, že prakticky všichni politikové jsou zkorumpovaní.

Graf 34: Dnešní společnost přikládá příliš velký význam penězům. (%)

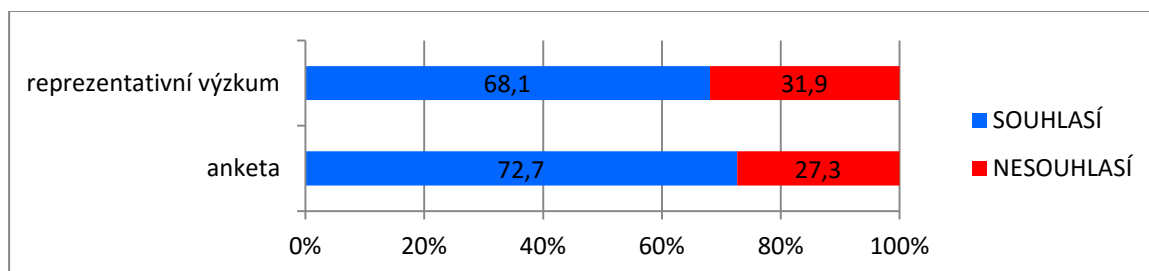
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Přitom jak ukazuje graf 34, více než devět z deseti mladých ve věku od 18 do 34 let je toho názoru, že dnešní společnost přikládá příliš velký význam penězům. Výsledek mezi účastníky ankety se pak od toho, jak odpovídali dotázaní v reprezentativním výzkumu, lišil jen málo, když i zde souhlas vyjádřilo devět z deseti těch, kdo v anketě na otázku odpověděli.

Souhlas s výrokem, že dnešní společnost přikládá příliš velký význam penězům, se ve zvýšené míře objevoval mezi dotázanými bez maturity a mezi těmi, kdo souhlasili s výroky, že politici už nemají žádnou moc a že peníze vládnu světu.

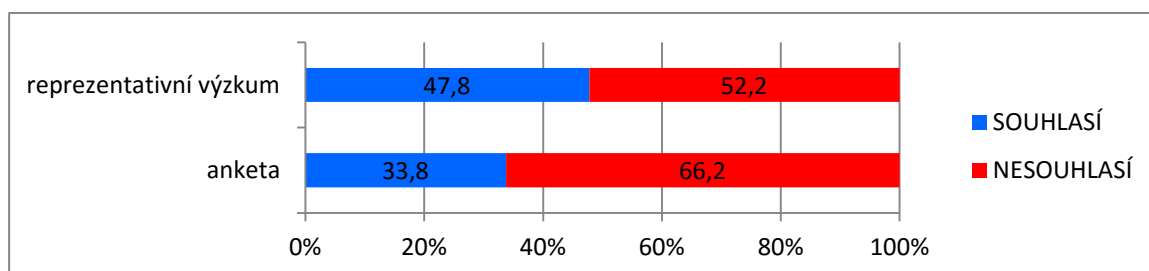
Graf 35: Životem nejde projít bez solidarity. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 36: Jedno z hlavních pravidel života je: Buď vytřeš podlahu s ostatními, nebo ji oni vytřou s tebou! (%)

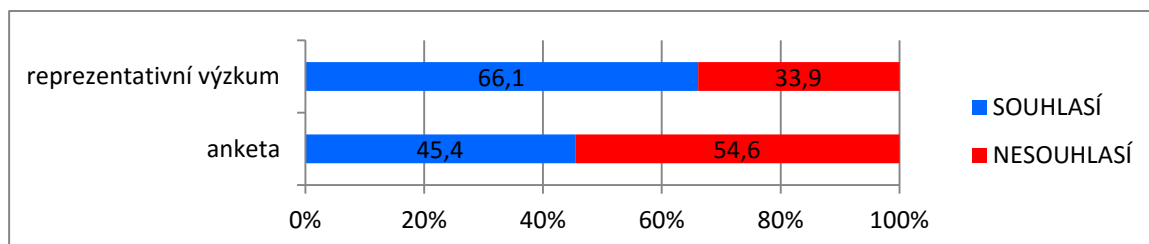
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V daném kontextu zajímavé výsledky přinesly i otázky zjišťující souhlas či nesouhlas s výrokem, že životem nelze projít bez solidarity, a s výrokem, že jedním z hlavních pravidel života je, že buď vytřeš podlahu s ostatními, nebo ji oni vytřou s tebou. Jak ukazuje graf 35, **více než dvě třetiny mladých lidí ve věku od 18 do 34 let souhlasí s tvrzením, že životem nejde projít bez solidarity, podle grafu 36 pak téměř polovina se ztotožňuje s výrokem, že jedno z hlavních pravidel života je: Buď vytřeš podlahu s ostatními, nebo ji oni vytřou s tebou.** Účastníci ankety se přitom jen nevýrazně odchýlili od výsledků reprezentativního šetření v prvním případě, když podíl souhlasících s výrokem o solidaritě byl u nich nepatrně vyšší, u druhého výroku se rozdíl mezi reprezentativním výzkumem s anketou podstatně zvětšil, když zde souhlas vyjádřila jen třetina účastníků.

Podrobnější analýza přitom ukázala, že zatímco výrok o solidaritě nevykazuje žádné významné sociodemografické rozdíly, u druhého výroku se objevuje velký rozdíl mezi lidmi bez maturity, z nichž s výrokem souhlasilo 60 %, a s maturitou, u kterých to bylo jen 41 %. Kromě toho častěji souhlas s daným výrokem vyjadřovali ti, kdo prakticky všechny politiky hodnotí jako zkorumpované nebo kdo souhlasí s tím, že politici už nemají žádnou moc a že banky a peníze vládnu světu.

Graf 37: Odbory by měly mít větší pravomoci. (%)

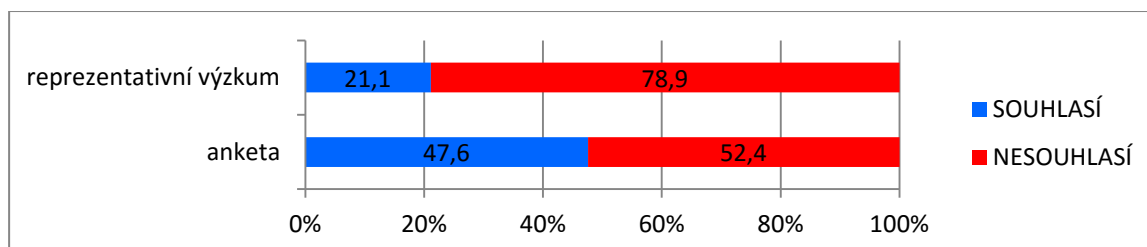
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 37, dvě třetiny mladých ve věku od 18 do 34 let souhlasí s výrokem, že odbory by měly mít větší pravomoci. Zde se účastníci ankety od výsledků reprezentativního výzkumu výrazně odlišili, když naopak nadpoloviční většina z nich výrok odmítla.

Souhlas s tím, že odbory by měly mít větší pravomoci, častěji vyjadřují ženy (72 %) než muži (61 %), lidé bez maturity (76 %) než ti s maturitou (61 %) a lidé, kteří již ukončili svá studia (70 %), než studenti (57 %). Souhlas rovněž stoupá s tím, nakolik zkorumpované respondenti pokládají politiky. Vyšší podíl souhlasu se zvýšením pravomocí odborů se vyskytoval mezi dotázanými, kteří souhlasí s tím, že politici už nemají žádnou moc, že banky a peníze vládnu světu, že dnešní společnost přikládá příliš velký význam penězům a že jedním z hlavních pravidel života je to, že buď vytrheš podlahu s ostatními, nebo ji oni vytrou s tebou.

Graf 38: Imigrace obohacuje kultury. (%)

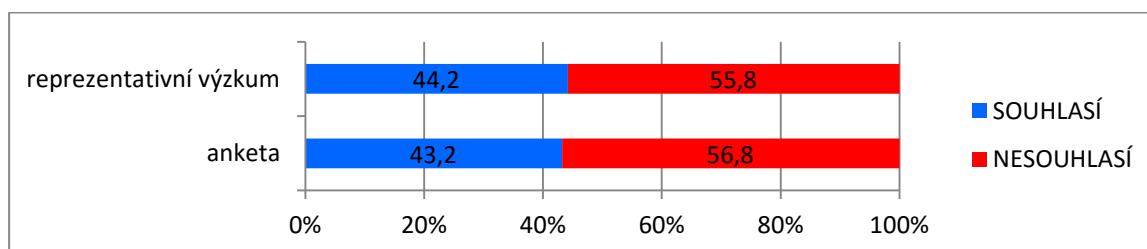
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

K výroku, že imigrace obohacuje kultury, se souhlasně staví jen o málo více než pětina dotázaných mladých ve věku od 18 do 34 let, naopak více než tři čtvrtiny s tím nesouhlasí. U účastníků ankety vypadala situace výrazně odlišně, když podíl těch, kdo s výrokem souhlasili, se blížil polovině a byl jen lehce převýšen nesouhlasem.

Podrobnější analýza ukázala, že souhlas se ve zvýšené míře objevoval mezi studenty. Souhlas naopak klesá spolu s tím, jak sílí přesvědčení o zkorumpovanosti politiků.

Graf 39: Česká republika má pořád daleko k rovnosti mužů a žen. (%)

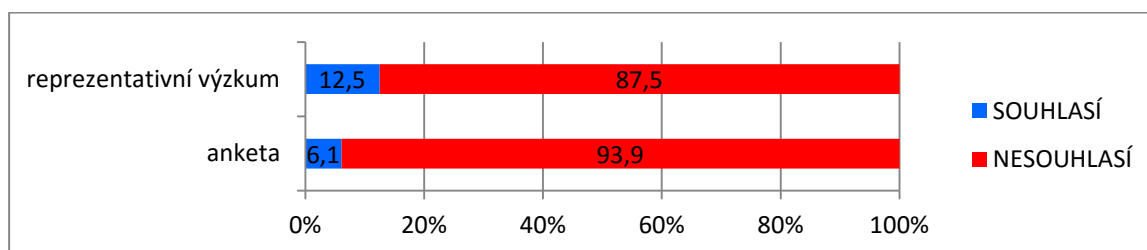
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S výrokem, že **Česká republika má pořád daleko k rovnosti mužů a žen, jak v reprezentativním výzkumu, tak v anketě, souhlasila o málo více než dvoupětinová menšina respondentů** (viz graf 39).

Souhlas s výrokem přitom vyjádřila **nadpoloviční většina žen (56 %), ale jen třetina mužů (33 %)**. Souhlas se rovněž poněkud zvyšuje spolu s věkem od zhruba čtvrtiny v kategorii 18 až 19 let, přes necelé dvě pětiny u kategorie 20 až 24 let, až po asi polovinu u lidí od 25 let výše. S tím zřejmě souvisí i vyšší podíl souhlasu mezi těmi, kdo již ukončili studium, oproti studentům a mezi těmi, kdo již nežijí s rodiči, oproti těm, kdo dosud bydlí u rodičů.

Graf 40: V obdobích vysoké nezaměstnanosti by pracovní místa měla být vyhrazena především mužům. (%)

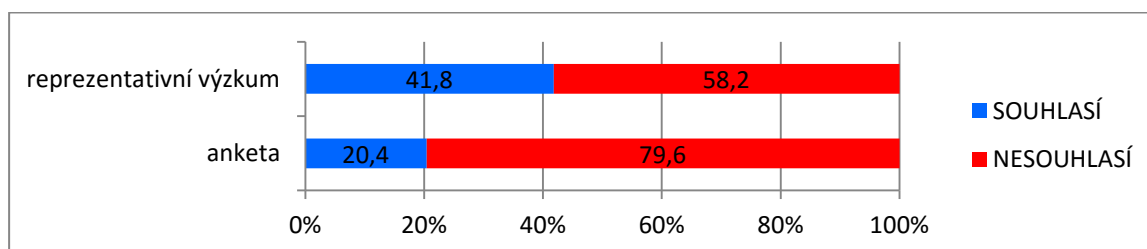
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky v grafu 40, velká většina mladých ve věku od 18 do 34 let odmítá to, že by v případě vysoké nezaměstnanosti měli být upřednostňováni muži. Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu v tomto ohledu liší nepříliš výrazně, když její účastníci danou tezi odmítli ještě o něco častěji.

I zde se ukázal statisticky významný, i když ne příliš velký podíl z hlediska pohlaví, když obecně silně menšinový souhlas poněkud častěji vyjadřovali muži a dále s nimi respondenti ve věku od 18 do 19 let a ti, kdo stále žijí u rodičů.

Graf 41: V obdobích vysoké nezaměstnanosti by pracovní místa měla být vyhrazena především mladým lidem. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

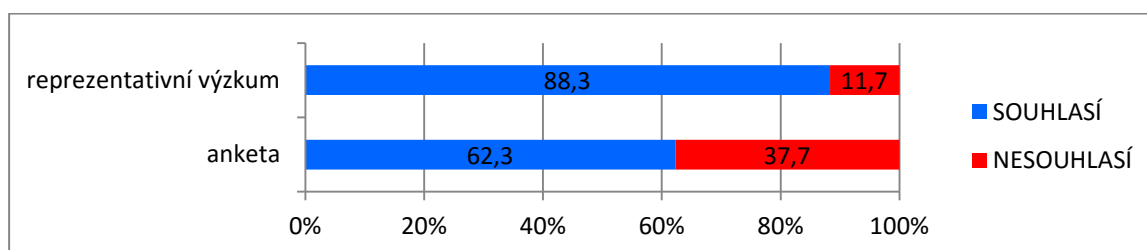
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Na rozdíl od předchozí otázky, která se týkala upřednostňování mužů při zaměstnávání v podmínkách vysoké nezaměstnanosti, u analogického dotazu zaměřeného na upřednostňování mladých lidí ve stejné situaci se objevuje podstatně vyšší, byť rovněž menšinový, podíl souhlasu, který se dostal na úroveň více než dvou pětín. Výsledek ankety se v tomto případě s reprezentativním výzkumem rozešel výrazněji, když souhlas mezi účastníky ankety byl o polovinu nižší.

Podrobnější analýza ukázala, že souhlas se objevuje častěji u lidí bez maturity, než mezi maturanty a u lidí ve věku 18 až 19 let, z nichž souhlas vyjádřilo 62 %, zatímco u starších se pohyboval okolo úrovně dvou pětín. Výrazně vyšší souhlas se vyskytl také mezi těmi, kdo souhlasili již s upřednostňováním mužů při zaměstnávání v podmínkách vysoké nezaměstnanosti.

Jak přitom ukazuje graf 42, upřednostňování občanů ČR při zaměstnávání v obdobích vysoké nezaměstnanosti se na rozdíl od obou předchozích případů těší značné, bezmála devadesátiprocentní podpoře mezi mladými ve věku od 18 do 34 let. U účastníků ankety rozložení mezi souhlasem a nesouhlasem vypadá výrazně odlišně, i když i zde souhlas s výraznou, více než třípětinovou většinou převládá.

Graf 42: V obdobích vysoké nezaměstnanosti by pracovní místa měla být vyhrazena především občanům České republiky. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S výrokem, že v případě vysoké nezaměstnanosti **by pracovní místa měla být vyhrazena občanům ČR, ve zvýšené míře souhlasí lidé bez maturitního vzdělání, ti, kdo již ukončili svá studia, respondenti souhlasící s upřednostňováním mladých a ti dotázaní, kteří nesouhlasí s tím, že by migrace obohacovala kultury.**

3. Důvěra v instituce a postoje k politice a médiím

S předchozí kapitolou, která pojednávala o otázkách volně souvisejících s demokracií a politickou či obecněji veřejnou participací, bezprostředně úzce souvisí i otázka důvěry v instituce a postoje k politice a médiím, jež byly z předchozího okruhu vyňaty do samostatné kapitoly.

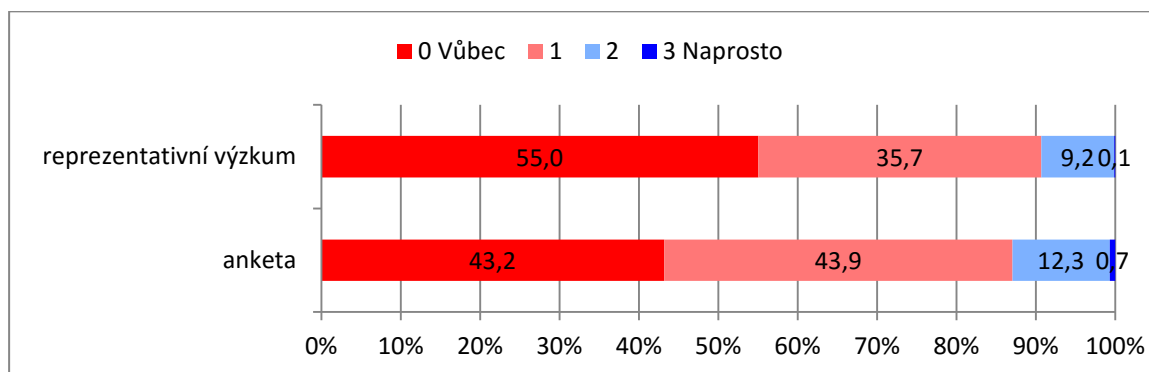
Obecně v české populaci dlouhodobě silně převládají kritické postoje zejména k politické sféře, když hlavně na úrovni celostátní politiky jsou instituce i jednotliví aktéři vesměs vnímáni a přijímáni s nedůvěrou a skepsí. V podstatě trvale to platí pro obě komory parlamentu, u kterých podíl důvěry jen zřídka dosahuje alespoň jedné třetiny a často bývá i výrazně nižší. Různé vlády v různých dobách byly hodnoceny dosti různorodým způsobem, ale s výjimkou překlenovací „úřednické“ vlády vedené Janem Fischerem po pádu Topolánkova kabinetu v letech 2009 až 2010, jež byla ze strany veřejnosti vnímána jako vláda stojící mimo běžnou stranickou politiku a nebyla jí spojována s politickými stranami, se v uplynulých dvou desetiletích jen zcela ojediněle důvěra vládě alespoň přibližovala úrovni 50 % a nikdy jí významně nepřekonala. Prakticky jedinou politickou ústavní institucí, které dlouhodobě občané spíše důvěřují, než nedůvěřují, tak zůstává prezident, i když i zde zejména v posledních letech po zavedení přímé volby, která veřejnost značně polarizovala, je průměrná hladina důvěry oproti minulosti nižší, s několika výraznými propady hluboko pod hranici 50 %, k nimž ovšem docházelo i za funkčního působení obou předchozích prezidentů. Převažující důvěru, byť rovněž s některými negativními výkyvy v důsledku některých široce medializovaných afér či problémů spojených s jejich představiteli nebo působením, můžeme vidět u institucí nevnímaných úzce politicky, ale spíše odborně nebo občansky, jako např. u Ústavního soudu, veřejného ochránce práv, Nejvyššího kontrolního úřadu, Českého statistického úřadu, České národní banky a podobně. Spíše s důvěrou než s nedůvěrou je přijímána také politická reprezentace na místní úrovni, u regionálních reprezentací už je situace poněkud horší, i když krajská zastupitelstva nebo hejtmani mají obvykle vyšší důvěru a hlavně menší podíly explicitně nedůvěřujících, než jaké se objevují na úrovni centrální politické reprezentace.

Ve velmi dlouhodobém horizontu, jenž zahrne i 90. léta minulého století, se z hlediska důvěry výrazně zlepšila pozice armády, policie a v menší míře i soudů a také bank, naopak u médií, jež dlouho patřila k nejpozitivněji hodnoceným institucím, v posledních několika letech nastal dosud pokračující trend poklesu důvěry, která se v případě tisku a televize dostala na historické minimum na úrovni jedné třetiny, u rozhlasu je to o deset procentních bodů více, ale i zde je trend výrazně sestupný, přičemž i v tomto případě nedůvěra již převažuje nad důvěrou. Tradičně špatně a po schválení restitucí v roce 2012 ještě hůře než v minulosti jsou na tom z hlediska důvěry církve, hodnocení odborů se pak v posledních deseti letech citelně zlepšilo, ale ani u nich důvěra ještě nedosáhla alespoň poloviny.

Pokud jde o mladou generaci ve věku od 18 do 34 let, **tak s výjimkou důvěry k prezidentovi, která u současné hlavy státu vykazuje poměrně silnou korelaci s věkem a která je celkově nejnížší právě u dané věkové kohorty,** se tato skupina od ostatních věkových kategorií obvykle liší jen poněkud zvýšeným podílem nerozhodných odpovědí, který koresponduje s faktem, že **lidé z této věkové kategorie se o politiku starají a zajímají relativně méně,** když např. v září 2016 v dané věkové kategorii zájem o ni vyjádřilo 30 % oproti 41 % v celé populaci. Ve sféře médií se věk významně projevuje v případě internetu, jemuž mladí lidé důvěřují mnohem častěji než starší generace.

Důvěra k institucím v rámci reprezentativního výzkumu a ankety projektu „Generation What?“ byla měřena pomocí jednoduché čtyřbodové škály od 0 do 3 s popisem krajních bodů 0 = „vůbec“ a 3 = „naprosto“. To ovšem poněkud znesnadňuje interpretaci výsledků. Je evidentní, že takovou škálu nelze interpretovat jako symetrickou škálu typu „rozhodně důvěřuje“, „spíše důvěřuje“, „spíše nedůvěřuje“, „rozhodně nedůvěřuje“, protože tato škála neměří důvěru na ose od nedůvěry po důvěru, ale na jakési poloose od „absence důvěry“ po „naprostou důvěru“, která se z hlediska rozložení odpovědí chová zcela odlišně než standardní symetrická škála důvěry, jaká se používá v běžných výzkumech CVVM. Na druhé straně však není vůbec jisté, že všichni respondenti chápali použitou škálu právě takto, tedy jako stupnici, kde už slovně nedefinovaný bod 1, sousedící s „0 vůbec“, představuje jakousi nenulovou úroveň důvěry. Je prakticky jisté, že podstatná část respondentů třeba kategorii 1 vnímala jako méně vyhraněnou nedůvěru, tedy jako negativní kategorii, přičemž je zřejmé, že pokud by i kategorie 1 a 2 měly nějaký popis (např. „trochu“ a „převážně“, nebo „částečně“ a „docela“ aj.), odpovědi by se na škále mohly rozložit úplně jinak, dosti pravděpodobně s vyššími zastoupeními odpovědí v kategorii „vůbec“. Za daných okolností tak není jasné, jak vlastně interpretovat vnitřní kategorie škály, a zejména kategorii 1.

Graf 43: Máš důvěru v politiku? (%)

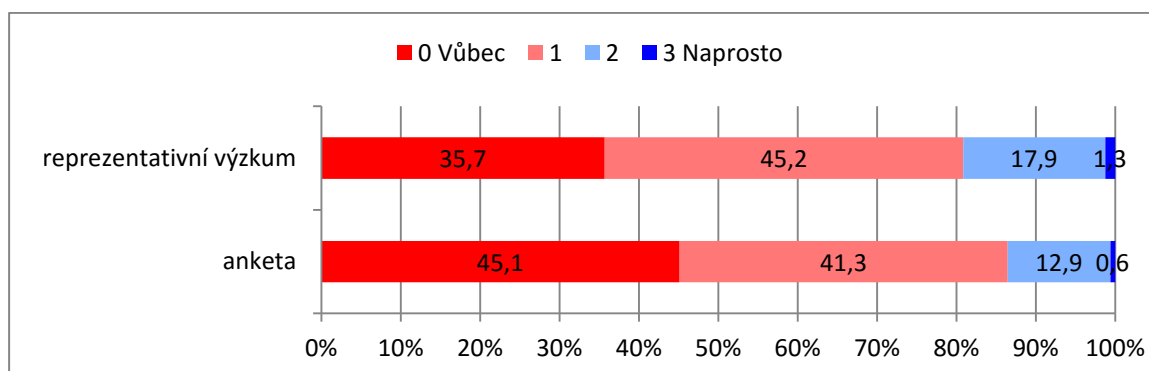
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky v grafu 43, **nadpoloviční většina mladých ve věku od 18 do 34 let v politiku nemá vůbec důvěru, naopak ti, kdo by v politiku měli „naprostou důvěru“ se v populaci jako statisticky měřitelná entita nevyskytují.** Odpovědi účastníků ankety jsou v průměru méně negativně vymezené vůči politice, když podíl „vůbec“ činil jen o málo více než dvě pětiny a prakticky stejná část účastníků volila variantu 1.

Podrobnější analýza ukázala, že variantu „vůbec“ častěji volily ženy, zatímco u mužů se častěji objevovala varianta 2. Lidé bez maturitního vzdělání častěji uváděli „vůbec“, u maturantů byla naopak častější varianta 1. Jinak důvěra v politiku je pochopitelně velmi silně provázaná s tím, jak lidé vnímají úroveň korupce v politice.

Graf 44: Máš důvěru v média? (%)

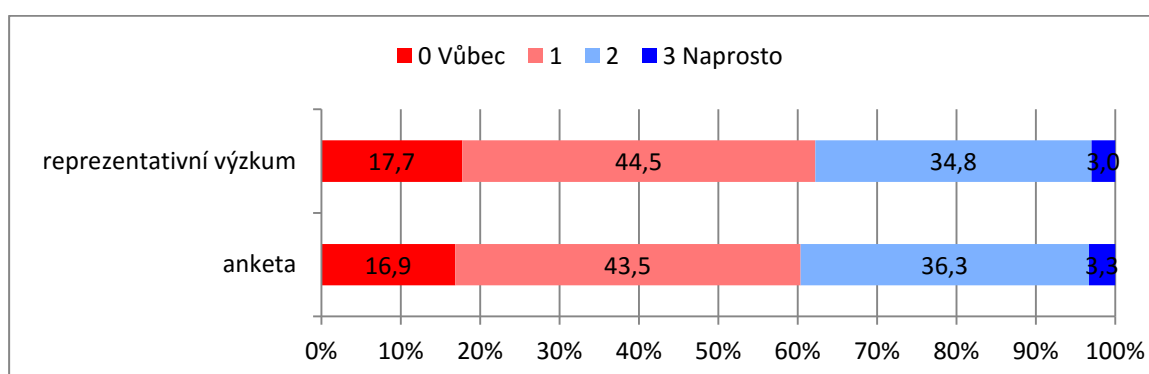
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Z grafu 44 vyplývá, že **více než třetina mladých ve věku od 18 do 34 let vůbec nemá důvěru v média, naopak „naprosto“ jim důvěřuje jen jeden ze sta dotázaných**. Relativně nejčastěji se přitom dotázaní řadili do kategorie 1, což udělaly více než dvě pětiny z nich, zatímco v kategorii 2 se objevuje necelá pětina dotázaných. Na rozdíl od politiky, k níž přistupovali poněkud shovívavěji, k médiím se účastníci ankety vyjadřovali s větší skepsí než reprezentativní vzorek populace.

Podrobnější analýza ukázala, že uvnitř věkové kohorty od 18 do 34 let důvěra k médiím mírně stoupá s přibývajícím věkem a je o něco vyšší mezi muži než mezi ženami. **I k médiím důvěra výrazně klesá se sílícím pocitem, že politici jsou zkorumpovaní a zároveň významně koreluje s důvěrou v politiku.**

Graf 45: Máš důvěru v právní systém? (%)

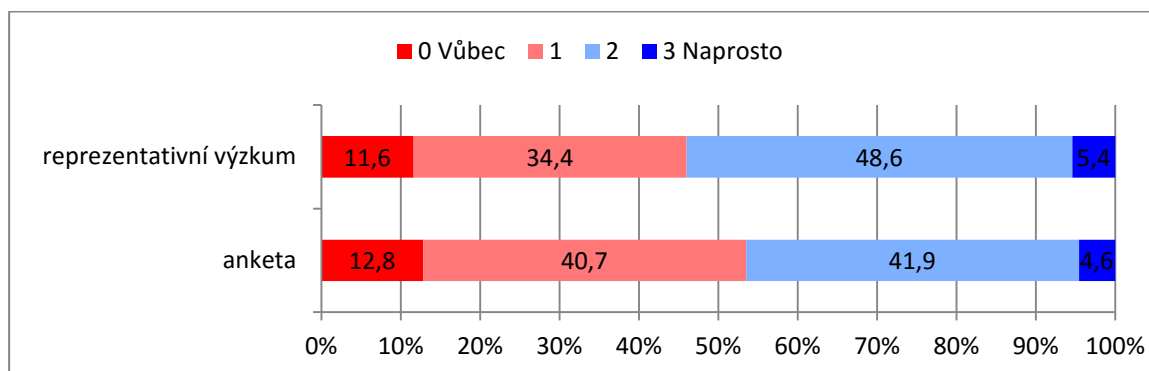
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Výrazně lépe než politika či média z hlediska míry důvěry vychází právní systém (viz graf 45). Přitom v jeho případě se hodnocení účastníků ankety významně neodchýlilo od výsledků reprezentativního šetření. Odpověď „vůbec“ nedosahovala podílu ani jedné pětiny, odpověď „naprosto“ tvořila sice jen velmi malou, ale statisticky již nebezvýznamnou část a variantu 2 zvolila více než třetina respondentů, zbylé více než dvě pětiny představující největší část pak zvolily variantu 1.

O trochu více právnímu systému důvěřují lidé s vyšším vzděláním a studenti. Důvěra opět vykazuje zřejmou korelaci s názorem na míru zkorumpovanosti politiků a s důvěrou v politiku a v média.

Graf 46: Máš důvěru v policii? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

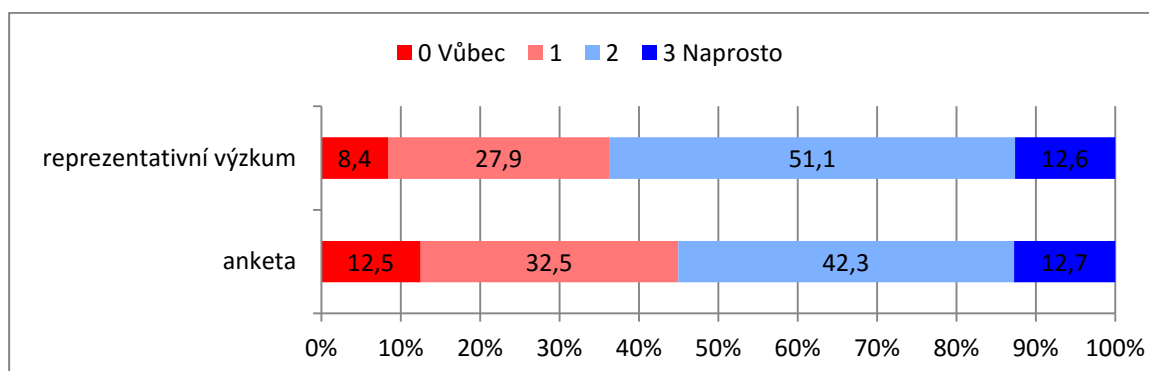
Ještě lépe je na tom policie, jíž vůbec nedůvěřuje jen desetina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let, každý dvacátý jí naopak naprosto důvěřuje a prakticky polovina v souvislosti s ní zvolila kategorii 2. Hodnocení ze strany účastníků ankety se trochu liší pouze v tom, že je zde větší zastoupení varianty 1 na úkor varianty 2 (viz graf 46).

O něco více policii důvěřují lidé s vyšším vzděláním. A opět se zde objevují analogické korelace s názorem na míru zkorumpovanosti politiků a důvěrou v právní systém, politiku a média, přičemž s důvěrou v právní systém je důvěra v policii svázaná silněji než s důvěrou v politiku a média.

Jak vyplývá z grafu 47 a ještě názorněji z grafu 53, relativně nejlépe ze všech zkoumaných institucí a jiných položek podle míry vyjádřené důvěry je na tom armáda. Armádě „naprosto“ důvěřuje více než desetina dotázaných mladých lidí ve věku od 18 do 34 let, zhruba polovina pak svoji důvěru k armádě vyjádřila stupněm 2. Naopak vůbec armádě nedůvěřuje jen necelá desetina dotázaných, zbývajících o málo více než čtvrtina se zařadila do kategorie 1. Účastníci ankety pak v průměru vyjadřovali armádě důvěru na poněkud nižší úrovni, když mezi nimi bylo méně těch, kdo volili kategorii 2, a naopak více bylo odpovědí v kategorii 1 a částečně i „0 vůbec“.

Podrobnější analýza ukazuje, že o něco více armádě důvěřují muži, ti, kdo si nemyslí, že prakticky všichni politikové jsou zkorumpovaní, dotázaní vyjadřující důvěru v jiných případech a rovněž ti, kdo by byli ochotni jít bránit zemi v případě války.

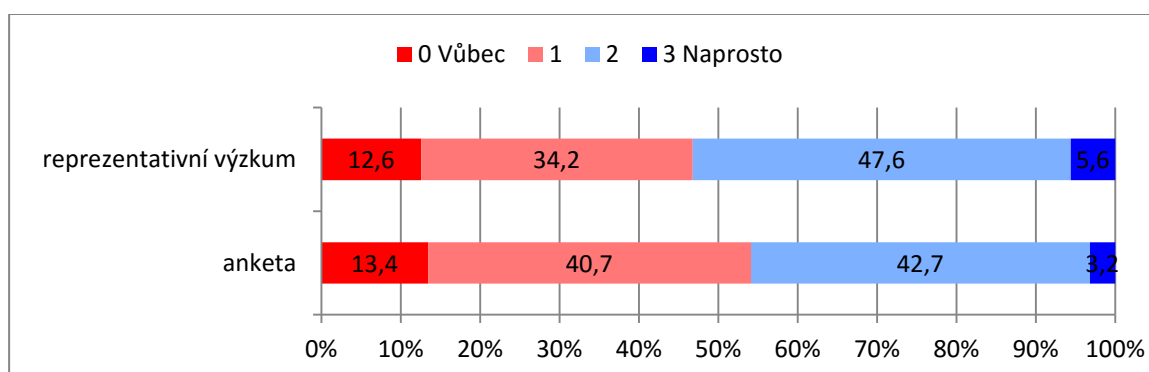
Graf 47: Máš důvěru v armádu? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 48: Máš důvěru ve školství? (%)

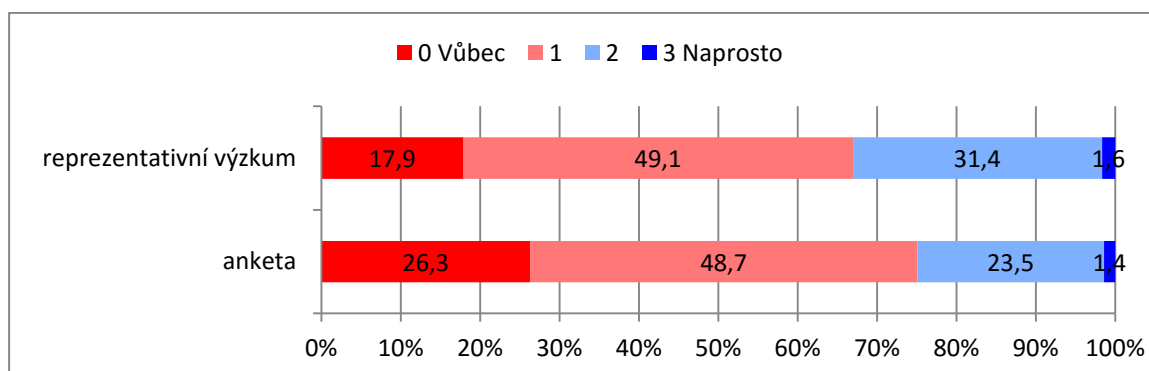
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V případě školství (viz graf 48) mírná nadpoloviční většina respondentů reprezentativního výzkumu zvolila odpověď „3 naprosto“ nebo sousedící kategorii 2, naopak vůbec důvěru ke školství nepociťuje o málo více než desetina respondentů. Celkovým rozložením odpovědí a průměrem se důvěra školství prakticky velmi podobá důvěře k policii. A podobně jako v případě policie, také v případě školství lze vidět ze strany účastníků ankety poněkud nižší úroveň důvěry zejména díky nižšímu podílu odpovědí v kategorii 2 a vyššímu zastoupení u kategorie 1.

Školství poněkud více důvěřují lidé s vyšším vzděláním, důvěra rovněž poněkud stoupá s věkem a s rostoucí důvěrou k jiným zkoumaným položkám a naopak klesá s tím, jak se zvyšuje míra předpokládané zkorumpovanosti politiků.

Graf 49: Máš důvěru v odbory? (%)

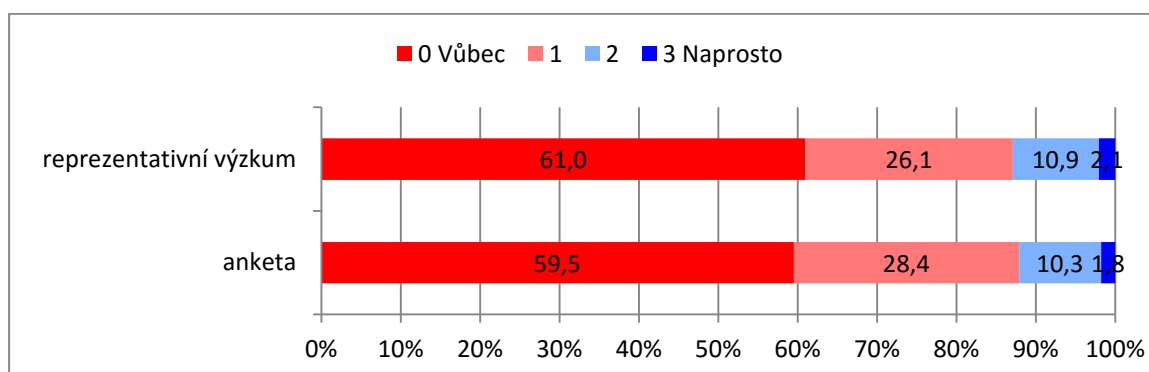
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Odborům, jak ukazuje graf 49, vůbec nedůvěřuje téměř pětina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let, třetina ale volí varianty 2 nebo 3, i když samotná varianta 3 „naprosto“ se objevuje mezi odpověďmi jen velmi sporadicky. Zdaleka nejčastější s podílem téměř poloviny pak bylo vyjádření důvěry v kategorii 1. Účastníci ankety se v průměru stavěli k odborům více skepticky, když více než čtvrtina z nich uvedla, že v odbory nemá důvěru vůbec.

Odborům o něco více důvěřují zaměstnanci a lidé, kteří si myslí, že by odbory měly mít vyšší pravomoci. Podobně jako v předchozích případech i důvěra k odborům vykazuje významnou korelaci s důvěrou k ostatním zkoumaným institucím a jiným položkám.

Graf 50: Máš důvěru v náboženské organizace? (%)

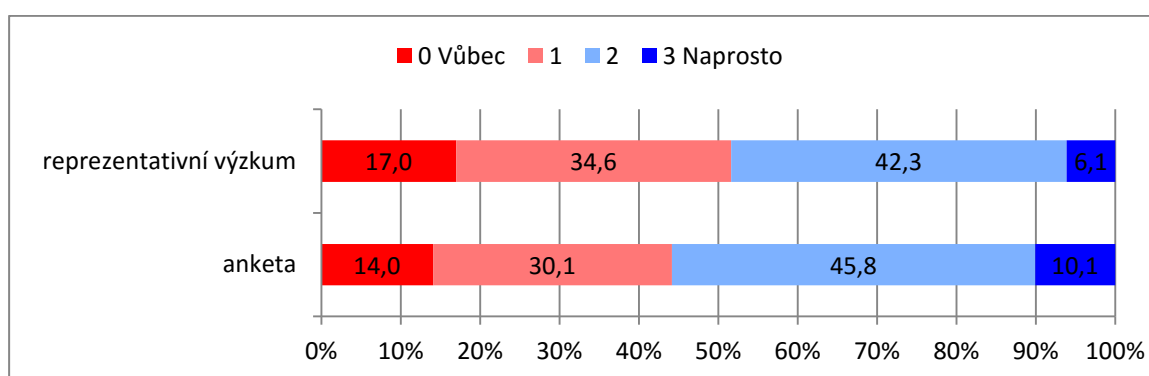
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Náboženským organizacím (viz graf 50) vůbec důvěru nemá třipětinová většina populace ve věku od 18 do 34 let. Pouze 13 % lidí z této věkové skupiny svou důvěru vyjádřilo stupni 2 nebo 3 a kategorii 1 zvolila zbývajících přibližně čtvrtina. Účastníci ankety v tomto případě odpovídali prakticky shodně jako respondenti reprezentativního šetření.

Důvěra náboženským organizacím nevykazuje žádné významné sociodemografické difference, ovšem zřetelně koreluje např. s názorem na míru zkorumpovanosti politiků či s důvěrou v ostatních zkoumaných případech. **Výrazně vyšší důvěru ve vztahu k náboženským organizacím najdeme rovněž mezi dotázanými, kteří souhlasí s výrokem, že migrace obohacuje kultury, a samozřejmě mezi těmi, kdo by podle vlastního vyjádření nemohli být v životě šťastni bez náboženství.**

Graf 51: Máš důvěru v humanitární organizace? (%)

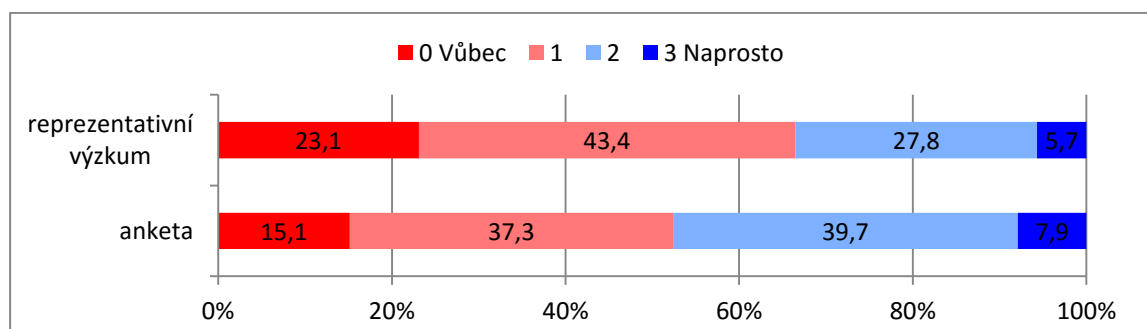
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Naproti tomu, jak ukazuje graf 51, **ve vztahu k humanitárním organizacím je vyjadřovaná důvěra ze strany populace ve věku od 18 do 34 let podstatně vyšší.** Nejčastěji uváděnou hodnotou v tomto případě byla kategorie 2 s podílem více než dvou pětín. Třetina pak vybrala možnost 1, 6 % uvedlo, že humanitárním organizacím důvěruje „naprosto“ a pouze zbývajících šestina k humanitárním organizacím nemá důvěru vůbec. Účastníci ankety se pak k humanitárním organizacím v průměru stavějí ještě více pozitivně.

S výjimkou malého rozdílu v průměru mezi studenty a těmi, kteří již dostudovali, v podobě vyšší důvěry u prvně jmenovaných, důvěra k humanitárním organizacím nevykazuje žádné výraznější sociodemografické difference. Vedle víceméně standardních korelací s ostatními otázkami týkajícími se důvěry a také míry zkorumpovanosti našich politiků se **vyšší míra důvěry v humanitární organizace objevila u těch, kdo souhlasí s výrokem, že migrace obohacuje kultury, a u těch, kdo se do činnosti podobných organizací v minulosti zapojil s dobrými zkušenostmi, případně kdo se sice nezapojil, ale chtěl by si to vyzkoušet.**

Graf 52: Máš důvěru v Evropu? (%)

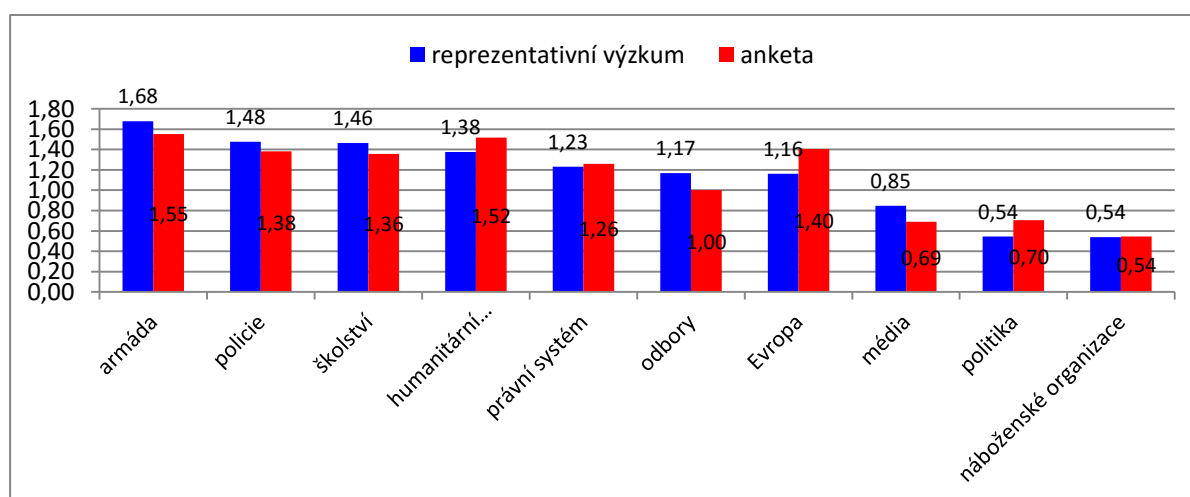
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S nepříliš velkým entuziazmem či důvěrou se ovšem mladá generace ve věku od 18 do 34 let staví i k Evropě, jak ukazuje graf 52. Z něj vyplývá, že do kategorií 2 nebo 3 se zapojila asi třetina dotázaných. Naopak téměř čtvrtina důvěru v Evropu nemá vůbec. Nejčastěji uváděnou odpovědí pak byla kategorie 1, zahrnující více než dvě pětiny všech odpovědí. Účastníci ankety se přitom k Evropě staví výrazně příznivěji.

Důvěra v Evropu přitom v samotné skupině od 18 do 34 let nevykazuje žádné významnější sociodemografické difference. Podstatně zvýšenou důvěru v Evropu v ní ale vykazují lidé, kteří soudí, že migrace obohacuje kultury. Důvěra v Evropu rovněž klesá s tím, jak roste předpokládaná míra zkorumpovanosti politiků, a koreluje s ostatními otázkami na důvěru.

Graf 53: Míra důvěry k vybraným institucím (průměry)

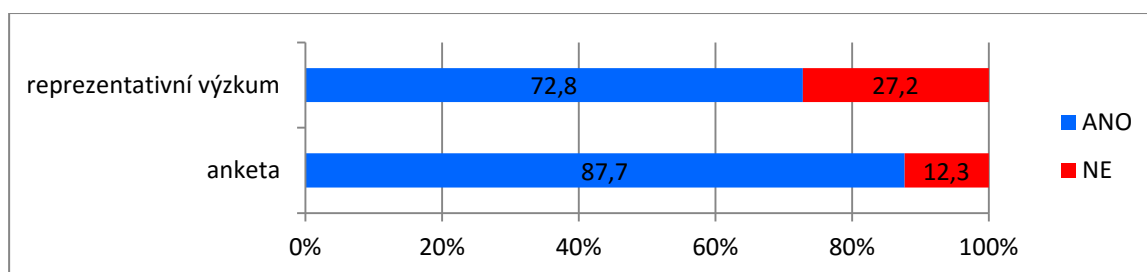
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Průměry jsou vypočteny z hodnot 0 až 3, kde 0 znamená „vůbec“ a 3 znamená „naprosto“. Jednotlivé položky jsou seřazeny sestupně podle pořadí průměru dosaženého v reprezentativním šetření.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 53 souhrnně ukazuje, jak se jednotlivé položky seřadily podle míry vyjádřené důvěry. **V reprezentativním šetření první místo jednoznačně obsadila armáda, následovaná policií a školstvím prakticky na děleném druhém a třetím místě.** Na opačném konci pak figurují společně politika a náboženské organizace, před nimiž figurují média. Pořadí u účastníků ankety se od pořadí v reprezentativním výzkumu poněkud odlišovalo, když spolu s armádou stanuly v popředí ještě i humanitární organizace a Evropa.

Postojů směrem k politice a médiím se v realizovaných sběrech dat týkaly i některé položky otázek zaměřených na to, co by mohli lidé postrádat a přesto být v životě šťastni. Některé položky, jako např. volební právo či možnost žít v České republice, byly uvedeny a rozebrány v předchozí části zprávy, ale byly tam i jiné, jimž se budeme věnovat zde.

Graf 54: Mohl bys být šťastný bez televize? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

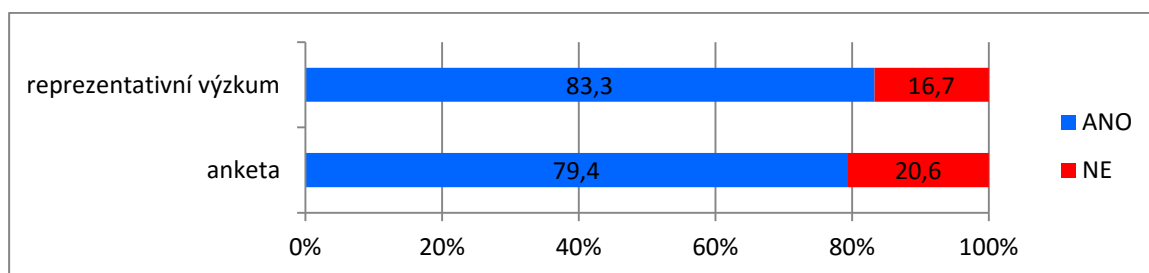
Pouze o něco málo více než čtvrtina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let by podle vlastního vyjádření nemohla být šťastná bez televize (viz graf 54). Mezi účastníky ankety bylo zastoupení takových lidí ještě podstatně nižší než v reprezentativním výzkumu.

Podrobnější analýza ukázala vyšší zastoupení těch, kdo by se těžko obešel bez televize, mezi lidmi bez maturitního vzdělání, lidmi od 30 let výše, těmi, kdo již dostudovali, a rovněž těmi, kdo mají vyšší důvěru v média.

V případě novin, jež zachycuje graf 55, je podíl těch, kdo by se bez nich nechtěli obejít, ještě nižší než v případě televize, přičemž činí zhruba jednu šestinu v rámci souboru. V případě ankety se v porovnání s televizí situace poněkud převrátila, když mezi účastníky asi pětina uvedla, že by nemohla být šťastná bez novin, což je nejen více, než bylo v reprezentativním souboru, i když celkový rozdíl je zde pouze drobný, ale je to i více, než tomu bylo mezi účastníky ankety v případě televize.

Závislost na novinách se jako poněkud častější jeví být u mužů, u lidí nepostrádajících jistou míru důvěry k politice a samozřejmě i k médiím a také u dotázaných, kteří uvedli, že by nemohli být šťastni bez televize.

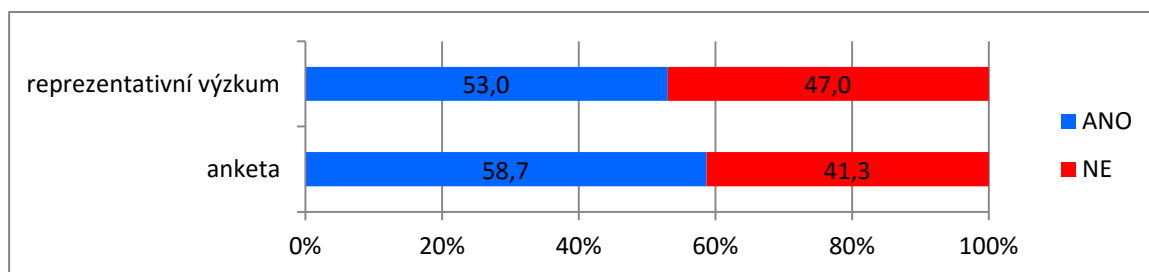
Graf 55: Mohl bys být šťastný bez novin? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 56: Mohl bys být šťastný bez internetu? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

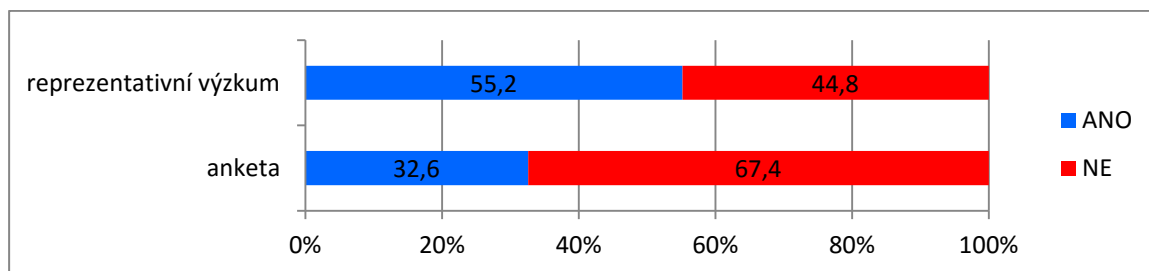
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Výrazně odlišnou je ale situace v případě internetu (viz graf 56), kde podíl těch, kdo by se bez něj neobešli, se blíží polovině. Mezi účastníky ankety byl podíl těch, pro které je internet zásadní (a který je dnes kromě jiného významným mediálním zdrojem a prostředkem), sice nižší, ale i tak více než dvoupětinový.

Daný postoj k internetu přitom nevykazuje žádné významné rozdíly z hlediska sociodemografických znaků, **ale zřetelně je propojen s důvěrou k médiím a s analogickými postoji týkajícími se televize a novin.** Lidé, kteří by nemohli být šťastni bez televize či novin a kteří mají vyšší důvěru k médiím, by častěji nemohli být šťastni bez internetu.

Bez zajímavosti v tomto směru nejsou ani postoje ke knihám (viz graf 57) a mobilům (viz graf 58) jako specifickým médiím. **U knih se podíl těch, kdo by bez nich nemohli být šťastni, pohyboval zřetelně nad hranicí dvou pětín, což je podobný výsledek jako u internetu v předchozí otázce.** Výsledek ankety se ale v tomto případě od výsledků zjištěných reprezentativním výzkumem lišil zcela zásadně, když závislost na knihách deklarovaly zhruba dvě třetiny účastníků ankety. U mobilů je to pak v případě reprezentativního šetření zhruba polovina na polovinu, v anketě to byla asi třetina proti dvěma třetinám.

Graf 57: Mohl bys být šťastný bez knih? (%)

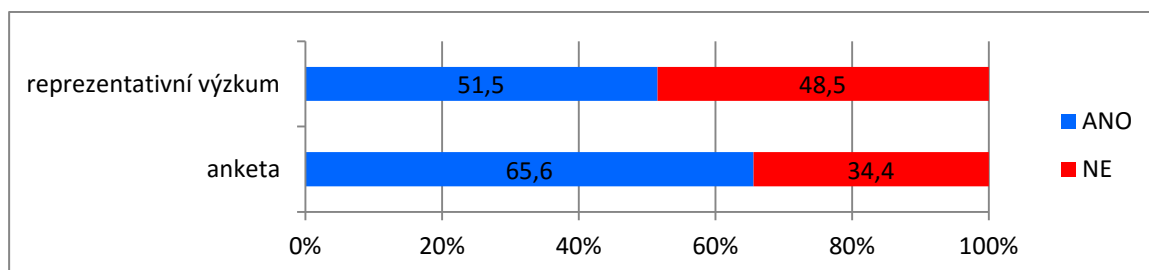

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Podrobnější analýza ukázala, že více by knihy scházely ženám, lidem s vyšším vzděláním a těm, jimž by podobně chyběly i noviny či internet, ale nikoli už televize.

Graf 58: Mohl bys být šťastný bez mobilu? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

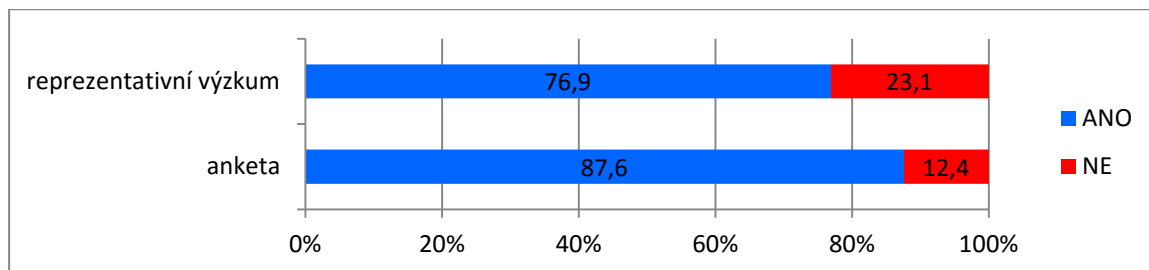
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

S absencí mobilu by se opět hůře vyrovnávaly ženy a s nimi lidé s nižším vzděláním, ti, kdo mají důvěru k médiím, a ti, jimž by chyběly televize, noviny či internet.

4.Evropa

Už v předchozím textu jsme se otázek spojených s Evropou jako tématem dotkli, když jsme se zabývali důvěrou, kde mezi jinými položkami figurovala i důvěra v Evropu (viz grafy 52 a 53). Ukázalo se, že příliš vysokou důvěru Evropa v očích mladé generace nemá, i když v tomto ohledu za současné situace mladí lidé nepředstavují žádnou zvláštní výjimku. Z klasických kontinuálních výzkumů totiž plyne, že u otázek, jako je např. spokojenost s členstvím ČR v EU, bývá věk významným diferenčním faktorem, **přičemž mladší respondenti jsou těmi, kdo častěji vyjadřuje více proevropské a eurooptimistické postoje, než jak vypadá v průměru odpovídání na tyto otázky ze strany celé populace.**

Graf 59: Cítíš se být Evropanem? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

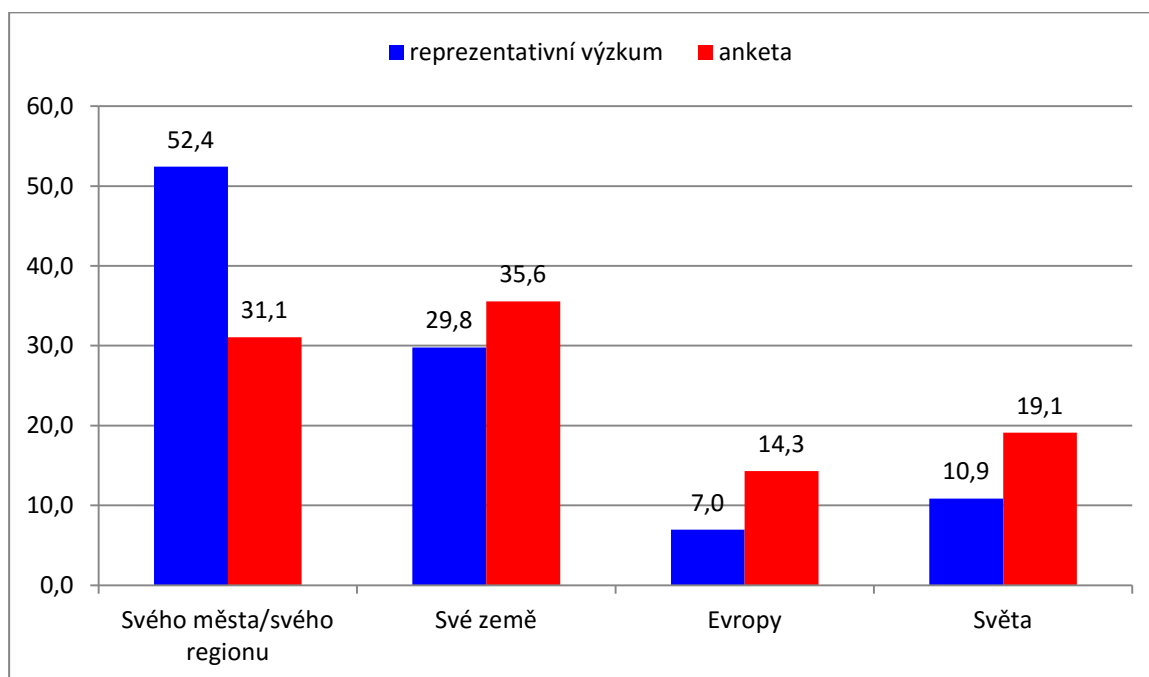
V grafu 59 jsou zachyceny odpovědi na otázku, zda se dotázaní cítí být Evropany. V reprezentativním výzkumu na tuto otázku kladně odpověděly více než tři čtvrtiny respondentů z věkové kohorty od 18 do 34 let. Mezi účastníky ankety pak byl podíl těch, kdo se cítí být Evropany, ještě podstatně vyšší, přičemž se blížil hranici 90 %.

Podrobnější analýza ukázala, že daná otázka nevykazuje žádné významné sociodemografické difference, ale že je významně propojená s důvěrou v politiku a samozřejmě i s důvěrou v Evropu, když jako Evropany sami sebe ve zvýšené míře označovali ti dotázaní, kteří k politice a k Evropě pociťují v nějaké míře důvěru.

Odpovědi na předchozí otázku, jež mohou evokovat představu silného sepětí a identifikace mladé generace s Evropou, je ovšem třeba uvést do souvislostí i s otázkou, čeho se dotázaní nejvíce cítí být součástí (viz graf 60). Zde se ukazuje, že ve skutečnosti zdaleka největší část zkoumané populace představující její lehkou nadpoloviční většinu se nejsilněji identifikuje s místní lokalitou, kde žije, tedy s obcí, městem nebo regionem. Za tím s třidesetinovým podílem následují ti, kdo se nejvíce identifikují s Českou republikou. Pak opět s výrazným odstupem a asi desetinovým podílem následuje „svět“ a teprve na čtvrtém, posledním místě s podílem 7 % figuruje Evropa. U dané otázky se přitom velmi výrazně projevila specifičnost výběru, respektive samovýběru účastníků ankety, kde i

v převáženém souboru se rozložení odpovědí diametrálně odlišuje od výsledku reprezentativního šetření, a sice ve výrazně sníženém podílu lokální či regionální sebeidentifikace, již mírně předstihla identifikace s Českou republikou, jež se oproti reprezentativnímu vzorku mírně zvýšila, a k výraznému navýšení došlo v případě „světa“ i „Evropy“, která v anketě svůj podíl oproti reprezentativnímu výzkumu zdvojnásobila.

Graf 60: Připadáš si nejvíce součástí: ... (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

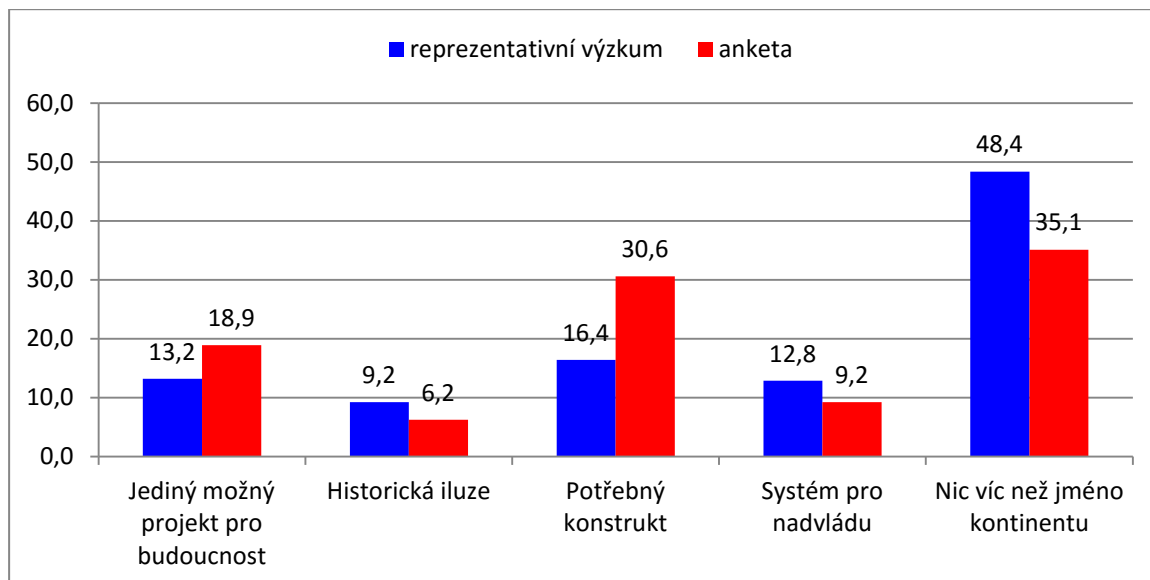
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Rozdíly zaznamenané v sebeidentifikaci z hlediska pohlaví či vzdělání se bezprostředně týkaly hlavně lokální a národní úrovně, když ženy se ve zvýšené míře hlásily k místní nebo regionální poloze, muži a dotázaní s vyšším vzděláním se pak k této kategorii uchýlovali méně, přičemž častěji sebeidentifikovali s Českou republikou. K Evropě se v rámci dané věkové kohorty o něco častěji hlásili lidé ve věku do 24 let a studenti. Kromě toho se s Evropou výrazně častěji identifikují lidé, kteří v Evropu mají naprostou důvěru.

V grafu 61 jsou pak zachyceny odpovědi na otázku, čím je Evropa pro dotázané, s nabídkou odpovědí „Jediný možný projekt pro budoucnost“, „Historická iluze“, „Potřebný konstrukt“, „Systém pro nadvládu“ a „Nic víc než jméno kontinentu“. **Mezi dotázanými reprezentativního šetření celkem jednoznačně dominovala poslední varianta, tedy že Evropa není „nic víc než jméno kontinentu“ s bezmála polovinou všech odpovědí.** Ostatní odpovědi se pak poměrně rovnoměrně rozložily mezi čtyři zbývající varianty, byť v kategoriích „potřebný konstrukt“ a „jediný možný projekt pro budoucnost“ skončilo o něco více hlasů (dohromady asi tři desetiny) než v kategoriích „historická

iluze“ a „systém pro nadvládu (dohromady více než pětina). Účastníci ankety v porovnání s tím výrazně častěji uváděli možnosti „potřebný konstrukt“ a „jediný možný projekt pro budoucnost“ na úkor zbývajících variant, ale zejména té poslední, tedy že Evropa není „nic víc než jméno kontinentu“, jež mezi nimi tvořil jen o málo více než třetinu odpovědí.

Graf 61: Evropa je pro tebe: ... (%)

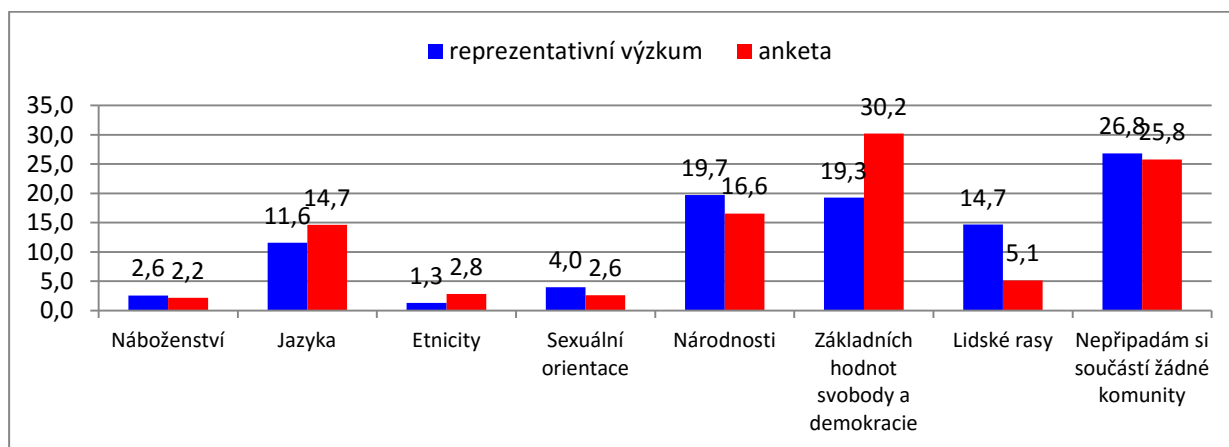
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Za „potřebný konstrukt“ či „jediný možný projekt pro budoucnost“ Evropu častěji označovali muži, dotázaní s vyšším vzděláním, lidé s určitou mírou důvěry v politiku a v Evropu, ti, kdo se cítí být Evropany, a dotázaní, kteří se primárně identifikují s Evropou nebo v menší míře s Českou republikou.

Další otázka, jejíž výsledky zachycuje graf 62, se zaměřila na to, jak dotázaní primárně definují svou vlastní komunitu, do které patří a s níž se mohou identifikovat, přičemž v nabídce možností figurovaly varianty „Náboženství“, „Jazyka“, „Etnicity“, „Sexuální orientace“, „Národnosti“, „Základních hodnot svobody a demokracie“, „Lidské rasy“ a možnost „**Nepřipadám si součástí žádné komunity**“. **Právě k poslední možnosti, tedy že si nepřipadá být součástí žádné komunity, se přiklonila relativně největší část respondentů reprezentativního výzkumu, jež lehce překročila úroveň jedné čtvrtiny. Dohromady asi tři desetiny pak tvoří ti, kdo se vymezují podle národnosti nebo podle jazyka,** přičemž národnost byla častější determinantou vymezení příslušné skupiny než jazyk téměř v poměru 2 ku 1. Asi pětina dotázaných se pak vymezila na základě „základních hodnot svobody a demokracie“ a půldruhé desetiny zvolilo „lidskou rasu“. Sexuální orientace, náboženství nebo etnicita v tomto směru hrají jen okrajovou roli. V porovnání s reprezentativním šetřením se účastníci ankety více vymezovali na základě „hodnot svobody a demokracie“ a méně pak hlavně podle příslušnosti k lidské rase.

Graf 62: Máš pocit, že patříš do komunity, která je definována především podle: ... (%)

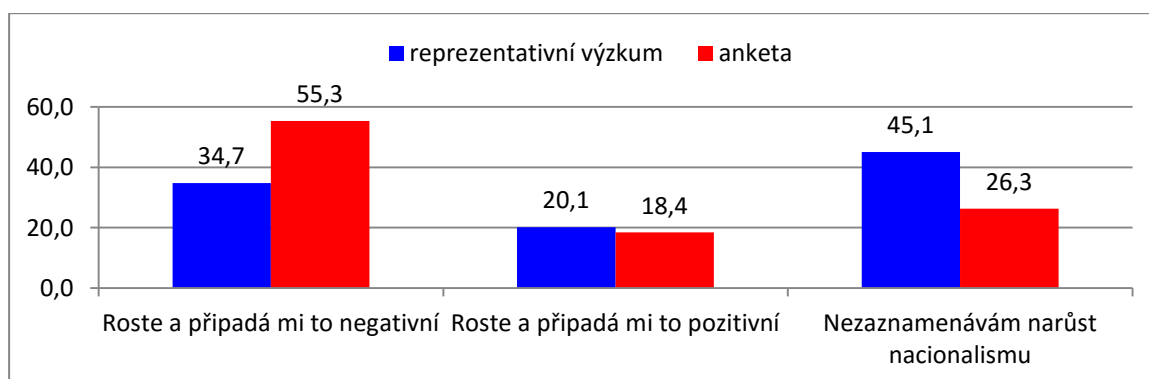

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

To, že nejsou součástí žádné komunity, častěji uváděly ženy, zatímco u mužů bylo vyšší zastoupení „základních hodnot svobody a demokracie“. Stejný rozdíl se objevuje i mezi lidmi bez maturity a maturanty a mezi těmi, kdo se necítí či naopak cítí být Evropany. K „základním hodnotám“ jako definičnímu znaku své komunity se dále častěji hlásili ti, kdo se primárně identifikují s Evropou, a ti, kdo Evropu pokládají buď za jediný možný projekt pro budoucnost, nebo za potřebný konstrukt. K národnosti jako k určitému faktoru se pak častěji přikláněli ti, kteří se primárně identifikují s Českou republikou.

Graf 63: Co si myslíš o nacionalismu v Evropě? (%)

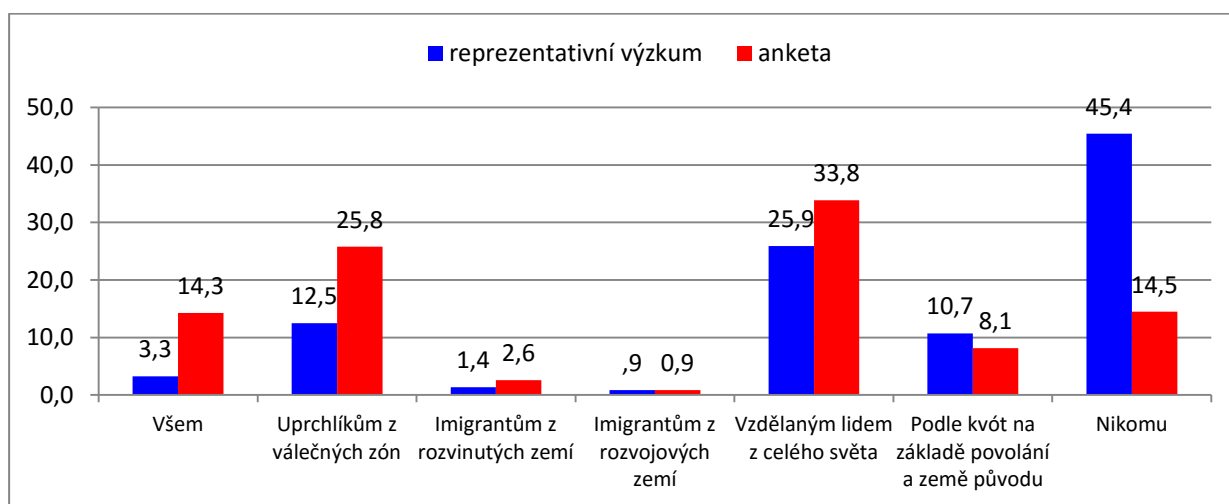
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V šetření byla také otázka zaměřená na nacionalismus v Evropě (viz graf 63). **Podle výsledků asi třetina populace mladých lidí ve věku od 18 do 34 let zde zaznamenává nárůst nacionalismu a hodnotí to negativně, pětina to naopak vnímá pozitivně a relativně největší část převyšující dvě pětiny pak uvedla, že nárůst nacionalismu nezaznamenává.** Účastníci ankety se pak v porovnání s reprezentativním souborem výrazně častěji klonili k variantě, že zaznamenávají nárůst nacionalismu a hodnotí to negativně, a to prakticky výlučně na úkor varianty „nezaznamenání nárůstu nacionalismu“.

Nárůst nacionalismu zaznamenávají více muži, kteří to ale častěji hodnotí i pozitivně. Více si nárůstu nacionalismu všímají také lidé s vyšším vzděláním, a to opět při zvýšeném podílu pozitivní odezvy. S negativní odezvou na zaznamenaný nárůst nacionalismu se častěji vykazují ti, kdo důvěřují v politiku a v Evropu, kdo Evropu vidí jako potřebný konstrukt nebo i jediný možný projekt do budoucnosti, případně ti, kdo se cítí být Evropany, nebo kdo se s Evropou primárně identifikují, zatímco pozitivní hodnocení se častěji objevovalo u těch, kdo se primárně identifikují s Českou republikou.

Graf 64: Komu bychom měli otevřít své hranice? (%)

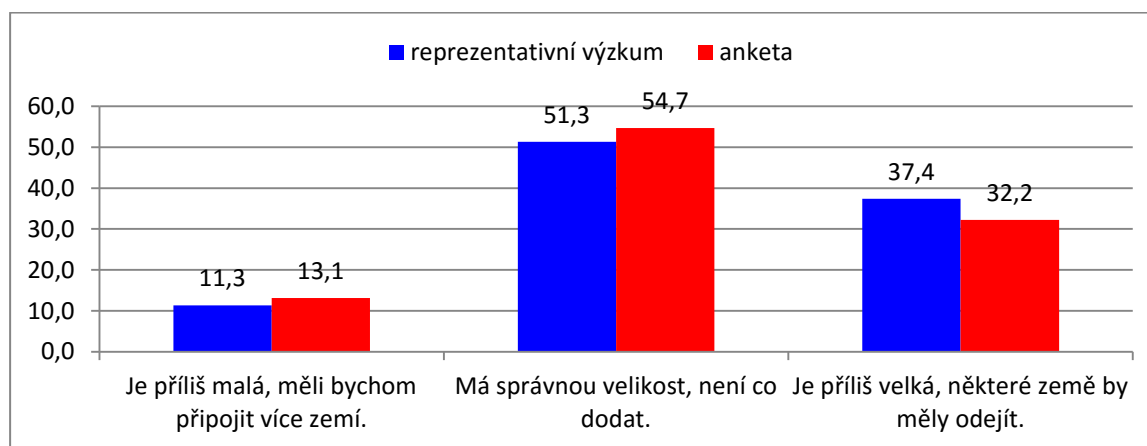
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V otázce, komu bychom měli otevřít své hranice (viz graf 64), zdaleka nejčastější odpovědí s podílem více než dvou pětín bylo, že nikomu. Asi čtvrtina dotázaných z reprezentativního vzorku populace ve věku od 18 do 34 let uvedla, že by to mělo být pro vzdělané lidi z celého světa, okolo desetiny dotázaných pak uvádělo, že „uprchlíky z válečných zón“, další desetina zvolila variantu kvót na základě povolání a země původu. Variantu „všem“ uvedla jen zanedbatelná část dotázaných (3 %), což v podstatě odpovídá i celopopulačním šetřením, která se zabývají v posledním roce problematikou migrace. Zcela odlišným způsobem odpovídali účastníci ankety, u nichž byl postoj k imigrantům a k jejich přijímání zde mnohem vstřícnější.

Promigrační postoje v rámci populace mladých od 18 do 34 let častěji zastávají muži, lidé s vyšším vzděláním, dotázaní do 24 let věku či studenti. Rovněž tak častěji činí ti, kdo mají důvěru v politiku či v Evropu a vyjadřují v souvislosti s ní pozitivní postoje nebo se s ní identifikují, ti, kdo svou komunitu definují na základě sdílených „základních hodnot svobody a demokracie“ a rovněž ti, kdo migraci pokládají za zdroj obohacení kultur. Zajímavý výsledek pak ukázalo třídění podle toho, zda dotázaný má přátele za hranicemi České republiky. **Ti, kteří uvedli, že mají takové přátele alespoň v jedné další evropské zemi, méně často volili variantu „nikomu“ v otázce na otevření hranic (30 % z nich), ovšem mezi respondenty, kteří uvedli, že mají přátele alespoň ve dvou dalších evropských zemích, variantu „nikomu“ zvolila výrazná nadpoloviční většina (59 %).** U respondentů, kteří podle vlastního vyjádření v jiné evropské zemi přátele nemají, se tento podíl (41 % z nich) přitom významně neliší od celkového průměru za celý soubor.

Graf 65: O velikosti Evropské unie si myslím: ... (%)

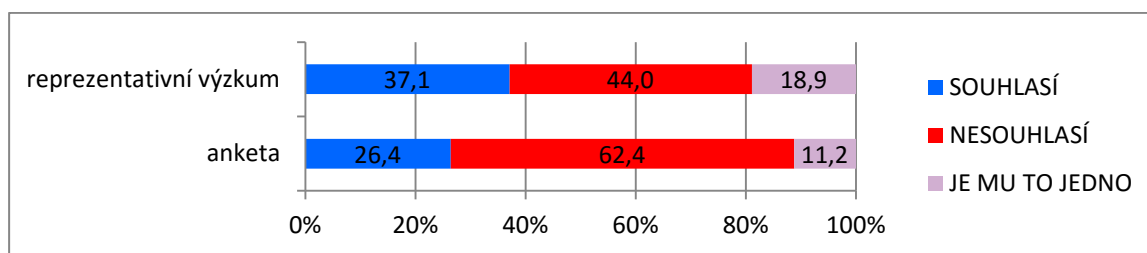
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 65 zachycuje výsledky odpovědí na otázku týkající se velikosti Evropské unie. Z něj plyne, že pouze desetina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let si myslí, že unie by se měla rozšiřovat o další země, zhruba polovina je pro zachování současné velikosti a něco mezi jednou třetinou a dvěma pětinami si myslí, že EU je příliš velká a že by z ní některé země měly odejít. Účastníci ankety se zde ve svých odpovědích s reprezentativním vzorkem výsledkově příliš nerozešli, i když podíl podpory redukce EU odchodem některých zemí byl mezi nimi trochu nižší.

Pro zmenšení EU se ve zvýšené míře vyslovovali ti, kteří již nestudují, naopak méně tento názor zastávají studenti. **Pro zmenšení se více vyslovují lidé, kteří vůbec nemají důvěru v politiku a v Evropu, naopak pro rozšíření jsou častěji ti, kdo takovou důvěru v nějaké míře mají.** Pro rozšíření či zachování současné velikosti jsou ve zvýšené míře dotázaní, kteří Evropu vnímají jako potřebný konstrukt nebo dokonce jako jediný možný projekt pro budoucnost. Ve zvýšené míře pro zmenšení EU se vyslovovali také respondenti, kteří uvedli, že mají přátele alespoň ve dvou dalších evropských zemích.

Graf 66: Česká republika by měla odejít z Evropské unie. (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

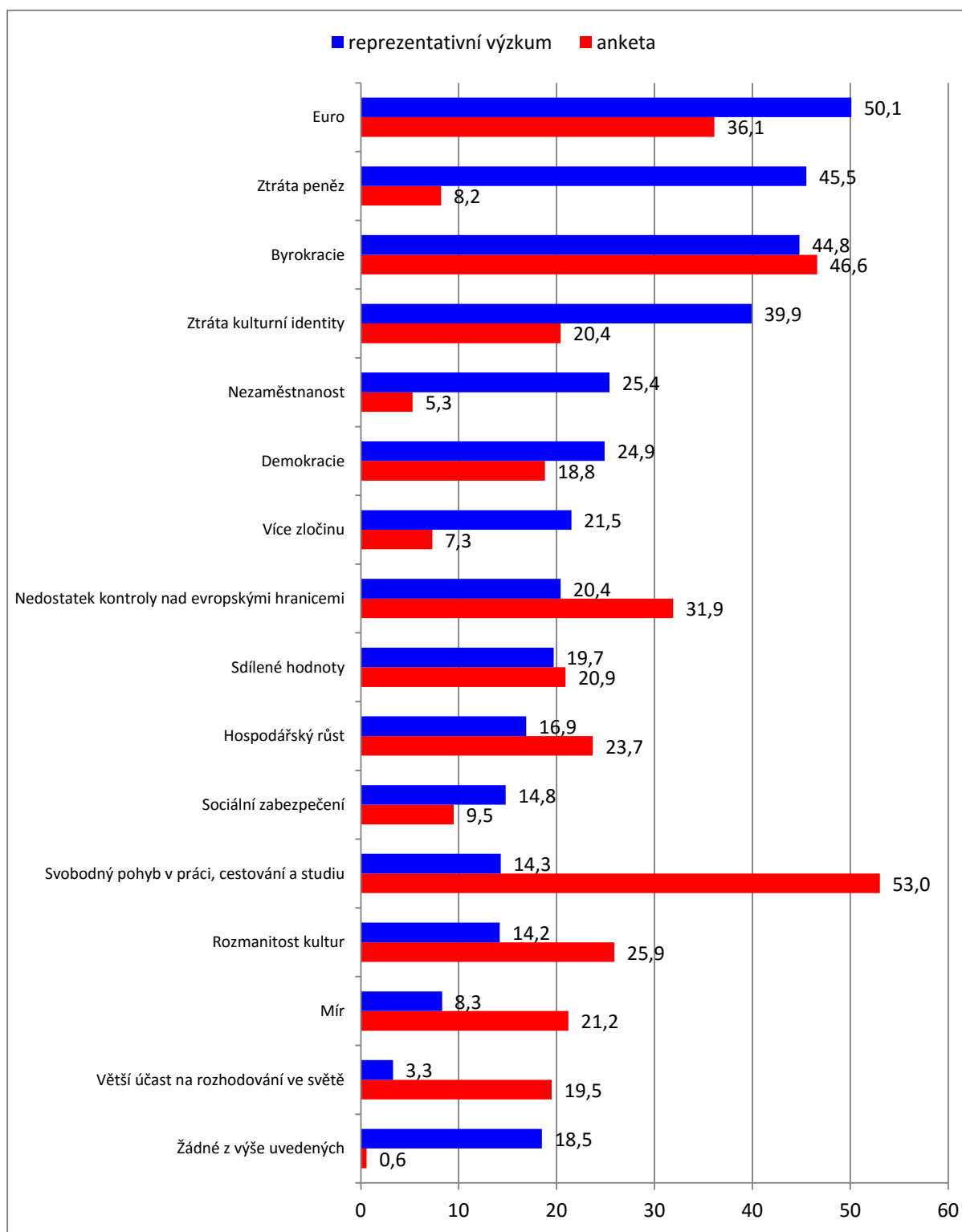
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 66, ve vztahu k výroku, že Česká republika by měla odejít z Evropské unie, u mladých lidí ve věku od 18 do 34 let mírně, i když statisticky zřetelně s rozdílem sedmi procentních bodů převažuje nesouhlas nad souhlasem, přičemž zhruba pětina dotázaných je to jedno. Účastníci ankety se proti odchodu ČR z EU stavěli v podstatně vyšší míře, než jak se to stalo v rámci reprezentativního šetření.

Vyšší podíl nesouhlasu při sníženém podílu odpovědí „je mi to jedno“ se objevil mezi muži. Značný rozdíl byl zaznamenán z hlediska vzdělání, když u dotázaných bez maturity souhlas vyjádřilo 47 % a jen 31 % bylo proti, zatímco mezi lidmi s maturitou s odchodem ČR z EU souhlasí 32 % a nesouhlasí 51 %. Odchod ve zvýšené míře podpořili ti, kteří již zakončili své studium, a především pak zaměstnanci, zatímco proti odchodu z unie se ve větší míře staví studenti. Souhlas s odchodem častěji vyjadřují lidé, kteří vůbec nemají důvěru v politiku a v Evropu, při vyšší důvěře souhlas klesá a nesouhlas roste. Proti odchodu z EU se silněji staví ti, kdo se s Evropou sami identifikují a kdo ji považují za „potřebný konstrukt“ nebo „jediný možný projekt pro budoucnost“. Proti odchodu se ve zvýšené míře staví ti, kdo mají přátele v alespoň jedné další evropské zemi (29 % souhlas, 54 % nesouhlas), zatímco ti, kdo mají přátele alespoň ve dvou zemích Evropy kromě ČR, podpora odchodu mírně převážila (44 % souhlas, 36 % nesouhlas). **Velmi silně jsou pak postoje k otázce odchodu ČR z EU provázány s postoji k migraci, když ti, kdo ji vnímají jako problém a jsou proti otevření hranic pro migranty, většinou souhlasí s odchodem.**

Graf 67 znázorňuje výsledky odpovědí v případě otázky, v rámci které respondenti ze seznamu položek vybírali ty, jež se podle jejich názoru týkají Evropské unie. Na první pohled je zřejmé, že reprezentativní šetření a anketa se zde velmi výrazně rozcházejí, byť u dílčích položek jako „byrokracie“, „sdílené hodnoty“ a v menší míře i „demokracie“ nebyly rozdíly velké, případně byly zcela bezvýznamné. V rámci reprezentativního šetření nejčastěji vybíranou položkou bylo „euro“, jež uvedla polovina dotázaných, ale za ním se v nevelkém odstupu seřadily negativní kategorie jako „ztráta peněz“, „byrokracie“, „ztráta kulturní identity“, „nezaměstnanost“, „více zločinů“ a „nedostatek kontroly nad evropskými hranicemi“, mezi něž se čtvrtinovým podílem vtěsnila „demokracie“ a s pětinným podílem „sdílené hodnoty“. „Hospodářský růst“, „sociální zabezpečení“, „svobodný pohyb v práci, cestování a studiu“, „rozmanitost kultur“, „mír“ či „větší účast na rozhodování ve světě“, jež s výjimkou „sociálního zabezpečení“ vždy výrazně častěji jmenovali účastníci ankety, se u dotázaných reprezentativního šetření vyskytovaly řidčeji.

Graf 67: Co z následujícího výčtu se podle tebe týká Evropské unie: ... (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Údaje v grafu představují procentní podíly těch, kdo danou položku uvedli, dopočet ke každému údaji do 100 % tvoří ti, kdo příslušnou položku nevybrali. Položky jsou řazeny podle podílu uvedení v reprezentativním výzkumu.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Naopak účastníci ankety nejčastěji uváděli „svobodný pohyb v práci, cestování a studiu“, za nímž následovaly sice „byrokracie“, „euro“ a „nedostatek kontroly nad evropskými hranicemi“, ale s relativně vysokými podíly u „rozmanitosti kultur“, „hospodářského růstu“, „míru“ nebo „sdílených hodnot“, přičemž položky jako „ztráta peněz“, „nezaměstnanost“ či „více zločinu“ se zde vyskytovaly relativně sporadicky. Tyto rozdíly znovu jasně dokládají, že účastníci ankety představovali velmi specifickou a zcela nereprezentativní skupinu zástupců své generace.

5.Technologie

Zvláště v posledních dvou desetiletích se nové a rychle se vyvíjející technologie výpočetní, komunikační, záznamové, reprodukční a jiné techniky staly dominantním fenoménem, který s sebou přináší a prakticky vynucuje dalekosáhlé, převratné a překotné změny v celém spektru oblastí od ekonomiky, přes fungování společnosti, životní styl, až po změny jazyka jako základního komunikačního prostředku, který se novým technologiím a s nimi spojeným novým způsobům dorozumívání nutně přizpůsobuje. Díky mobilním telefonům a počítačům s jejich různými „kříženci“ v podobě tabletů, ipodů, smartphonů atd., internetu, sociálním sítím a nesčetným aplikacím, které v nich fungují, vznikají zcela nové typy horizontálních sociálních vazeb, jež prakticky nepodléhají žádnému časovému či prostorovému omezení, protože prostě stačí párkrát kliknout myší či ťuknout do klávesnice obvykle již plně mobilního zařízení, abychom kontaktovali osobu nebo nějaké jiné zařízení odkudkoli a kdekoli v kteroukoli dobu. **Toto stlačení fyzického času a prostoru, ve kterém můžeme libovolně komunikovat a ve kterém jsme na druhou stranu kdykoli a kýmkoli dosažitelní, s sebou nese dříve nebývalé možnosti, ale také rizika a problémy.** Dříve víceméně zcela oddělené sféry života jednotlivce, jako práce, rodina, přátelé či veřejná aktivita, jsou pod vlivem technologií a jejich rozšíření stále více promíchávány a přirozené hranice mezi nimi mizí, když z domova vyřizujeme pracovní maily, z kanceláře prostřednictvím mobilního telefonu nebo přes některou komunikační aplikaci v počítači kontrolujeme, co právě dělají naše děti, a podobně. Dochází k zužování ryze soukromého, intimního prostoru. Můžeme být natáčeni a nahráváni prakticky kdekoli, protože to technika, kterou už běžně disponují dokonce malé školní děti, zkrátka umožňuje, včetně toho, že se vše v průběhu vteřin ocitne ve veřejném prostoru na internetu. S tím, jak technologie díky svému rychlému vývoji vytvářejí nové možnosti a nové podmínky pro naše vlastní bytí a jak se tyto technologie v tvrdém konkurenčním zápase bleskově šíří a stávají dostupnějšími, vzniká i problém adaptace jednotlivce i společnosti na změny, které to vyvolává. Týká se to například změn v legislativě, která musí reagovat na nové problémy v oblasti ochrany soukromí, duševního vlastnictví, nových forem kriminality spojených se zneužíváním technologií a podobně. Objevují se nové typy závislosti a jiných poruch duševních i fyzických v souvislosti s využíváním nových technologií. S tím, jak vzniká a rozvíjí se tzv. síťová společnost s jejími možnostmi utváření vysoce proměnlivých instantních sítí, se rozrušují nebo alespoň silně transformují dříve stabilní sociální vazby existující mimo virtuální svět internetového prostředí nebo sociální sítě. Nové technologie otevřely nové cesty šíření informací, jež konkurují klasickým médiím, která se na nové technologie rovněž musela začít adaptovat. Tyto nové cesty přitom nabízejí levný a prakticky neomezený prostor, ve kterém může informace nabízet a šířit kdokoli, což zvyšuje konkurenci a umožňuje to uživateli vybírat si nezávisle dle libosti, co bude číst nebo sledovat. Na druhé straně to však otevírá cestu i pro šíření různých dezinformací, hoaxů, extrémistických názorů a podobných věcí, jež mohou takto oslovovat daleko větší okruh lidí, než dříve. Horizontální sítě na internetu díky komunikačním možnostem jednotlivců a skupin, které v nich působí, umožňují uskutečňovat rychlé mobilizační kampaně v souvislosti s veřejným děním, což má zásadní dopad na fungování politiky a společnosti.

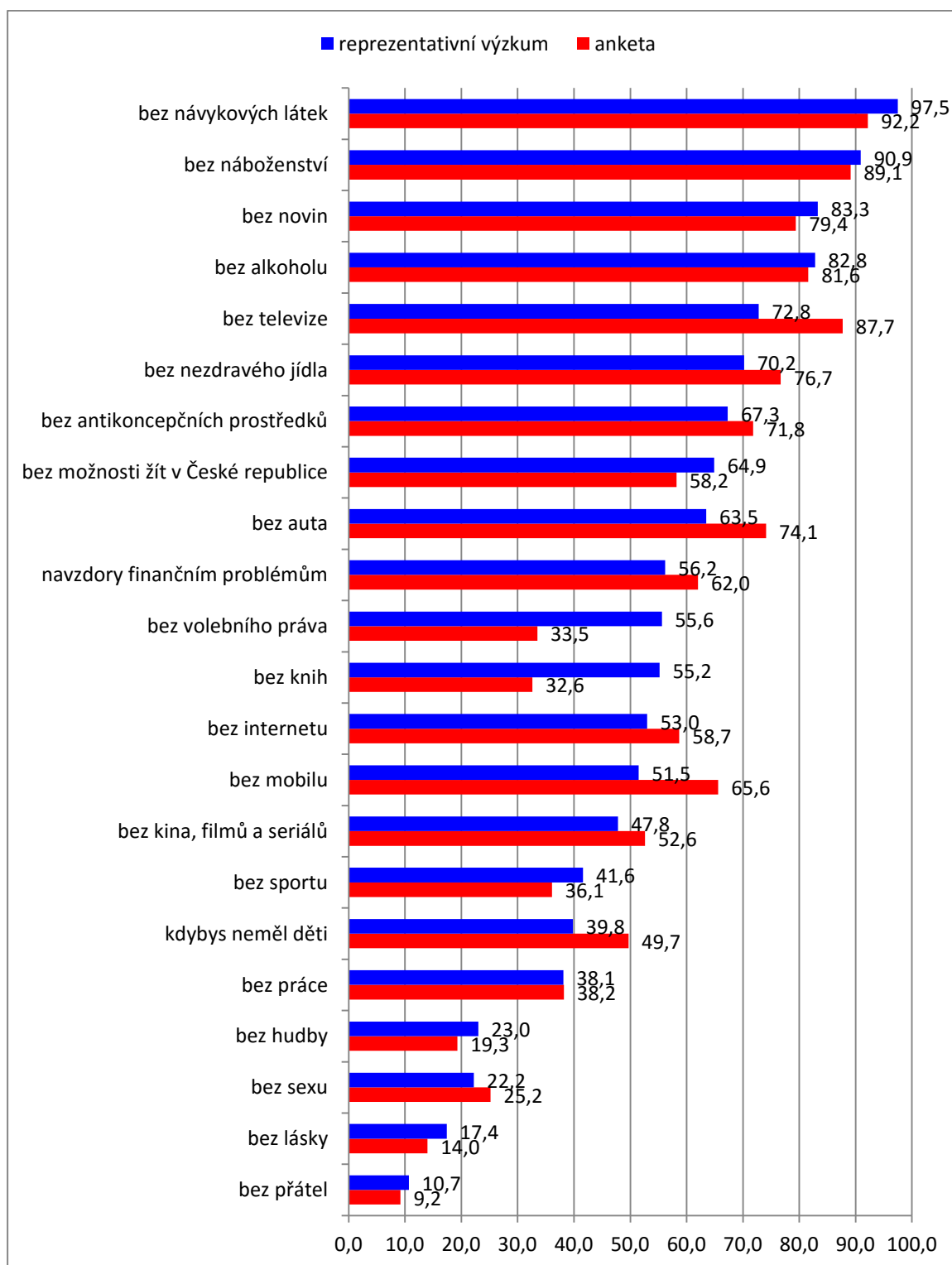
Z kontinuálních výzkumů a různých statistik přitom víme, že rozšíření užívání internetu a mobilních komunikačních prostředků ve věkové kohortě od 18 do 34 let v rámci celé populace se v podstatě blíží stu procentům. Např. v zářijovém šetření CVVM v této věkové kategorii 97 % dotázaných

uvedlo, že používá internet, a z nich pak 90 % uvádí, že používá i Facebook, přičemž naprostá většina z nich je na Facebooku alespoň jednou v týdnu a zpravidla samozřejmě častěji než to.

Samotný výzkum a anketa se ale problematiky technologií dotkly pouze letmo v poloze otázky, respektive série otázek, jež zjišťovaly vcelku jednoduchým způsobem to, zda by se respondent mohl cítit šťastný bez toho či onoho, přičemž zde byly smíšeny dohromady záležitosti z oblasti vztahů, zábavy, respektive trávení volného času, životního stylu, hodnotových orientací a životních postojů. Dílčí otázky z této série byly už zpracovány a jednotlivě analyzovány v předchozích kapitolách, což shodou okolností platí i o těch několika málo položkách týkajících se technologií, jež byly v grafech a v základním sociodemografickém členění představeny v kapitole věnované důvěře institucím a postojům k médiím, kde srovnání televize a novin s internetem a mobilním telefonem jako běžným komunikačním prostředkem, jehož pomocí se lze připojit na internet, sledovat televizi či poslouchat rozhlasové vysílání, bylo logicky na místě. Zde se k těmto již výše uvedeným věcem nebudeme podrobně vracet, ale pokusíme se dílčí výsledky zasadit do širšího kontextu ostatních položek.

Jak už bylo uvedeno v předchozím textu, u mobilu i internetu těsná nadpoloviční většina dotázaných reprezentativního šetření uvedla, že by mohla být šťastná i bez nich, což na druhé straně ovšem znamená, že necelá polovina je na mobilu a na internetu natolik závislá, že by se bez nich obcházela jen nerada a že by bez nich ani šťastná být nemohla. Při bližším pohledu na pořadí jednotlivých položek v reprezentativním výzkumu, jak je ukazuje graf 68, je zřejmé, že nejvíce by lidem ve věku od 18 do 19 let chyběli přátelé, za nimiž v těsném sousedství následují láska, sex a hudba s podíly souhlasu do jedné čtvrtiny. S odstupem za nimi a s podílem „ano“ na úrovni okolo dvou pětín pak následuje práce, bezdětnost a sport, do jedné poloviny se následně vešlo ještě kino, filmy a seriály. A pak již následují v těsném odstupu mobil a internet s minimálním odstupem před knihami, hlasovacím právem a finančními problémy. Už pouze menšina lehce převyšující úroveň jedné třetiny by se podle vlastního vyjádření těžko smířovala s absencí jiné technologie, o níž dosud v textu nebyla zmínka, a sice automobilu, od něhož se celkově významně nelišila ani následující možnost či nemožnost žít v České republice. Následuje antikoncepce, bez níž by prý mohly být šťastny dvě třetiny dotázaných, nezdravé jídlo a rovněž již dříve zmiňovaná televize s podílem souhlasu na úrovni necelých tří čtvrtin. S více než čtyřmi pětínami odpovídajících na otázku kladně pak následují alkohol a noviny a celý žebříček s devítidesetinovou a vyšší mírou souhlasu uzavírají náboženství a návykové látky. Lze tak říct, že technologie jako mobil a internet se v pořadí položek usadily na konci první desítky. Automobil, jako další zástupce technologií, mezi 22 položkami figuroval na čtrnáctém místě, televize skončila na místě osmnáctém, tedy pouze pátá od konce, přičemž za sebou nechala jen vyložené outsidersy, tedy alkohol a drogy, k nimž se respondenti mohou záměrně raději nehlásit už jen z důvodů vlastní autostylizace, spolu s náboženstvím, což v převážně ateistické české společnosti nepřekvapuje, a mnohem starším a zvláště v éře internetu již méně využívaným médiem, tedy novinami. Zde přirozeně pro nějakou robustnější interpretaci chybějí data z nějakého časového srovnání a rovněž i srovnatelné údaje za starší generace, ale i z třídění podle věku uvnitř dané věkové kohorty 18 až 34 let, **ve kterém „nepostradatelnost“ televize stoupá z 18 % v kategorii od 20 do 24 let na 36 % v kategorii 30 až 34 let, je zřejmé, že éra televize je už minulostí a že čas a pravděpodobně konkurenční technologie hrají proti tomuto velkému fenoménu 20. století.** Přitom u novin, jejichž situace se po jejich historickém poklesu pod vlivem konkurence právě televize a rozhlasu již do jisté míry stabilizovala s tím, že si udržely okruh uživatelů, pro které plní svou roli zdroje informací, poučení či zábavy, se podobné rozdíly podle věku neobjevují.

Graf 68: Mohl bys být šťastný ... (%)

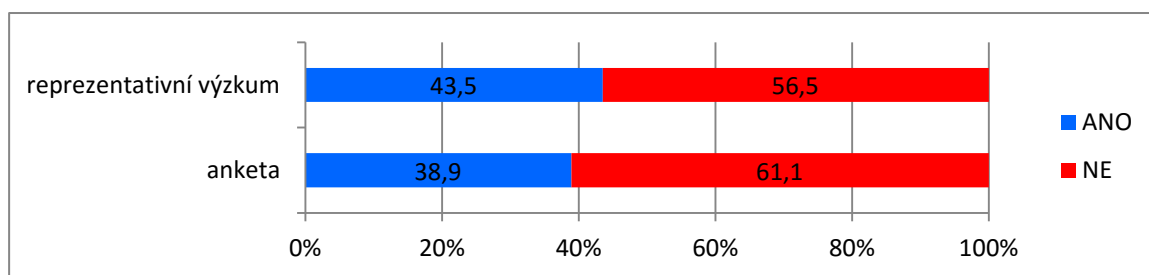
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Údaje v grafu představují procentní podíly těch, kdo u dané položky uvedli „ano“, dopočet ke každému údaji do 100 % tvoří ti, kdo u příslušné položky odpověděli „ne“. Položky jsou řazeny podle podílu „ano“ v reprezentativním výzkumu.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

A podobné rozdíly podle věku se neobjevují ani u automobilů jako jiného zástupce klasických technologií, jež ovšem nemá v individuální dopravě plnohodnotnou alternativu na rozdíl od televize, pro kterou je přímým konkurentem internet, neobjevují se ani u mobilů či internetu, jež fakticky spojují technologie a média, a neobjevují se ani u hudby či knih, jež představují zdroj zábavy a jsou součástí životního stylu jako televize. Pouze u kina, filmů a seriálů se projevuje věk jako statisticky významný diferenciační faktor, ale zdaleka ne tak silně, jako u televize, přičemž ze statistického průměru se zde vymyká pouze skupina nejmladších respondentů ve věku 18 až 19 let, u které to může být i jen záležitost životního cyklu s tím, že v téhle fázi života mladí lidé prostě upřednostňují jiná, spíše aktivní „povyražení“, jako např. sport nebo tanec. **V tomto ohledu je situace z hlediska věkové diferenciace u televize dost ojedinělá, což nahrává domněnce, že to souvisí s poklesem jejího významu v čase, jež je do značné míry generační záležitostí.**

V případě aut se podle analýzy v třídění druhého stupně neobjevují statisticky významné rozdíly z hlediska věku, vzdělání či pohlaví, ale významný rozdíl se objevuje v případě socioekonomického postavení. Častěji, že by mohli být šťastní i bez auta, uvádějí studenti, zatímco mezi lidmi, kteří pracují jako zaměstnanci, je naopak zvýšený podíl těch, kdo by se bez něj neradi obcházeli.

Graf 69: Máš své rodiče v přátelích na Facebooku? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Ještě jedna otázka ve výzkumu a anketě „Generation What?“ se týkala nových technologií, i když zároveň šlo o zkoumání vztahů, v daném případě vztahů s rodiči. Jak ukazuje graf 69, více než dvě pětiny mladých lidí ve věku od 18 do 34 let, o nichž z kontinuálních výzkumů víme, že vesměs téměř všichni používají internet a že drtivá většina těch, kdo internet používají, využívá i Facebook, mají na svém facebookovém účtu v „přátelích“ své rodiče. Mezi účastníky ankety v porovnání s reprezentativním výzkumem to bylo dosti podobné, i když podíl těch, kdo zde uvedli kladnou odpověď, byl o trochu nižší.

Z podrobnější analýzy přitom vyplývá, že výrazně častěji své rodiče v přátelích na Facebooku mají ženy (51 %) než muži (37 %), spíše lidé bez maturity (50 %) než maturanti (40 %) a spíše lidé do třiceti let (48 %) než od třiceti let výše (33 %). Častěji je tam mají také ti, kdo s rodiči již nežijí (47 %) než ti, kdo stále bydlí u rodičů (38 %). Celkem pochopitelně je zařazování rodičů mezi přátele na Facebooku

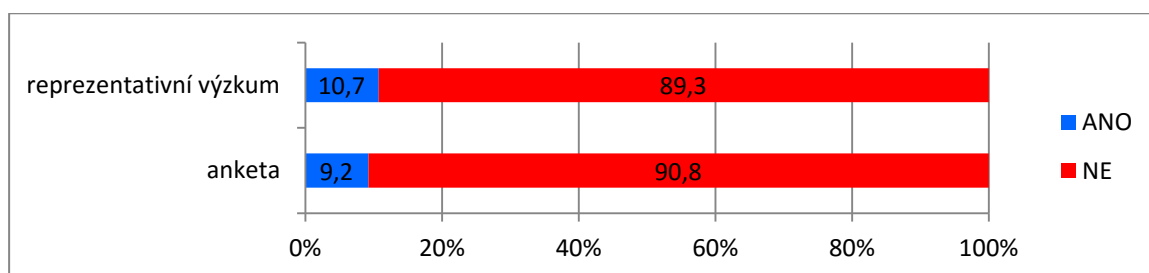
značně podmíněné i vlastním vztahem s rodiči. Ti, kdo tento vztah hodnotí jako „ideální“, si rodiče mezi přátele na Facebooku dávají v 53 % případů.

6. Vztahy

Vztahy obecně patří k nejdůležitějším aspektům života pro naprostou většinu lidí, a mladí lidé ve věkovém rozmezí od 18 do 34 let v tomto ohledu nejsou výjimkou. Vztahům se věnovala i podstatná část otázek ve výzkumu a anketě „Generation What?“.

Už v předchozí části jsme naznačili, že výrazná většina mladých lidí z dané generace by podle svých slov nemohla být šťastná bez přátel (viz graf 70), lásky (viz graf 71), sexu (viz graf 72) či dětí (viz graf 73). Navíc i nové technologie, o kterých byla řeč, nejsou jen prostředkem, jak získávat informace a být efektivní, nesvázaný fyzickým prostorem a časem ve svém rozhodování a jednání, ale hrají velmi podstatnou roli právě ve vztazích, na jejichž utváření a kvalitu mají mimořádný dopad. Míru propojení obou věcí naznačila i ta jen velmi letmá sonda v podobě otázky na zařazení rodičů mezi přátele v sociální síti Facebook.

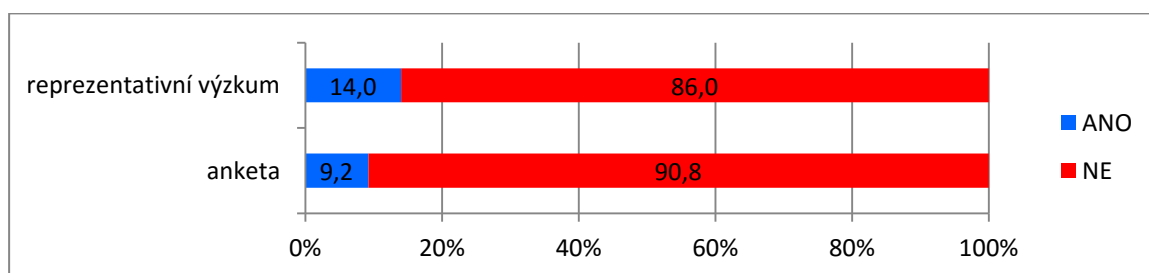
Graf 70: Mohl bys být šťastný bez přátel? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

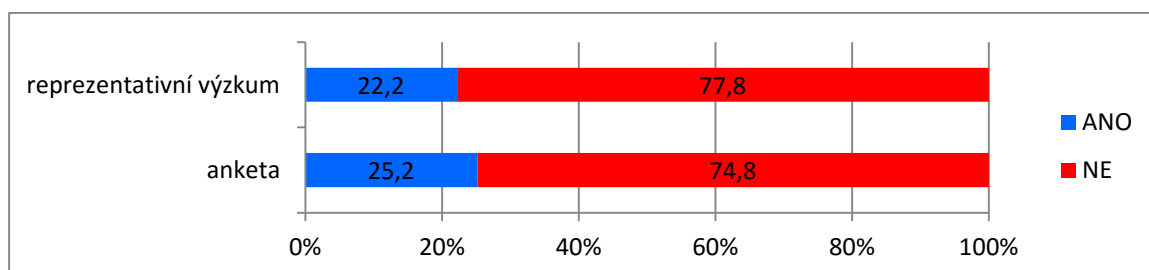
Graf 71: Mohl bys být šťastný bez lásky? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

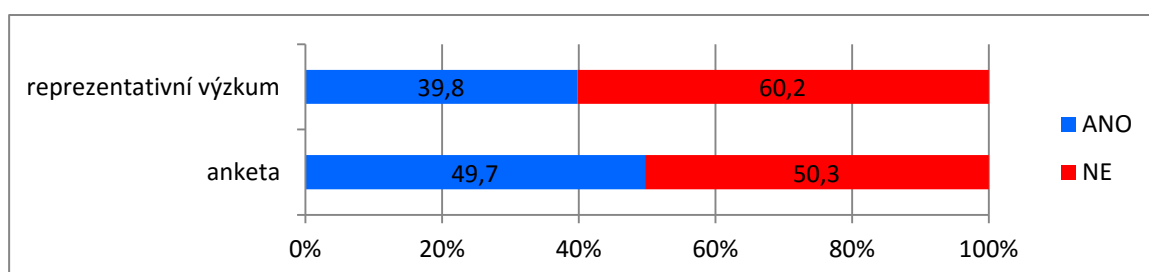
Graf 72: Mohl bys být šťastný bez sexu? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 73: Mohl bys být šťastný, kdybys neměl děti? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

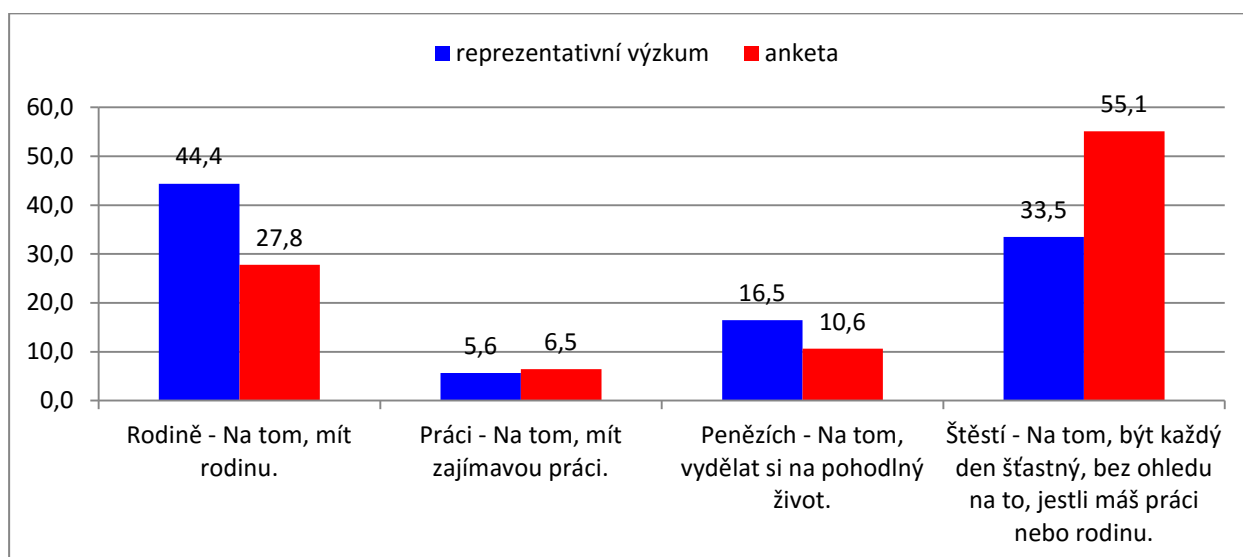
Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Z výsledků v grafech 70 až 73 přitom vyplývá, že pro mladou generaci v průměru jsou přátelé o něco důležitější než láska, sex a zejména děti, i když toto je z velké části jen efekt generačního výběru s ohledem na životní cyklus. V celopopulačních šetřeních jsou to totiž vždy rodina, partneři a děti, kdo je nejdůležitější, což ale je vždy provázáno velkými rozdíly z hlediska věku. Ty jsou vcelku snadno pochopitelné. V současné době je totiž velká většina lidí ve věkovém intervalu od 18 do 34 let stále ještě svobodná, bez partnera ve společné domácnosti a z velké části (více než dvě pětiny z respondentů reprezentativního výzkumu) bydlící s rodiči, takže je celkem přirozené, že v této kategorii rodina nebo děti hrají menší roli než přátelé. Že se zde situace časem mění a změní, o tom svědčí i věkově podmíněné rozdíly spojené s otázkou týkající se dětí, jež jsou patrné i uvnitř této věkové kohorty, nebo rozdíly, které se objevují mezi těmi, kdo ještě žijí rodiči a jsou třeba nezaopatřenými studenty, a těmi, kdo žijí samostatně, pracují a často již mají založenou nějakou vlastní rodinu.

Při podrobnějším pohledu můžeme vidět, že potřeba přátel z hlediska pohlaví nebo vzdělání nevykazuje podstatné rozdíly. U věku se objevuje velmi mírná tendence k poklesu podílu těch, kdo by nemohli být bez přátel šťastni, ale ta spočívá hlavně v tom, že lidé do 20 let prakticky všichni až na ojedinělé výjimky uvádějí, že bez přátel by nemohli být šťastní, zatímco v kategorii od 24 let výše si to

již dokáže představit více než desetina respondentů. Ani postoj k sexu nevykazuje výrazně signifikantní rozdíly z hlediska pohlaví, vzdělání nebo věku, i když u pohlaví je nevelký rozdíl mezi muži a ženami zhruba na hraně statistické významnosti, a to ve prospěch vyšší závislosti na sexu ze strany mužů. Značné rozdíly se ovšem objevují už v případě lásky, jejíž potřeba je silněji deklarována ženami (87 % by bez ní nemohlo být šťastno oproti 78 % mezi muži). Z hlediska pohlaví je pak rozdíl ještě výraznější v případě možnosti být šťastný i bez dětí, kterou odmítla jen asi polovina mužů (51 %), ale více než dvě třetiny žen (70 %). Kromě toho význam dětí klesá spolu s rostoucím vzděláním a naopak narůstá s věkem. Výrazně vyšší je pak u lidí, kteří již bydlí samostatně, případně kteří již vyšli ze školy, a podle povolání v kategorii „jiné“, kterou z většiny tvoří ženy na mateřské nebo rodičovské dovolené.

Graf 74: Úspěšný život podle tebe závisí na: ... (%)

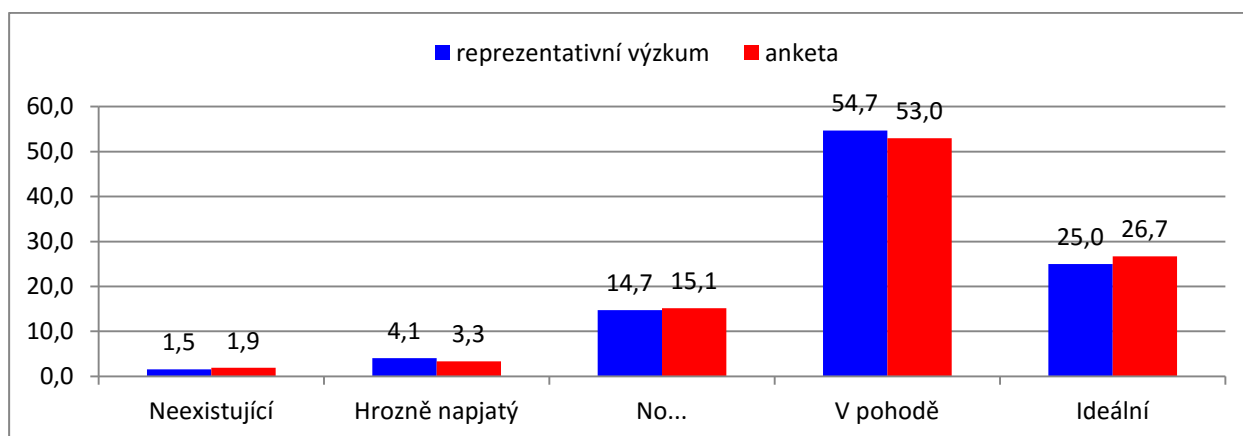
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Význam **vztahů** dokreslují i **odpovědi na otázku, na čem závisí úspěšný život, kde největší část respondentů reprezentativního šetření odpověděla, že „na tom, mít rodinu“** (viz graf 74). Tu přitom častěji uváděly ženy, její frekvence stoupala s věkem a výrazně více se k ní uchýlovali lidé, kteří již žijí samostatně, dostudovaní, „jiní“ z hlediska charakterizace pracovního poměru,⁴ mezi nimiž zřejmě většinu tvoří mladé maminky na mateřské nebo rodičovské dovolené, a samozřejmě i ti, kdo by podle vlastního vyjádření nebyli šťastní bez dětí a lásky. Není přitom bez zajímavosti, jak výrazně se zde rozcházejí odpovědi respondentů reprezentativního výzkumu a účastníků ankety, kteří zde většinou vybírali variantu „šťastí bez ohledu na rodinu“.

⁴ Ostatní kategorie v tomto členění tvoří zaměstnanci, OSVČ, nezaměstnaní a studenti. V kategorii „jiní“ jsou kromě žen na rodičovské a mateřské dovolené i klasické „ženy v domácnosti“, lidé s invalidním důchodem nebo zdravotním handicapem, dlouhodobě nemocní a podobně.

Graf 75: Jaký máš vztah s rodiči? (%)

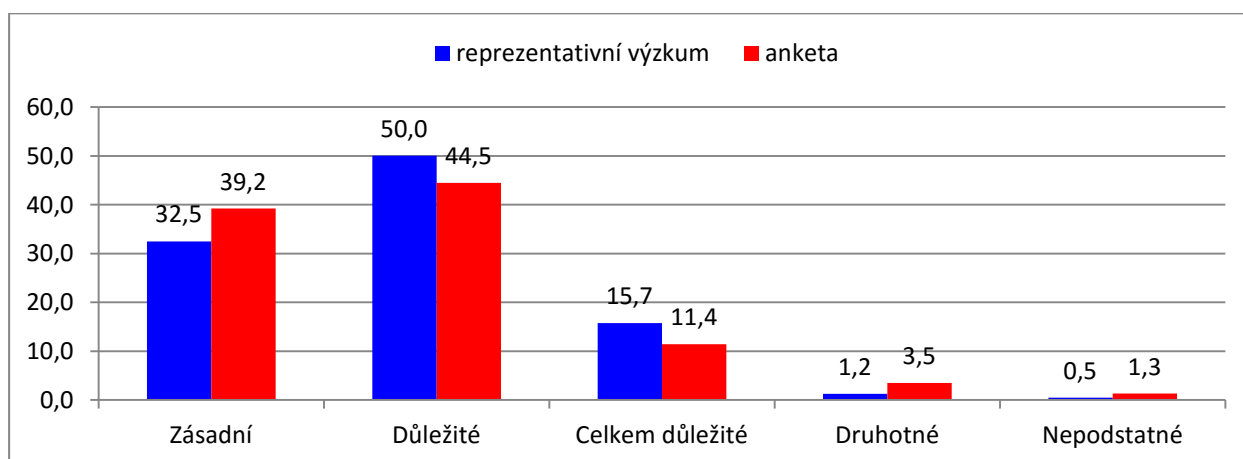
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Vztah se svými rodiči (viz graf 75) nadpoloviční většina mladých lidí hodnotí jako „v pohodě“ a další čtvrtina jej pokládá dokonce za „ideální“. Naopak za „hrozně napjatý“ či „neexistující“ jej označil jen jeden dotázaný z dvaceti. V tomto ohledu se účastníci ankety nijak nelišili od reprezentativního vzorku populace dotazovaného ve výzkumu.

Častěji jako „v pohodě“ vztahy se svými rodiči hodnotí lidé s maturitním vzděláním. Jiné významné rozdíly z hlediska sociodemografických znaků se v šetření neobjevují.

Graf 76: Vztahy pro tebe jsou: ... (%)

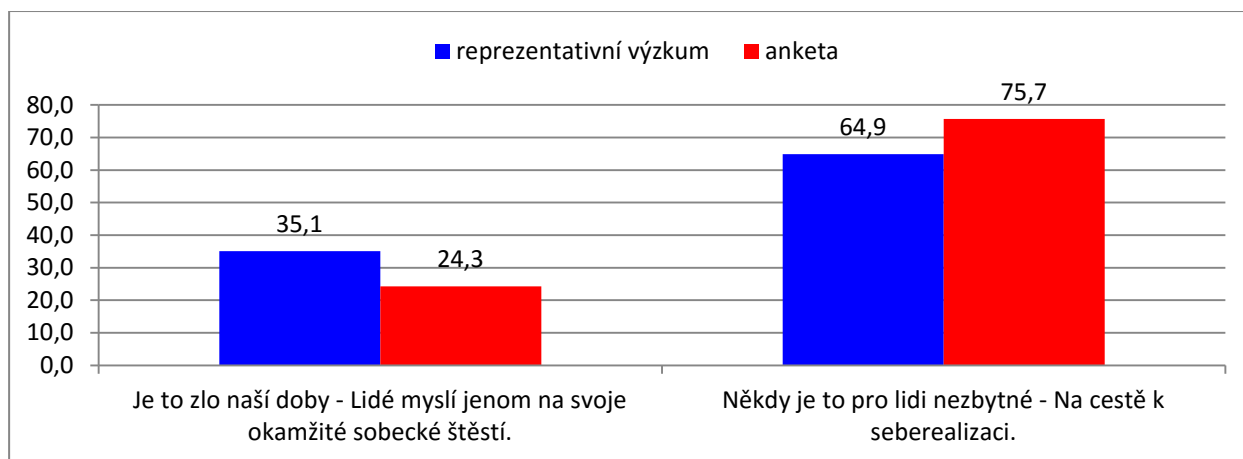
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Že jsou vztahy pro mladé lidi ve věku od 18 do 34 let důležité, to naznačily již dříve rozebírané otázky, které se problematiky vztahů týkaly. Graf 76 ovšem ukazuje, jak tuto důležitost hodnotí mladí lidé přímo sami. **Je zřejmé, že na pětibodové hodnotící škále se velká, více než čtyřpětinová většina jejich odpovědí koncentrovala v kategoriích „zásadní“ a „důležité“.** Naopak jako „druhotné“ či „nepodstatné“ je hodnotili pouze nemnozí jednotlivci tvořící skupinu na prahu statistické měřitelnosti v běžném, standardně velikém sociologickém šetření, kde tři procentní body představují možnou výběrovou chybu.

Podrobnější analýza v daném případě výraznější rozdíly neodhalila už jen vzhledem k vysoké koncentraci odpovědí v prvních dvou kategoriích „zásadní“ a „důležité“. Za „zásadní“ vztahy o něco častěji označovali studenti.

Graf 77: Co si myslíš o rozvodu? (%)

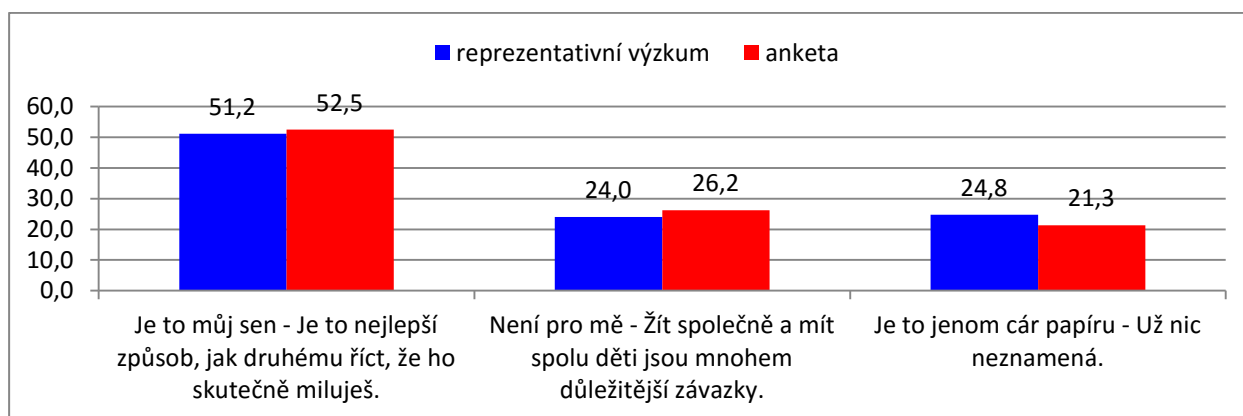
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak vyplývá z grafu 77, pokud jde o rozvod, **téměř dvoutřetinová většina mladé generace se k němu staví shovívavě jako k něčemu, co prostě „někdy je pro lidi nezbytné“**, třetina rozvod naopak označuje za „zlo naší doby“ spojené s tím, že lidé sobecky myslí jen na svoje okamžité štěstí. V porovnání s reprezentativním výzkumem účastníci ankety se ve větší míře klonili k vstřícnému stanovisku ohledně rozvodu. Podrobnější analýza přitom neukázala žádné statisticky významné rozdíly v názorech na rozvod uvnitř mladé generace, jež by se odvíjely od základních sociodemografických charakteristik.

Pokud jde o svatbu (viz graf 78), pro zhruba polovinu mladé generace je to „nejlepší způsob, jak druhému říct, že ho miluješ“ a něco, po čem sami touží. Asi čtvrtina pak zastává víceméně indiferentní postoj, podle kterého je důležitější vztah a děti, než samotná instituce manželství, pro čtvrtinu je pak sňatek už je „cár papíru“ bez jakéhokoli významu.

Graf 78: Co si myslíš o svatbě? (%)

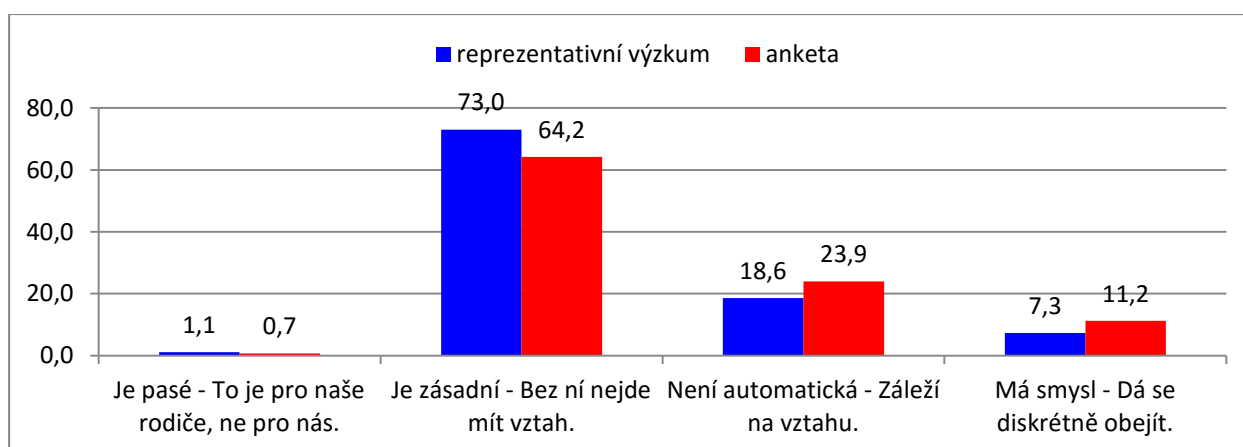

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Z podrobnější analýzy přitom vyplývá, že svatba je častěji „snem“ mladých žen (57 %) než mladých mužů (45 %), názor, že jde jen o nic neznamenající cár papíru, poněkud častěji zastávají lidé s nižším vzděláním, rozdíl z hlediska věku, jež naznačovaly mírný pokles významu svatby s přibývajícím věkem, nedosahovaly takové úrovně, aby při dané velikosti souboru mohly být pokládány za statisticky významné, nicméně robustnější data z ankety zcela analogickou tendenci prokazují též. Kromě toho se objevuje i významné propojení postoje ke svatbě s postojem k rozvodu. Lidé, pro které je svatba jejich snem, se na rozvod dívají častěji jako na „zlo naší doby“, zatímco ti, kdo k rozvodu mají shovívavý postoj, na druhé straně svatbě přiřkládají menší význam nebo jí označují za naprostou zbytečnost.

Graf 79: Věrnost ve vztahu: ... (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Pokud jde o věrnost ve vztahu, jak ukazuje graf 79, výrazná většina mladých lidí blížící se třem čtvrtinám ji označuje za „zásadní“. Necelá pětina ji pak pokládá za nikoli automatickou, ale za něco, co se odvíjí od vztahu a od toho, jaký ten vztah je. Pro 7 % pak věrnost má smysl, ale dá se diskrétně obejít. Zcela okrajový mezi mladými lidmi je pak názor, že věrnost ve vztahu je pasé, že je to něco pro starší generaci jejich rodičů a ne pro ně samotné. V porovnání s reprezentativním výzkumem se účastníci ankety k věrnosti v průměru stavěli o něco volněji, když podíl „zásadní“ mezi nimi byl nižší a tvořil necelé dvě třetiny a naopak podíly odpovědí, že není automatická a že ji lze i diskrétně obcházet, byly trochu vyšší.

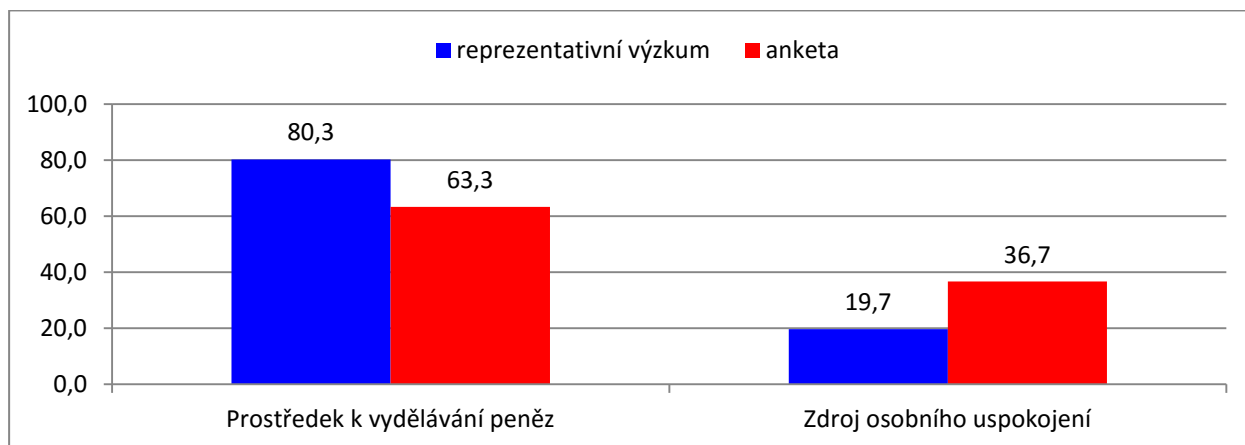
Podrobnější analýza odpovědí na danou otázku na základě sociodemografických charakteristik dotázaných ukazuje jen nevelké rozdíly. Trochu silněji na věrnosti lpí ženy než muži a postoj k ní se v rámci mladé generace lehce uvolňuje s přibývajícím věkem. Podstatnější rozdíly se objevují v souvislosti s dříve zmiňovanými postoji k rozvodu či ke svatbě, když ti, kdo rozvod berou jako zlo, věrnost ve větší míře pokládají za zásadní záležitost a podobně to mají nastavené i ti, kdo svatbu pokládají za důležitou jako vyjádření lásky k partnerovi. **Deklarované postoje k věrnosti ve vztahu zároveň jsou i statisticky významně spojené s tím, co respondenti uváděli k různým otázkám týkajícím se sexuálních praktik (sex s více osobami, výměna partnerů, sex s neznámým), vztahů na jednu noc nebo souběhu více vztahů najednou, i když zdaleka ne všichni dotázaní byli v tomto směru plně konzistentní.**

7.Práce

V celopopulačních výzkumech, jež se zaměřují na hodnotové orientace nebo na kvalitu života, se práce objevuje jako jeden z nejdůležitějších faktorů a prvků v životě lidí. Nejde jen o to, že člověk v ekonomicky aktivním věku tráví v práci obvykle podstatnou část života a že práce je zdrojem obživy. Práce zároveň může naplňovat život a dávat mu smysl, pokud má člověk pocit, že má význam, že přináší užitek a že on ji dělá dobře. Práce je jedním z významných zdrojů sociálních kontaktů a vazeb, jež během života získáváme a udržujeme. Je to zdroj a prostředek našeho ukotvení ve společnosti, naší prestiže a sociálního postavení. A v neposlední řadě práce strukturuje, organizuje a naplňuje náš čas a její skloubení s volným časem a rodinou představuje jeden z klíčových momentů ovlivňujících kvalitu našeho života. V různých hodnotových žebříčcích se tak práce mezi jinými položkami zpravidla pohybuje někde v popředí, pokud jde o jejich význam, i když zpravidla stojí trochu níže než rodina či zdraví. Ve specifických segmentech ovšem může i dominovat.

Vrátíme-li se v textu trochu zpět ke grafu 74, který se týká otázky, na čem závisí úspěšný život, vidíme v něm, že asi 6 % mladých lidí si myslí, že to závisí právě na práci, respektive na tom mít zajímavou práci. To se na první pohled nemusí zdát jako mnoho, ale s ohledem na to, jak byla otázka formulována a jaké nabízela varianty odpovědí, to zase tak málo není, i když rodina, subjektivní pocit štěstí a peníze měly vyšší preferenci jako determinanty úspěšnosti života.

Graf 80: Práce je pro tebe hlavně: ... (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

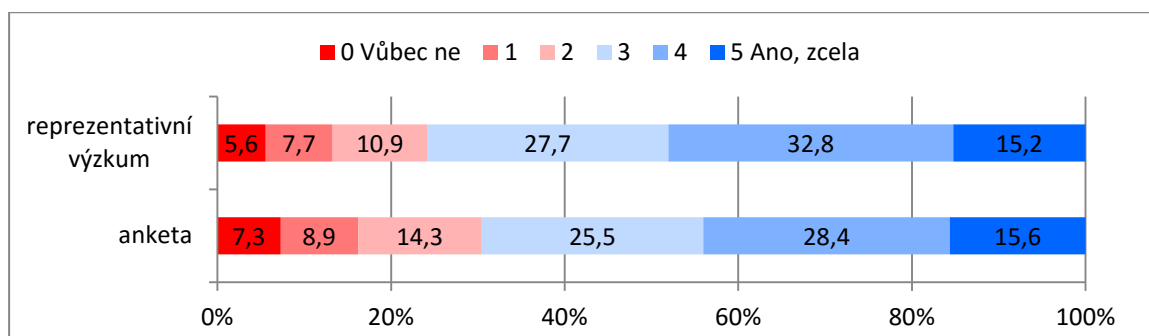
Jak ukazují výsledky v grafu 80, čtyřpětina většina mladých lidí ve věku od 18 do 34 let na práci pohlíží primárně jako na prostředek k vydělávání peněz, pětina ji pak vidí spíše jako zdroj osobního uspokojení. Účastníci ankety se v tomto ohledu od průměrného, reprezentativního vzorku své generace odchýlili v tom smyslu, že mezi nimi bylo relativně vyšší zastoupení těch, kdo v práci vidí

především zdroj osobního uspokojení, i když i zde utilitárně ekonomický pohled na věc převažoval s podílem o trochu nižším než dvě třetiny.

Podrobnější analýza přitom ukazuje, že z hlediska pohlaví či věku se zde žádný významný rozdíl neobjevuje. **Naopak z hlediska vzdělání je rozdíl poměrně zřetelný, když práci jako zdroj uspokojení označilo 23 % respondentů s maturitním vzděláním oproti 14 % mezi lidmi bez maturity.**

Ekonomicky utilitární pohled na práci jako zdroj peněz se celkem pochopitelně objevuje častěji u těch, kdo už nežijí u rodičů a již nestudují, a také mezi dotázanými, kteří jako determinantu úspěšnosti života označili peníze, naopak o uspokojení z práce ve zvýšené míře hovoří ti, kdo úspěšnost života spojují s tím mít zajímavou práci, kdo si myslí, že bez práce by nemohli být šťastní, a rovněž lidé, kteří svůj plat hodnotí jako zcela odpovídající své kvalifikaci a které jejich práce zcela uspokojuje.

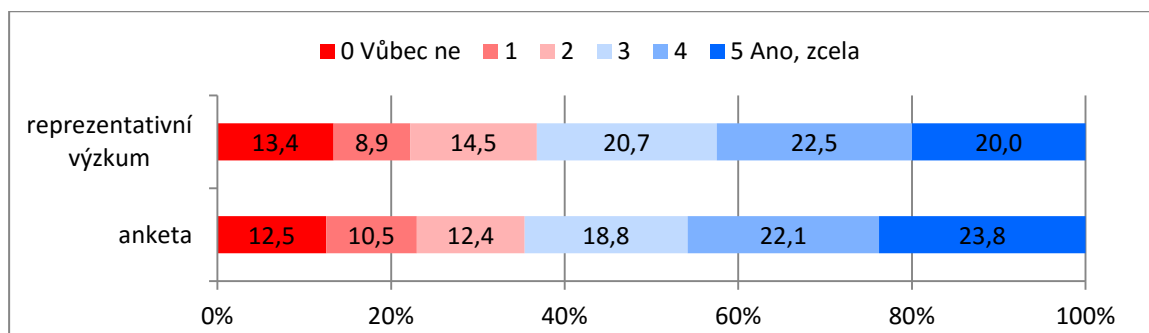
Graf 81: Uspokojuje tě tvoje práce? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Data za ekonomicky aktivní, N=437 (reprezentativní výzkum).

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

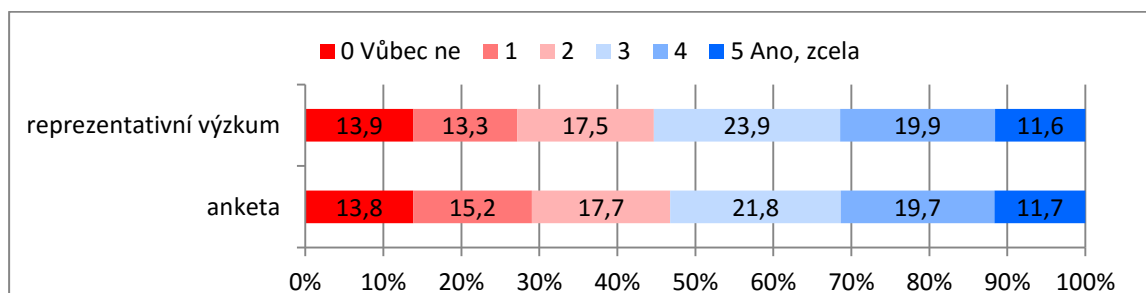
Graf 82: Myslíš si, že tvá současná práce odpovídá tvé kvalifikaci? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Data za ekonomicky aktivní, N=437 (reprezentativní výzkum).

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

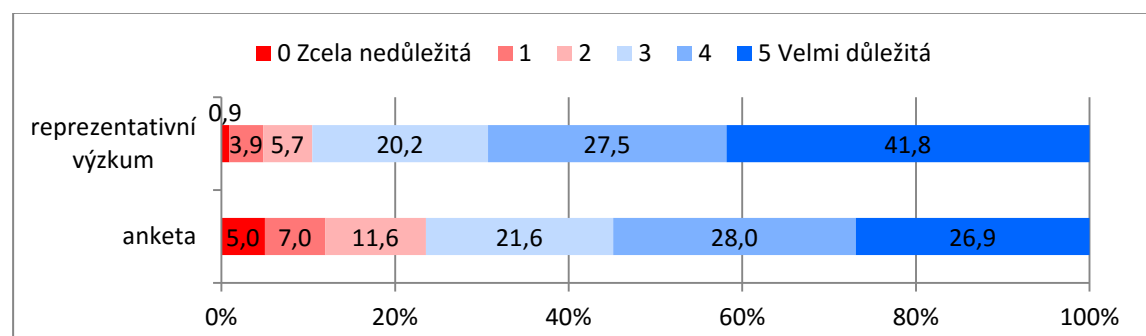
Graf 83: Myslíš si, že tvůj plat odpovídá tvé kvalifikaci? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Data za ekonomicky aktivní, N=437 (reprezentativní výzkum).

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

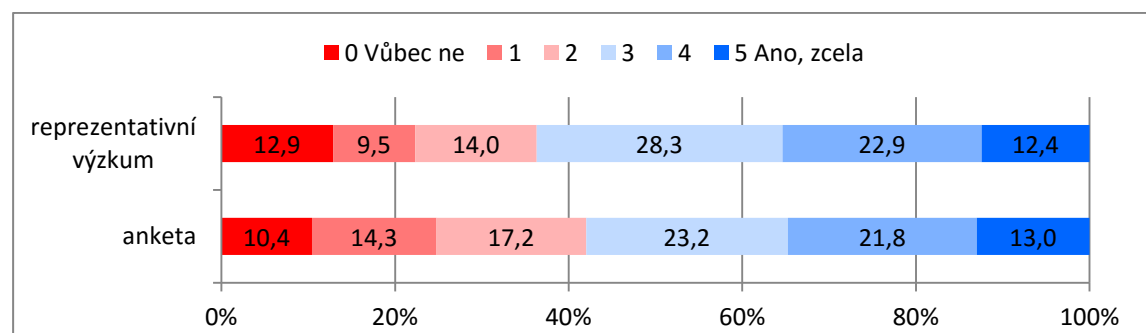
Graf 84: Jak důležitá je právě teď ve tvém životě práce? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Data za ekonomicky aktivní, N=437 (reprezentativní výzkum).

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Graf 85: Myslíš si, že tvoje snaha je v práci odměňována? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Data za ekonomicky aktivní, N=437 (reprezentativní výzkum).

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V grafech 81 až 85 je zachyceno, jak mladí lidé, kteří jsou již po studiu a jsou ekonomicky aktivní (zaměstnanci a OSVČ, počet dotázaných N=437) na šestibodové škále od nuly do pětky hodnotí z různých pohledů svoji práci. **Z grafu 81 plyne, že naprostou většinu mladých lidí jejich práce víceméně uspokojuje, když asi tři čtvrtiny z nich svoji odpověď situovaly do pozitivní poloviny** šestibodové a jen v krajním bodě definované škály při průměru 3,20 na škále od 0 do 5. Většina dotázaných ekonomicky aktivních se rovněž spíše kloní k hodnocení, že jejich práce odpovídá jejich kvalifikaci, i když zde odpověď v pozitivní polovině škály uváděly jen o málo více než tři pětiny respondentů s celkovým průměrem na škále od 0 do 5 ve výši 2,90. Asi tak půl na půl s průměrem 2,57 na škále od 0 do 5, tedy s velmi lehkým převysem na straně pozitivní poloviny hodnotící škály, pak mladí lidé vnímají adekvátnost platu ve vztahu ke své kvalifikaci (viz graf 83). Pro absolutní většinu blízkou 90 % je ovšem jejich práce v jejich životě spíše nebo zcela důležitá, když taková část z nich svoji pozici v tomto ohledu vyjádřila v horní části škály a více než dvě pětiny přímo v maximu, při průměru 3,95 na škále od 0 do 5 (viz graf 84). Jak pak vyplývá z grafu 85, více než třípětinová většina, respektive bezmála dvoutřetinová většina mladých, ekonomicky aktivních lidí spíše pozitivně hodnotí to, jak je jejich snaha v práci odměňována. Účastníci ankety přitom s výjimkou souladu práce a kvalifikace a rovněž souladu platu a kvalifikace, kde se jejich odpovědi shodovaly s výsledky reprezentativního výzkumu, o své práci v průměru vyjadřovali kritičtěji.

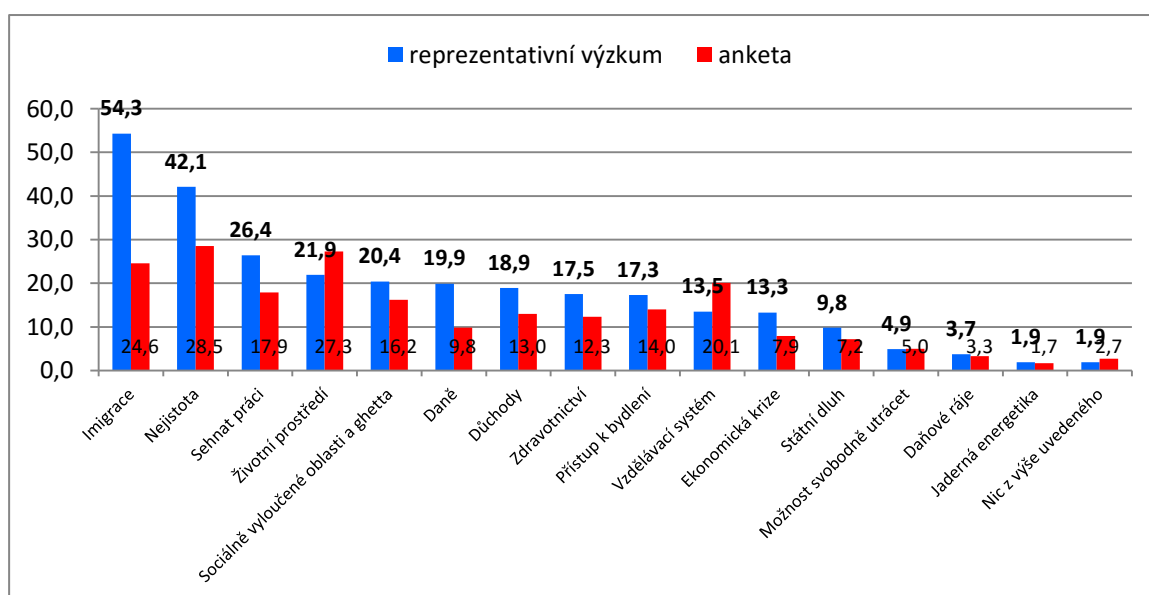
Podrobnější analýza přitom ukazuje, že všechny tyto aspekty jsou navzájem významně provázané, což platí ve vzájemném vztahu hlavně mezi spokojeností s prací, s odměňováním a souladem odměňování a kvalifikace s prací, kde se korelační koeficienty vesměs pohybují na úrovni od 0,4 do více než 0,6. Lépe pak práci v těchto ohledech hodnotí ti, kdo v ní primárně vidí zdroj uspokojení a kdo by bez práce nemohli být v životě šťastni.

8.Tolerance

Jedním z témat, jemuž se často ve výzkumech postojů a hodnotových orientací věnuje značná pozornost, je otázka snášenlivosti. **Do značné míry to souvisí s tématem postavení a ochrany práv různých menšin, což je pole, v němž se široce uplatňuje politický a občanský aktivismus a na kterém se tak či onak snaží profilovat a získávat podporu voličů i různé politické strany.** Kromě aktuálních, politicky vděčných a často značně polarizujících témat, jako sňatky či adopce v případě osob stejného pohlaví, problematika postavení romské menšiny, mezigenerační konflikty, sociální vyloučení a konflikty, náboženská tolerance a vztahy mezi věřícími různých denominací a lidmi bez vyznání, politická tolerance, postoje k inkluzi ve vzdělání, vztah k národnostním menšinám, k cizincům, lidem jiné rasy, k postiženým a podobně. Zejména v posledním období se velmi aktuální a značně vyhraněnou v celoevropském kontextu stala otázka imigrace, která ovšem zdaleka není jen otázkou tolerance, ale také bezpečnosti nebo ekonomické a sociální únosnosti. Do této kategorie ale patří také v obecné rovině to, nakolik jsou lidé v běžném životě schopni a ochotni řídit se principem „žij a nech žít“.

Problematiky imigrace se již dotkla první část zprávy, v níž mezi obecnými postoji a názory volně souvisejícími s otázkou demokracie a politické nebo společenské participace byla rozebírána i otázka postojů mladé generace k výroku, že **imigrace obohacuje kultury, s čímž souhlasila jen pětina (21,1 %) dotázaných, zatímco zbytek to odmítl.** K tomu zle dodat, že **imigrace byla zdaleka nejčastěji uváděna jako problém, který lidem dělá „největší starosti“**, když ze seznamu různých problémů měli vybírat maximálně tři položky (viz graf 86).

Graf 86: Zaklikni tři problémy, které ti dělají největší starosti: ... (%)

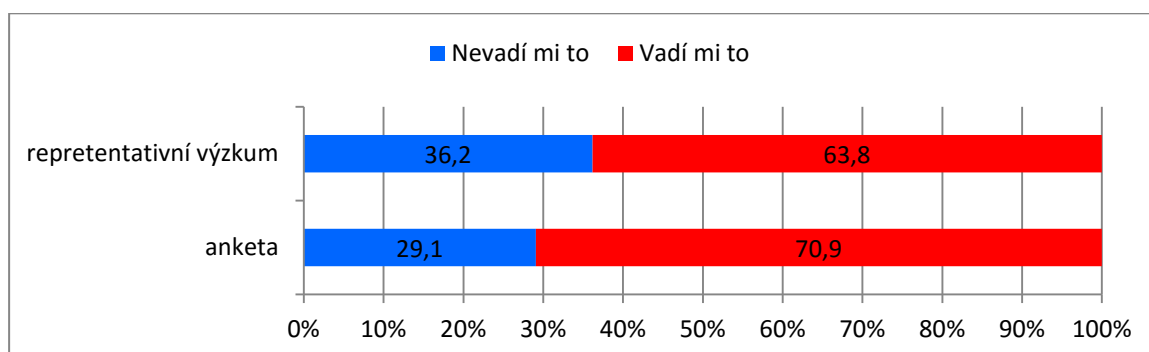

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let. Údaje v grafu představují podíly těch, kdo při výběru maximálně tří možností vybrali příslušnou možnost. Důsčet do 300 % k součtu všech předmětných podílů tvoří nevyužité možnosti odpovědi.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Přitom z hlediska sociodemografického členění uvádění imigrace mezi problémy, jež dotázaným působí největší starosti, nevykazuje statisticky významné difference. **Výrazně častěji však imigraci jako problém, který jim dělá největší starosti, uváděli respondenti, kteří se nejvíce děsí terorismu (66 % proti 43 % mezi respondenty, kteří nezmínili terorismus jako jednu ze tří věcí, jež je nejvíce děsí) či války (60 % proti 48 %) a kteří si nemyslí, že imigrace obohacuje kulturu (62 % proti 27 % mezi těmi, kdo si myslí, že imigrace kulturu obohacuje).** Zde přitom lze poznamenat, že účastníci ankety se od reprezentativního vzorku své generace výrazně odlišili mj. tím, že imigraci jako největší problém, který jim dělá starosti, uvedla jen asi čtvrtina z nich s tím, že trochu častěji než imigrace se v jejich odpovědích objevovaly nejistota a životní prostředí.

Graf 87: Co si myslíš o chlapcích, co hvízdají na holky na ulici? (%)

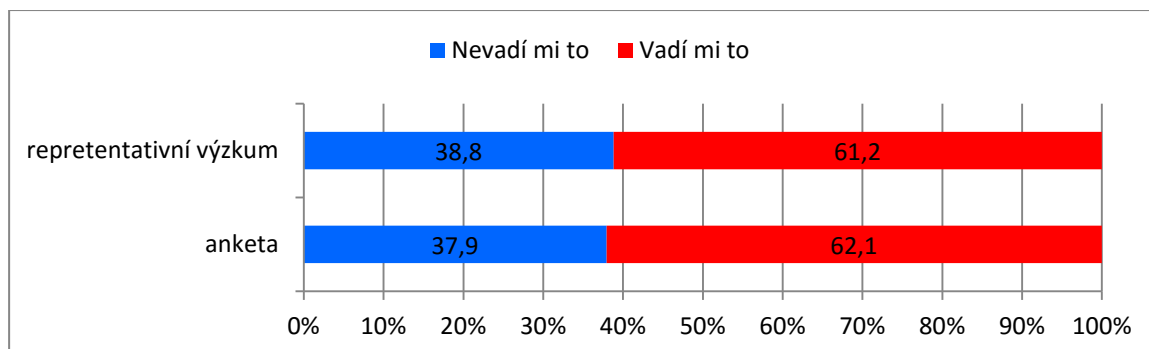

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

V grafu 87 jsou zachyceny odpovědi na otázku, která zjišťovala, zda dotázaným vadí či nevadí muži, kteří na ulici pohvizdují na ženy. Šetření ukázalo, že toto chování vadí téměř dvou třetinám dotázaných, o něco více než třetina jej toleruje. Účastníci ankety se v průměru ukazují být méně shovívaví k tomuto počinání. **Méně shovívaví jsou zde i lidé s vyšším vzděláním a studenti. Ženy se v tomto ohledu přitom významně neliší od mužů.**

Graf 88: Co si myslíš o chlapcích, co nosí kalhoty tak nízko, že jim čouhají spodáry? (%)

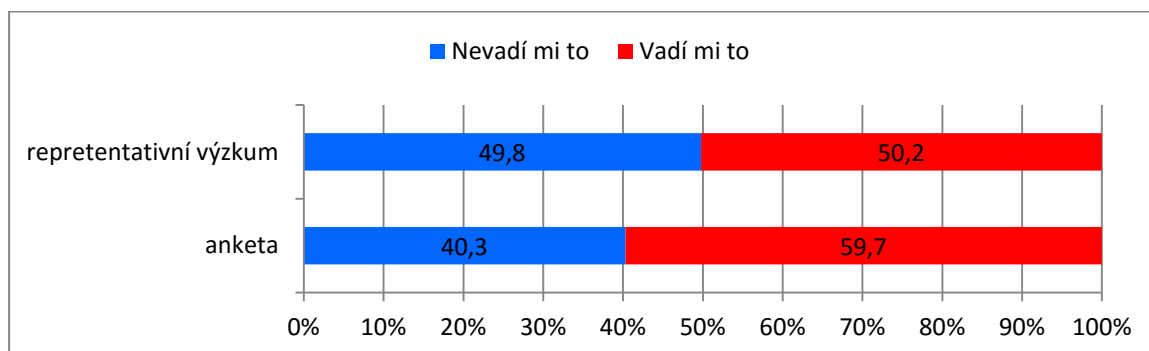
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 88, pokud muži nosí kalhoty nízko tak, že jim z nich vylézá spodní prádlo, nevadí to jen necelým dvěma pětina mladých ve věku 18 až 34 let, naopak třípětinová většina to nese nelibě. Z grafu je rovněž patrné, že účastníci ankety se v postojích vůči tomuto prohřešku vůči slušnému oblékání od reprezentativního souboru nijak neliší.

Ze sociodemografického hlediska se názory na muže, kteří nosí kalhoty tak, že z nich viditelně vylézá spodní prádlo, neliší. Výrazně méně často ovšem daný přestupek proti bontonu v oblékání vadí těm, kdo nemá problém ani s pohvizdováním mužů na ženy na ulici.

Graf 89: Co si myslíš o holkách, které nosí bokovky, ze kterých jim lezou tanga? (%)

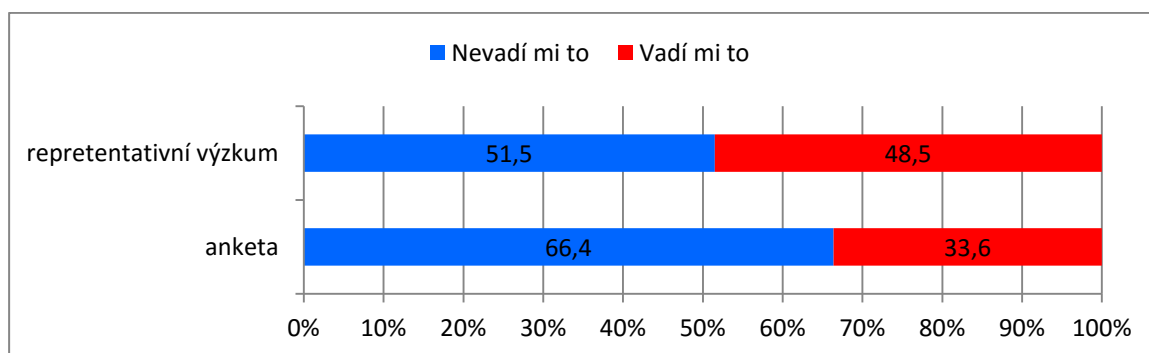
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

O něco benevolentněji než k pánskému spodnímu prádlu vylézajícímu z pánských kalhot dotázaní přistupují k obdobné záležitosti v genderově převrácené situaci, kdy ženám a dívkám nosícím tzv. bokovky jsou vidět kalhotky, respektive tanga. V tomto ohledu se mladá generace dělí na dvě rovné poloviny, z nichž jedné to vadí a druhé nikoli. V porovnání s tím účastníci ankety se příliš neodchýlili od svého názoru na podobný problém v případě mužů, ovšem zřetelně se rozešli s reprezentativním vzorkem svojí generace, když poměr „nevadí“ a „vadí“ byl mezi nimi dva ku třem (viz graf 89).

Na rozdíl od obou předchozích případů, kdy se žádný rozdíl z hlediska pohlaví neprojevil, tady se nejen objevil, ale byl velmi výrazný. Zatímco mezi muži 69 % uvedlo, že jim to nevadí, a jen 31 % to vadí, u žen byl poměr zcela opačný, když jen 30 % z nich uvedlo, že jim to nevadí, zatímco 70 % to vadí. Tolerance vůči z bokovek vylézajícím tangům navíc poměrně výrazně stoupá spolu s věkem, když ve věku do 24 let se podíl „nevadí“ pohybuje jen okolo dvou pětín a negativní postoj zde převažuje, v kategorii 25 až 29 let jsou oba podíly v podstatě vyrovnané jen s lehkým převisem na straně „nevadí“ a v kategorii od 30 do 34 let je třípětinová většina k tomuto jevu shovívavá a jen dvě pětiny jsou proti. I zde platí, že lidé shovívaví v předchozích případech jsou podstatně shovívavější i zde.

Graf 90: Co si myslíš o dívkách, které mají na ulici nebo v práci hlavu zakrytou šátkem? (%)

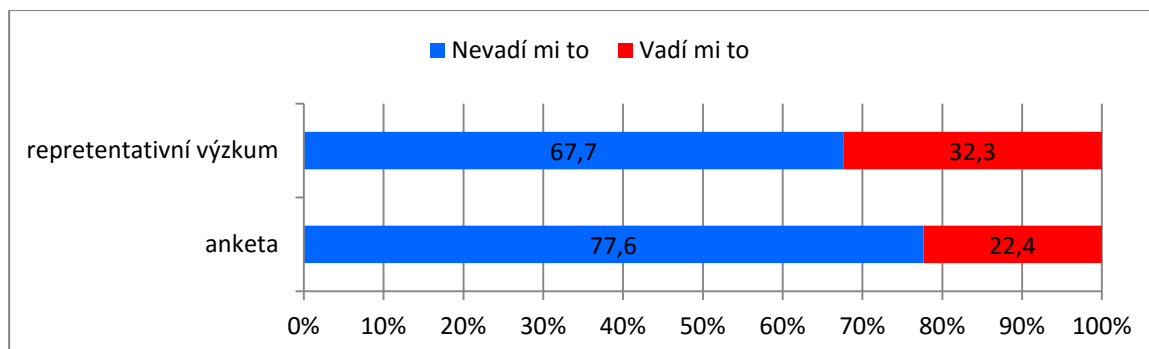

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Pokud jde o dívky, které na ulici nebo v práci mají hlavu zakrytou šátkem, což je dnes primárně spojováno s islámem, i když ve skutečnosti tato věc má své tradice a obdoby i v křesťanských zemích a nošení šátků, respektive zakrývání vlasů a hlavy může být rovněž záležitostí módy nebo i skrývání problémů spojených např. s chemoterapickou léčbou onkologických onemocnění, při které dochází k vypadávání vlasů, i zde je mladá generace v podstatě rozdělena na poloviny, byť s nepatrnou převahou na straně odpovědi „nevadí mi to“. Zde se účastníci ankety opět od reprezentativního vzorku poměrně výrazně oddělili, když mezi nimi „nevadí“ s dvoutřetinovou většinou dominovalo. Podrobnější analýza rozdílů na základě sociodemografických znaků přitom neodhalila rozdíly, které by byly dostatečně velké, aby mohly být považovány za statisticky významné. Pouze dotázaní, kterým nevadilo pohvizdování na ženy na ulici, uváděli častěji, že jim nevadí ani nošení šátků. Naopak velmi výrazně se zde ale projeví postoje k imigraci, **když ti, kdo ji vnímají jako problém, případně ti, kdo nepokládají imigraci za prostředek obohacování kultur, jsou k nošení šátků výrazně méně vstřícní.**

Graf 91: Co by sis myslel o páru gayů líbajících se na ulici? (%)

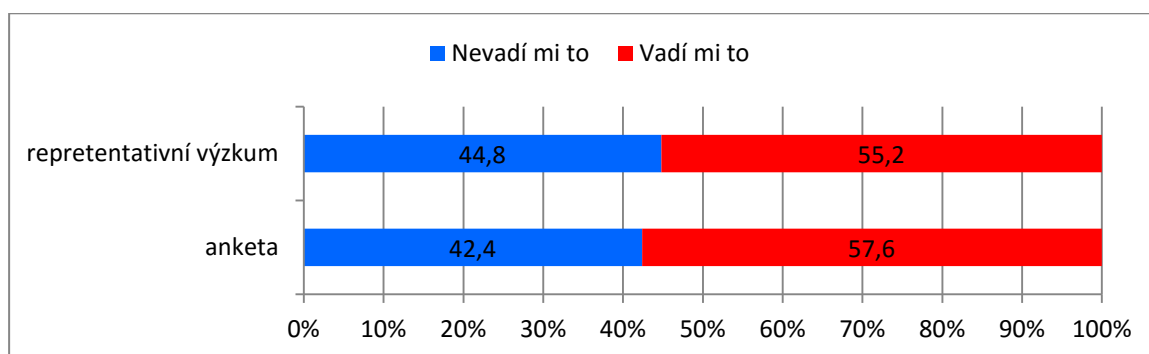
Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

Pokud jde o líbající se gaye na ulici (viz graf 91), v tomto případě dvoutřetinová většina mladých k tomu vyjadřuje tolerantní postoj, třetině něco takového vadí. Účastníci ankety i zde byli ještě více vstřícní než reprezentativní vzorek populace.

Zde se opět projevuje dosti podstatný rozdíl mezi oběma pohlavími, když „nevadí“ uvedlo 78 % žen oproti 58 % mužů. Kromě toho se poněkud častěji odpověď „nevadí“ objevovala u těch, kterým nevadí čouhající mužské spodky a dívky zakrývající si hlavu šátky.

Graf 92: Co by sis myslel o někom zadaném, kdo flirtuje s někým dalším? (%)

Pozn.: Výsledky ankety se od výsledků reprezentativního výzkumu mohou výrazně lišit, protože účastníci ankety nepředstavují reprezentativní vzorek celé populace ve věku od 18 do 34 let.

Zdroj: Data z reprezentativního šetření „Generation What?“ a z kvótně převáženého souboru ankety „Generation What?“.

K flirtování zadaných (viz graf 92) se nadpoloviční většina dotázaných staví tak, že jim to vadí, což platí podobným způsobem pro reprezentativní vzorek populace, stejně jako pro účastníky ankety, kteří se zde od svých vrstevníků v celé generaci významně neodchylují.

Z podrobnější analýzy plyne, že k flirtu zadaných se podstatně benevolentněji staví muži, jimž to nevadí v 54 % případů, než ženy (35 %). Tolerance zde poměrně výrazně stoupá s věkem, když do 29 let benevolence tvoří jen menšinu, zatímco po třicítce lidé k flirtu zadaných přistupují převážně shovívavě. Shovívavěji flirt zadaných hodnotí také ti, kterým nevadí pohvizdování na ženy, ani pánské či dámské spodní prádlo vylézající z kalhot. Méně vstřícně se pak k flirtu staví ti, pro které hrají větší roli vztahy a kteří věrnost pokládají za zásadní základ každého vztahu.